

305.7
Q 542.6
6.5

การศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทัศนคติต่อวิธีสอนในวิชาสังคมศึกษา
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยวิธีการทางประวัติศาสตร์ และการใช้คู่มือแนวการสอน
ของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา

ปริญญาโท
ของ
วิชัย วัคปาน

๕-4 พ.ศ. 2535

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาค้นคว้า
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต
กรกฎาคม 2528
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

178048

คณะกรรมการที่ปรึกษาประจำตัวนิสิตและคณะกรรมการสอบ ใต้พิจารณา
ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญา
การศึกษามหาบัณฑิตของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

คณะกรรมการที่ปรึกษา

..... ประธาน
..... กรรมการ

คณะกรรมการสอบ

..... ประธาน
..... กรรมการ
..... กรรมการ

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความช่วยเหลือจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ดร.เนตร
อรรถสวัสดิ์ และรองศาสตราจารย์ บังอร ภูวภิรมย์ขวัญ ซึ่งได้ให้คำแนะนำและช่วยเหลือ
อย่างดียิ่ง ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณอย่างสูง

ขอขอบพระคุณ อาจารย์ ดร.เสาวนีย์ เสนาสุ ที่ได้กรุณาเป็นกรรมการสอบ
ปากเปล่าปริญญานิพนธ์

ขอขอบพระคุณ ดร.โกศล มีคุณ ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำในการวางรูปแบบการวิจัย
ขอขอบคุณคณะอาจารย์และนักเรียนโรงเรียนโพธิ์พัฒนาเสริม ที่ได้ให้ความช่วยเหลือ
ในการทดลองครั้งนี้

ท้ายที่สุดนี้ ขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ ขอขอบคุณเพื่อน ๆ ทุกคนที่มีส่วนช่วย
ให้ปริญญานิพนธ์นี้สำเร็จได้ด้วยดี

วิทย์ วัคปาน

สารบัญ

บทที่		หน้า
1	บทนำ	1
	ภูมิหลัง	1
	ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	5
	ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า	5
	ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า	6
	นิยามศัพท์เฉพาะ	7
2	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาค้นคว้า	10
	เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนประวัติศาสตร์	10
	เอกสารที่เกี่ยวข้องกับวิธีการทางประวัติศาสตร์	15
	เอกสารที่เกี่ยวข้องกับทัศนคติ	22
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์	28
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทัศนคติ	36
	สมมุติฐานในการศึกษาค้นคว้า	39
3	วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า	41
	ประชากร	41
	กลุ่มตัวอย่าง	41
	เครื่องมือและวิธีการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง	42
	การดำเนินการทดลอง	46
	สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	49

4	การวิเคราะห์ข้อมูล	54
	สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	54
	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	54
	1. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างกลุ่มทดลอง กับกลุ่มควบคุม	55
	2. การเปลี่ยนแปลงทัศนคติต่อวิธีสอนก่อนการทดลองกับหลัง การทดลองของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม	56
5	สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	57
	ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	57
	สมมุติฐานในการศึกษาค้นคว้า	57
	วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า	58
	การวิเคราะห์ข้อมูล	59
	สรุปผลการศึกษาค้นคว้า	60
	อภิปรายผล	60
	ข้อเสนอแนะ	65
	บรรณานุกรม	68
	ภาคผนวก	76

บัญชีตาราง

ตาราง

หน้า

1	แบบแผนการวิจัย	47
2	เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม	55
3	เปรียบเทียบทัศนคติของวิิสอนก่อนการทดลองกับหลังการทดลอง ของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม	56
4	แสดงค่าความยากง่าย (p) ค่าอำนาจจำแนก (r) และ ค่าความยากง่ายมาตรฐาน (Δ) ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนในเนื้อเรื่องเกี่ยวกับประวัติศาสตร์สมัยกรุงรัตนโกสินทร์ ตอนต้น (พ.ศ. 2325 - 2411)	78
5	แสดงค่าอำนาจจำแนก (b) ของแบบวัดทัศนคติของวิิสอน	79
6	คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในเนื้อเรื่องเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ สมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น (พ.ศ. 2325 - 2411) ระหว่าง การสอนก่อนการ เรียนและหลังการ เรียนของกลุ่มทดลอง	80
7	คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในเนื้อเรื่องเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ สมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น (พ.ศ. 2325 - 2411) ระหว่าง การสอนก่อนการ เรียนและหลังการ เรียนของกลุ่มควบคุม	81
8	คะแนนทัศนคติของนักเรียนที่วิิสอนระหว่างก่อนการ เรียน และหลังการ เรียนของกลุ่มทดลอง	82
9	คะแนนทัศนคติของนักเรียนที่วิิสอน ระหว่างก่อนการ เรียน และหลังการ เรียนของกลุ่มควบคุม	83

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ

หน้า

1	แผนภูมิลำดับขั้นตอนของวิธีการทางประวัติศาสตร์	19
---	---	----

บทนำ

ความสำเร็จของการศึกษาที่เรามักกล่าวกันอยู่ก็คือ การเปลี่ยนแปลงบุคคลในลักษณะของการให้บุคคลได้แสวงหาความรู้ พัฒนาทักษะ แสวงหาทัศนคติและค่านิยม มีความเข้าใจ เห็นแจ้ง และมีความซาบซึ้ง จากข้อเท็จจริงเหล่านี้ทำให้เห็นว่า หน้าที่สำคัญที่สุดประการหนึ่งของครูทุกคนก็คือ การชักจูงใจว่าต้องการให้ผู้เรียนเปลี่ยนแปลงไปในแนวทางใด (นาคยา ภัทรแสงไทย 2525 : 30) ขบวนการเรียนการสอนและเนื้อหาของบทเรียนต่าง ๆ ที่จัดให้ กับเด็กจะต้องมีความสอดคล้องกับสภาพสังคมปัจจุบันด้วย เพื่อให้เด็กเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ในลักษณะที่สังคมต้องการ

สังคมศึกษาเป็นการนำเอาเนื้อหาจากสาขาวิชาต่าง ๆ ในวิชาสังคมศาสตร์ มาปรับ ให้เหมาะสมเพื่อใช้สอนนักเรียนทุกระดับ ลักษณะของสังคมศึกษาจึงเป็นการรวมหลายวิชา ที่มีเนื้อหาเกี่ยวพันกันระหว่างมนุษย์กับมนุษย์และมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ ดังนั้นวิชา สังคมศึกษาจึงมีลักษณะเป็นบูรณาการ (Integrate) ด้วยการเอาสาขาวิชาต่าง ๆ มา รวมเข้าในวิชาสังคมศึกษา (รัชมี ภิบาลแทน 2524 : 5) กระทรวงศึกษาธิการ ได้ให้ ความสำคัญแก่วิชาสังคมศึกษาอย่างมาก จะเห็นได้จากหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 ได้จัดวิชาสังคมศึกษา เป็นวิชาบังคับวิชาหนึ่งที่ผู้เรียนทุกคนจะต้องผ่านรายวิชาจึงจะจบหลักสูตร (กระทรวงศึกษาธิการ 2522 : 5) สำคัญของหลักสูตรมุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนรู้จักคิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาเป็น (วีรบุรุษ วิเชียรโชติ 2521 : 3) ดังนั้นวิธีการสอนต่าง ๆ ก็ต้อง เปลี่ยนแปลงไปด้วย

ในปัจจุบันการสอนที่สามารถช่วยให้เด็กคิดเป็น คือสิ่งที่ครูทุกคนต้องการ และพยายามแสวงหาเพื่อนำไปฝึกฝนผู้เรียนให้รู้จักคิด อันจะนำไปสู่การตัดสินใจที่ดี ในเรื่องการเรียนและการดำรงชีวิตที่ก้าวไป (ประไพ ศรียะพงษ์ 2525 : 129) สำหรับวิธีการทางประวัติศาสตร์ก็เป็นสิ่งที่นักประวัติศาสตร์ใช้เป็นเครื่องมือในการ ค้นหาข้อเท็จจริงจากข้อมูลทางประวัติศาสตร์อย่างใดก็ตามแล้วนั้นหากเรานำมา ประยุกต์ใช้เป็นวิธีสอน ซึ่งช่วยฝึกทักษะของการคิดให้แก่ผู้เรียนได้ เพราะว่า วิธีการทางประวัติศาสตร์มีระเบียบวิธีการวิจัยเป็นเชิงวิทยาศาสตร์ที่สามารถฝึกฝนให้ รู้จักคิดอย่างมีขั้นตอนอันเป็นรากฐานสำคัญให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองต่อไป

ในการพัฒนาตนเองของผู้เรียนวิชาประวัติศาสตร์นั้น วิชาประวัติศาสตร์ เป็นวิชาหนึ่งในวิชาสังคมศึกษาที่มีส่วนในการพัฒนาเยาวชนของประเทศให้รักชาติ เข้าใจวัฒนธรรม การกระทำ ความคิด การดำเนินชีวิตของบุคคลอื่น (กระทรวงศึกษาธิการ 2520 : 72) นอกจากนี้ยังช่วยให้เข้าใจปัญหาของชุมชน ในเรื่องการเมือง เศรษฐกิจและสังคม สามารถเข้าใจเหตุการณ์ปัจจุบันอันเป็นผล สืบเนื่องมาจากอดีต การทำนายเหตุการณ์ในอนาคตด้วย การวินิจฉัยเหตุการณ์ที่ คล้ายคลึงกันที่เกิดขึ้นในอดีต ประวัติศาสตร์จึงเป็นเสมือนบทเรียนที่สอนให้คนเตรียม รับเหตุการณ์ ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นทั้งในปัจจุบันและอนาคต (Allen. 1977 : 291 - 293)

แม้ว่าวิชาประวัติศาสตร์จะเป็นประโยชน์และจำเป็นในโรงเรียนวิชาหนึ่ง ก็ตาม แต่การเรียนการสอนวิชานี้โดยทั่วไปมักจะไม่บรรลุผลตามวัตถุประสงค์เท่าที่ควร ที่เป็นเช่นนี้อาจวิเคราะห์ได้ว่า วิธีสอนของครูอาจเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้นักเรียนเกิด ความเบื่อหน่ายต่อการเรียนวิชาประวัติศาสตร์ก็เป็นได้ สิริวรรณ สุวรรณภา (สิริวรรณ สุวรรณภา 2527 : 8) กล่าวว่า วิธีการสอนของครูในโรงเรียน ต่าง ๆ ส่วนใหญ่เท่าที่เป็นอยู่มักจะใช้วิธีการบรรยาย เน้นการท่องจำตามเนื้อหาวิชา

มากเกินไป ทำให้นักเรียนขาดแรงจูงใจในการเรียน ซึ่งตรงกับความคิดเห็นของ
 สืบแสง พรหมบุญ (สืบแสง พรหมบุญ 2518 : 21 - 22) ที่กล่าวว่า
 การสอนวิชาประวัติศาสตร์เป็นการสอนที่ใช้วิธีการบรรยายหรือการบอกให้จด โดย
 ผู้เรียนไม่ทราบถึงสาเหตุ และความสำคัญของเรื่องราวเหล่านั้น ทำให้นักเรียน
 ไม่มีโอกาสได้แสดงความคิดเห็น และขาดการค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง

ดังนั้นในการสอนวิชาประวัติศาสตร์ครูผู้สอนควรจะได้ศึกษาถึงลักษณะของ
 วิชาประวัติศาสตร์และการสอนแบบต่าง ๆ เพื่อจะได้พิจารณาเลือกใช้ให้เหมาะสมกับ
 ลักษณะของผู้เรียน ซึ่งจะช่วยให้การสอนประวัติศาสตร์ได้ผลดีกว่าการใช้วิธี
 การสอนแบบบรรยายแต่เพียงอย่างเดียว วิธีการสอนที่จะนำมาใช้ควรเป็นวิธีที่ฝึก
 ให้นักเรียนได้รู้จักการคิด วิเคราะห์เหตุการณ์ต่าง ๆ อย่างมีเหตุผลทั้งนี้เพราะ
 วิชาประวัติศาสตร์เป็นวิชาที่ต้องอาศัยหลักฐานและเหตุการณ์ต่าง ๆ เป็นข้ออ้างอิง
 การสอนซึ่งฝึกให้นักเรียนได้ใช้กระบวนการในการหาความรู้ และวิเคราะห์ความรู้
 ด้วยตนเอง จะทำให้นักเรียนเป็นผู้ที่สนใจในการแสวงหาความรู้อยู่ตลอดเวลา

ลาสโล คี มิคลอส และแมรี โอเลอริช มิคลอส (Laszlo D. Miklos and
 Mary Oelerich Miklos. 1971 : 113 - 117) กล่าวว่า การสอนแบบวิธีการ
 ทางประวัติศาสตร์ (Historical Method) มีลักษณะคล้ายคลึงกับการสอนแบบ
 แก้ปัญหา (Problem Solving : Approach) โดยครูผู้สอนนำเอาหลักฐานและ
 เหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์มาเป็นพื้นฐานอ้างอิงและวิเคราะห์คำถามที่ครูผู้สอนหรือ
 นักเรียนร่วมกันตั้งขึ้น วิธีเรียนแบบนี้จะช่วยให้เด็กคิดอย่างมีเหตุผล รู้จักสังเกต
 ความแตกต่าง รวมทั้งรู้จักสรุปแนวความคิดอย่างถูกต้อง เช่นเดียวกับ เอ็ดวิน
 เฟนตัน (Edwin Fenton. 1967 : 20) ได้เสนอแนะให้ครูประวัติศาสตร์สอน
 โดยวิธีการทางประวัติศาสตร์ (Historical Method) ซึ่งเป็นวิธีการที่ช่วยให้

นักเรียนได้ฝึกทักษะในการค้นคว้าข้อเท็จจริง และศึกษาเหตุผลด้วยตนเอง ทำให้
นักเรียนนำทักษะนี้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ และเชื่อว่าเป็นวิธีการเรียนการสอน
ที่มีประสิทธิภาพดีกว่าวิธีการสอนแบบอื่น ๆ

จะเห็นได้ว่าการสอนประวัติศาสตร์โดยวิธีการทางประวัติศาสตร์
(Historical Method) เป็นการสอนที่ทำให้ผู้เรียนรู้จักคิดอย่างมีเหตุผล
มีการตั้งปัญหาและตั้งสมมุติฐานและศึกษาคำตอบตามสมมุติฐานนั้น ทำให้ผู้เรียน
เกิดคำถามและคำตอบขึ้นในใจโดยอัตโนมัติ นำไปสู่การสังเกตสิ่งแวดล้อมรอบตัว
แล้วตั้งปัญหาถามตนเอง และหาคำตอบแก่ตนเองด้วยการหาความรู้ด้วยตนเอง
ซึ่งจะช่วยจัดปัญหาเรื่องเด็กถามไม่เป็น ทำให้เด็กกล้าแสดงความคิดเห็นตาม
ประสบการณ์ของตนเอง เพื่อค้นหาสิ่งที่ถูกต้อง นอกจากนั้นยังเป็นการฝึกฝนให้
รู้จักหลักฐานทางประวัติศาสตร์ และการพิสูจน์ความจริงแบบประวัติศาสตร์ สามารถ
นำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ ทำให้เด็กคิดเป็น ซึ่งเป็นสิ่งที่ประเทศชาติต้องการมาก
ในปัจจุบัน การเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์ให้เกิดความรักชาติและเกิด
ชาตินิยมนั้น เป็นสิ่งที่มองเห็นผลที่เกิดขึ้นได้อย่างชัดเจนและทำได้จริง การใช้
วิธีการทางประวัติศาสตร์ (Historical Method) นั้นมีใช้กันอยู่บ้างแล้ว
จึงควรสนับสนุนให้ใช้กันแพร่หลายมากยิ่งขึ้น เพราะว่าสังคมไทยกำลังเปลี่ยนแปลง
ไปสู่สังคมที่มีการใช้วิทยาศาสตร์มากขึ้นโดยลำดับ ดังนั้นการเรียนการสอนให้รู้จักคิด
อย่างมีระเบียบและมีเหตุผล จึงเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่ง

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาว่า การสอนประวัติศาสตร์
ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ กับการสอนโดยคู่มือแนวการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์
กรมสามัญศึกษา จะให้ผลการเรียนแตกต่างกันหรือไม่อย่างไร และศึกษาว่านักเรียน

ที่เรียนจากการสอนด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์และการสอนตามคู่มือแนวการสอน
ของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษาแล้ว จะมีการเปลี่ยนแปลงทัศนคติระหว่าง
ก่อนการเรียนกับหลังการเรียนหรือไม่ อย่างไร

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา ของ
นักเรียนที่เรียนโดยวิธีการทางประวัติศาสตร์กับนักเรียนที่เรียนตามคู่มือแนวการสอน
ของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา
2. เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงทัศนคติระหว่างก่อนการเรียนกับหลัง
การเรียนของนักเรียนที่เรียนโดยวิธีการทางประวัติศาสตร์ กับนักเรียนที่เรียนตาม
คู่มือแนวการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

1. การศึกษาค้นคว้านี้จะได้ทราบผลการสอน โดยวิธีการทางประวัติศาสตร์
และทัศนคติของนักเรียนที่มีต่อวิชาสังคมศึกษา ซึ่งสามารถช่วยเป็นแนวทางให้ครู
เลือกใช้วิธีการสอนได้มากขึ้น และมีความเหมาะสมกับการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา
2. การศึกษาค้นคว้านี้จะได้แผนการสอนวิชาสังคมศึกษา เรื่องประวัติศาสตร์
สมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น ที่สอนโดยวิธีการทางประวัติศาสตร์ ซึ่งครูจะใช้เป็น
แนวทางในการสร้างแผนการสอนวิชาสังคมศึกษา โดยวิธีการทางประวัติศาสตร์
ในเรื่องอื่น ๆ ต่อไป

ขอบเขตของการศึกษาคนควา

1. การศึกษาครั้งนี้จำกัดขอบเขตอยู่เฉพาะเรื่องประวัติศาสตร์สมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น ในวิชาสังคมศึกษา (ส 306) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521

2. ประชากร เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2527 ของโรงเรียนโพธารพนาเสนี อำเภอปธานาราม จังหวัดราชบุรี สังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

3. กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนโพธารพนาเสนี อำเภอปธานาราม จังหวัดราชบุรี ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2527 จำนวน 84 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 42 คน กลุ่มควบคุม 42 คน

4. ระยะเวลาทดลองสอนกลุ่มตัวอย่างแต่ละกลุ่ม หาได้จากการให้ครูที่สอนวิชาสังคมศึกษา (ส 306) จำนวน 5 คน วิเคราะห์ระยะเวลาที่จะใช้สอนปรากฏว่าควรจะใช้เวลาในการทดลองสอน จำนวน 15 คาบ คาบละ 50 นาที

5. ตัวแปรที่จะศึกษา

5.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ วิธีสอน 2 วิธี

5.1.1 การสอนโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์

5.1.2 การสอนตามคู่มือการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์

กรมสามัญศึกษา

5.2 ตัวแปรตาม ได้แก่

5.2.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

5.2.2 ทักษะการคิดวิเคราะห์และสื่อสังคมศึกษา โดยวิธีการทางประวัติศาสตร์และการสอนตามคู่มือแนวการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. วิธีการทางประวัติศาสตร์ (Historical Method) เป็นวิธีการแสวงหาความรู้ โดยการสรุปหลักการทางประวัติศาสตร์ ซึ่งได้จากการแสวงหาความรู้ แบบสอบสวนวิธีการนี้สามารถนำมาสอนนักเรียนได้ตั้งแต่ชั้นประถมไปจนถึงชั้นมัธยม และตลอดไปจนถึงในอนาคต คือสังคมที่จะต้องอยู่ต่อไปตลอดชีวิต เพราะเป็นกระบวนการที่นำเอาวิธีการทางวิทยาศาสตร์ (Scientific Method) มาใช้สอบสวนปัญหาทางค่านประวัติศาสตร์ ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้

- 1.1 ขั้นกำหนดปัญหา
- 1.2 ขั้นรวบรวมข้อมูล
- 1.3 ขั้นตั้งสมมุติฐาน
- 1.4 ขั้นวิเคราะห์และประเมินคุณค่าของข้อมูล
- 1.5 ขั้นตีความและสังเคราะห์ข้อมูล
- 1.6 ขั้นสรุปและเสนอผลงาน

2. การสอนด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ หมายถึง กิจกรรมการเรียนการสอน ที่ช่วยให้นักเรียนได้ฝึกทักษะในการค้นคว้าข้อเท็จจริงและศึกษาหาเหตุผลด้วยตนเอง โดยนำขั้นตอนทั้ง 6 ของวิธีการทางประวัติศาสตร์มาใช้ให้เหมาะสมกับการเรียนการสอนโดยมีวิธีการดำเนินการสอนเป็นขั้นตอนดังต่อไปนี้

- 2.1 ขั้นกำหนดปัญหา แสวงหาแนวทางเพื่อกำหนดขอบเขตความเป็นมาของปัญหา
- 2.2 ขั้นรวบรวมข้อมูล ซึ่งเป็นข้อเท็จจริงและแนวความคิด
- 2.3 ขั้นตั้งสมมุติฐาน โดยการนำเอาข้อมูลมาประมวลแล้วตั้งเป็นสมมุติฐานขึ้น เป็นการคาดคะเนอย่างมีเหตุผล

2.4 ชั้นวิเคราะห์และการประเมินผลข้อมูล

2.5 ชั้นตีความและการสังเคราะห์ข้อมูล

2.6 ชั้นสรุปและเสนอผลงาน

3. การสอนตามคู่มือแนวการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา หมายถึง การสอนที่หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา ได้จัดพิมพ์เผยแพร่เพื่อให้ครูใช้เป็นแนวทางในการสอนวิชาสังคมศึกษา (ส 305, ส 306) โดยมีลำดับชั้นการสอนดังต่อไปนี้คือ ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน ขั้นแจ้งจุดประสงค์ ขั้นทบทวนประสบการณ์เดิม ขั้นเสนอบทเรียนใหม่โดยใช้อุปกรณ์ ขั้นการให้แนวการเรียนรู้ ขั้นปฏิบัติ ขั้นแจ้งผลการปฏิบัติ ขั้นประเมินผล ขั้นการถ่ายโอนการเรียนรู้

4. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา หมายถึง ความสามารถของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างในการเรียนวิชาสังคมศึกษา เรื่องประวัติศาสตร์สมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น (พ.ศ. 2325 - 2411) โดยวัดได้จากความสามารถในการตอบแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

5. ทักษะการคิดวิเคราะห์ หมายถึง ทักษะ ความคิดเห็น ความรู้สึก ความคิดเห็นของนักเรียนกลุ่มทดลอง ที่มีต่อวิธีสอนด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ และกลุ่มควบคุมที่สอนตามคู่มือแนวการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา โดยแสดงออกมาในลักษณะความเชื่อ ทักษะ ความคิดเห็น ซึ่งอาจแบ่งได้เป็น 3 ลักษณะคือ

5.1 ทักษะการคิดเชิงนิมิต (Positive Attitude) หมายถึง ทักษะการคิดที่แสดงออกมาในลักษณะที่พึงพอใจ สนใจ สนับสนุน ชอบหรือเห็นด้วย

5.2 ทักษะการคิดเชิงนิเสธ (Negative Attitude) หมายถึง ทักษะการคิดที่แสดงออกมาในลักษณะที่ไม่พึงพอใจ ไม่เห็นด้วย ไม่อยากเรียน ฯลฯ ซึ่งเป็นลักษณะตรงกันข้ามกับทักษะการคิดเชิงนิมิต

5.3 ทศนคติที่เป็นกลาง ๆ (Indifferent Attitude)

หมายถึง ทศนคติที่แสดงออกมาในลักษณะที่มีความรู้สึกเฉย ๆ ไม่เป็นทั้งทศนคติเชิงนิมานหรือทศนคติเชิงนิเสธ แต่อยู่ระหว่างกลาง ไม่เข้าข้างหนึ่งข้างใด ไม่ถึงกับพอใจหรือไม่พอใจ หรือไม่ถึงกับชอบหรือเกลียด

ในการวิจัยในครั้งนี้จะวัดทศนคติต่อวิธีสอน โดยใช้แบบวัดทศนคติต่อวิธีสอน ซึ่งเกี่ยวกับตัวครู นักเรียน เนื้อหา เป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแนวความคิดของลิเคอร์ท (Likert) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาค้นคว้า

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาค้นคว้า ผู้วิจัยแบ่งออกเป็นหัวข้อดังต่อไปนี้

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนประวัติศาสตร์
2. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับวิธีการทางประวัติศาสตร์
3. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับทัศนคติ
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนประวัติศาสตร์
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทัศนคติ

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนประวัติศาสตร์

ความหมายของคำว่าประวัติศาสตร์

คำว่า "History" มาจากภาษากรีกว่า "Histori" แปลว่า การหาความจริง (Inquiry) หรือความรู้ที่ได้มาจากการหาความจริง ในตอนแรกใช้คำนี้กับความรู้ใด ๆ ก็ได้ ต่อมาจึงได้จำกัดลงเป็นความรู้เกี่ยวกับมนุษย์ และภายหลังจึงหมายถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นตามลำดับเวลา ได้มีนักประวัติศาสตร์นิยามความหมายของ "ประวัติศาสตร์" ไว้ต่าง ๆ กัน อาทิเช่น

สมศักดิ์ ชูโต (สมศักดิ์ ชูโต 2518 : 25) ได้นิยามความหมายของประวัติศาสตร์ไว้ดังนี้ ประวัติศาสตร์คือสิ่งที่คนได้ทำได้คิด ได้หวังและได้รู้สึก ทุกสิ่งทุกอย่างของมนุษย์ย่อมเป็นประวัติศาสตร์ ดังนั้นประวัติศาสตร์จึงครอบคลุม

ถึงแขนงวิชาทุกด้านไม่ว่าจะเป็นวิทยาศาสตร์ สังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์
 ทั้งนี้เพราะประวัติศาสตร์มิได้หมายถึงเฉพาะปรากฏการณ์ อันเกี่ยวข้องกับ
 การกระทำของมนุษย์เท่านั้น แต่ย่อมต้องรวมถึงปรากฏการณ์ธรรมชาติด้วย
 ปรากฏการณ์ของมนุษย์และปรากฏการณ์ธรรมชาติเป็นเรื่องเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ
 อย่างไม่หยุดยั้ง เมื่อเป็นเช่นนั้นประวัติศาสตร์ย่อมปกคลุมไปถึงทุกสิ่งทุกอย่างซึ่ง
 วิวัฒนาการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ และวิทยาศาสตร์ปัจจุบันก็ได้พิสูจน์แล้วว่า
 ไม่มีอะไรในจักรวาลที่ตายตัวโดยไม่มี การเปลี่ยนแปลงนั้นก็ย่อมหมายความว่า
 ทุกสิ่งทุกอย่างในจักรวาลย่อมมีประวัติศาสตร์

แถมสุข นุ่มนนท์ (แถมสุข นุ่มนนท์ 2518 : 34) ได้ให้ความเห็น
 เกี่ยวกับความหมายของประวัติศาสตร์ไว้ว่า ประวัติศาสตร์ไม่มีค่าจำกัดความ
 ตายตัว โดยทั่วไปประวัติศาสตร์ หมายถึง การสืบเสาะให้รู้ถึงความจริง
 เกี่ยวกับพฤติกรรมของมนุษยชาติที่เกิดขึ้นในช่วงใดช่วงหนึ่งของอดีต ฉะนั้น
 ประวัติศาสตร์จึงเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสังคมมนุษย์ ความเปลี่ยนแปลงของสังคม
 ความคิดที่ก่อให้เกิดพฤติกรรมต่าง ๆ ในสังคมและสภาพเหตุการณ์ที่ส่งเสริมหรือ
 ชักขวางวิวัฒนาการของสังคม หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง วิชาประวัติศาสตร์มีความสัมพันธ์
 กับพฤติกรรมของสังคมมนุษย์ทุกคน

ชาญวิทย์ เกษตรศิริ (ชาญวิทย์ เกษตรศิริ อ้างจาก อี เอช คาร์,
 2519 : 7) กล่าวว่า ประวัติศาสตร์คือเรื่องราวอันต่อเนื่องของการตอบโต้กัน
 ระหว่างนักประวัติศาสตร์กับหลักฐานข้อเท็จจริง เป็นเรื่องดกเถียงระหว่างปัจจุบัน
 กับอดีตที่ไม่มีที่สิ้นสุด เรื่องราวของการตอบโต้ซึ่งกันและกันระหว่างนักประวัติศาสตร์
 กับหลักฐานข้อเท็จจริงนี้ข้าพเจ้าถือว่าเป็นการดกเถียงระหว่างปัจจุบันกับอดีต เป็น

การถกเถียงระหว่างสังคมในวันนี้กับสังคมเมื่อวานนี้ไม่ใช่การถกเถียงระหว่างบุคคลที่ไม่เห็นตัวคนหรือบุคคลใด ๆ เพียงคนเดียวทั้งคำกล่าวของ เบอร์การ์ทที่ว่า "ประวัติศาสตร์ก็คือ บันทึกที่ยุคหนึ่งสมัยหนึ่งมองเห็นคุณค่าของอีกยุคหนึ่งสมัยหนึ่งว่าควรจดจำเอาไว้ เราจะเข้าใจปัจจุบันได้สมบูรณ์ก็เพราะอดีตช่วยส่องทางให้ ดังนั้นบทบาทความคู่กันสองอันของประวัติศาสตร์ก็คือช่วยให้นักมนุษยศาสตร์เข้าใจสังคมในปัจจุบันได้ดียิ่งขึ้น"

โรเบิร์ต วี คาเนียด (ซีกา สาระยา แปล 2520 : 8) ได้กล่าวถึงความหมายของคำว่าประวัติศาสตร์ไว้ว่า ประวัติศาสตร์ คือความทรงจำว่าด้วยประสบการณ์ของมนุษย์ ซึ่งถ้าหากว่าถูกลืมหรือสะเลาะก็เท่ากับว่าเราได้ยุติแนวทางอันแบ่งชีว่าเราคือมนุษย์ หากไม่มีประวัติศาสตร์เสียแล้ว เราจะไม่รู้เลยว่าเราคือใคร เหตุการณ์ในประวัติศาสตร์ทำให้มนุษย์มีการรวมกลุ่มกันขึ้นพื้นฐานเป็นประเทศ ศาสนา ชนชั้น และสร้างความจงรักภักดีอันติดมากับมัน เราควรศึกษาประวัติศาสตร์ด้วยความอยากรู้อยากเห็น บันทึกจากอดีตของมนุษย์ท้าทายให้ค้นคว้า และแสวงหาความเข้าใจประวัติศาสตร์เป็นสนามแห่งการเสาะแสวงหาและเผชิญภัยของปัญญาชน สิ่งเหล่านี้คือความปรารถนาขั้นมูลฐานของมนุษย์

ส่วนคาร์ล แฮมเพล (Carl Hample อ้างจาก Benjamin C. Cox. 1971 : 445) กล่าวว่า ประวัติศาสตร์เป็นความพยายามที่จะทำให้แน่ใจว่า เหตุการณ์นั้นจะต้องเกิดขึ้นในระยะเวลาที่นั้นและสถานที่นั้น ประวัติศาสตร์พยายามทำให้เชื่อเกี่ยวกับข้อสันนิษฐานซึ่งได้รับการยืนยันอย่างมีเหตุผลโดยมีเหตุการณ์อย่างมีเหตุผล ซึ่งแอมบรอส เอ แคลก และ คาร์ล อี แอมเบอร์ก (Ambrose A. Glegg and Carl E. Schomburg. 1969 : 83 - 87) ได้สนับสนุนความคิดของ คาร์ล แฮมเพล (Carl Hample) เกี่ยวกับความหมายของประวัติศาสตร์ไว้ดังนี้

ประวัติศาสตร์เป็นผลผลิตของนักประวัติศาสตร์ (Product of the Historian) ซึ่งเป็นการสืบสอบวิธีหนึ่ง นักประวัติศาสตร์จะต้องตีความจากหลักฐานต่าง ๆ ที่เขาได้มา วิชาประวัติศาสตร์ไม่ใช่เป็นเพียงแค่ผลผลิต (Product) เท่านั้น แต่ต้องเป็นกระบวนการ (Process) ด้วย ซึ่งเป็นวิธีการสืบสอบ (Inquiry) การปฏิบัติทางประวัติศาสตร์ (Doing History or Historing) อันเป็นวิธีการที่ส่งเสริมให้นักเรียนเกิดความกระตือรือร้น ซึ่งเขาจะรู้จักการทำงาน เพื่อให้ได้ข้อมูลแทนที่จะยอมรับข้อคิดเห็นของคนอื่นที่ได้สรุปออกมาแล้ว

สรุปแล้ว ประวัติศาสตร์ก็คือการสืบเสาะเข้าไปให้รู้ถึงความจริงเกี่ยวกับพฤติกรรมของมนุษยชาติที่เกิดขึ้นในช่วงใดช่วงหนึ่งของอดีต การศึกษาและการเขียนประวัติศาสตร์เป็นส่วนหนึ่งซึ่งแสดงให้เห็นว่ามนุษยชาติได้เข้าใจในตัวของเขาเอง ประวัติศาสตร์เป็นกระบวนการทางการสอบสวน การเรียนประวัติศาสตร์ ควรเรียนด้วยความอยากรู้อยากเห็น ต้องรู้จักทำงานเพื่อหาข้อมูล แทนที่จะยอมรับความคิดเห็นของคนอื่นที่ได้สรุปแล้ว ประวัติศาสตร์ไม่ได้ตัดสินว่าผิดหรือถูกขึ้นอยู่กับเวลาและสถานที่ เพราะฉะนั้นประวัติศาสตร์จึงไม่ซ้ำรอยตนเอง แต่คาดคะเนแก้ไขเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบันได้ ความเชื่อถือได้ของวิชาประวัติศาสตร์ยังขึ้นอยู่กับ การเขียนและการตีความของนักประวัติศาสตร์ที่เป็นที่ยอมรับในสังคมด้วย (Benjamin G. Cox. 1971 : 443)

เป้าหมายของการสอนประวัติศาสตร์ (Goals of Teaching History)

คลาร์ค (Leonard H. Clark. 1973 : 179) กล่าวว่า เป้าหมายของการสอนวิชาประวัติศาสตร์มีดังนี้

1. สอนให้นักเรียนมีความคิดทางประวัติศาสตร์ (Historically)
นั่นคือใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ (Historical Method) เพื่อให้เข้าใจ
โครงสร้างของประวัติศาสตร์เป็นการนำอดีตมาศึกษาเพื่อประโยชน์ในปัจจุบันและ
อนาคต
2. สอนให้นักเรียนมีความคิดวิเคราะห์วิจารณ์
3. สอนให้นักเรียนสามารถอธิบายเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในปัจจุบันได้
โดยเรียนรู้ว่าเหตุการณ์ต่าง ๆ เป็นไปตามวิถีทางของมัน และใช้ความรู้ในอดีตเพื่อ
จะทำให้เข้าใจปัจจุบันและสามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้
4. เพื่อให้เข้าใจว่าวิชาประวัติศาสตร์คือ สถานภาพของทุก ๆ สิ่ง
ในปัจจุบัน อันสืบเนื่องมาจากเหตุการณ์ต่าง ๆ ในอดีต ซึ่งในปัจจุบันกำลังจะ
เกิดขึ้นไม่ทางใดก็ทางหนึ่งและมีอิทธิพลต่ออนาคต
5. เพื่อให้นักเรียนเกิดความสุขในการเรียนวิชาประวัติศาสตร์ ถ้า
การสอนประวัติศาสตร์ ทำให้นักเรียนเกิดความรักใคร่ในวิชานี้ได้ ครูผู้สอนก็จะ
ประสบความสำเร็จ
6. เพื่อช่วยให้นักเรียนมีความคุ้นเคยกับสิ่งที่เป็นความรู้ทางประวัติศาสตร์
ข้อมูลต่าง ๆ ในวิชาประวัติศาสตร์มีคุณค่าอย่างมาก เรียนประวัติศาสตร์เพื่อ
ความสนุกสนานไม่ใช่เพื่อเคารพบูชา

จุดมุ่งหมายของการสอนประวัติศาสตร์

จุดมุ่งหมายในการสอนประวัติศาสตร์ คือการเรียนถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น
ในอดีตเพื่อนำเอาข้อมูลเหล่านั้นมาเป็นประโยชน์ต่อการวิเคราะห์ที่คล้ายคลึงกัน
(Rodney F. Allen. 1976 : 291 - 293) การสอนประวัติศาสตร์สามารถ

ช่วยฝึกให้นักเรียนรู้จักคิดอย่างมีวิจารณญาณและรู้จักใช้เหตุผลในการวิเคราะห์ และตัดสินใจ ทั้งนี้ได้หมายความว่าประวัติศาสตร์จะซ้ำรอย แต่หมายความว่า นักเรียนจะรู้จักนำเอาเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์มาเปรียบเทียบ กับเหตุการณ์ ในปัจจุบัน อันจะช่วยให้เขาสามารถวิเคราะห์เหตุที่มาและผลที่เกิดได้ และนำไปสู่การวางแผนสำหรับอนาคตข้างหน้าได้อย่างรอบคอบและรัดกุม นอกจากนี้ การเรียนประวัติศาสตร์ยังช่วยให้นักเรียนเข้าใจความเป็นมาของชาติบ้านเมือง ความเสียสละของบรรพบุรุษและความสามารถในการอื่นที่จะรักษาความเป็นเอกราช ไว้จนถึงชนรุ่นหลังอันจะก่อให้เกิดความรู้สึกรักชาติ ชานซึ่งในวิกรมและความเสียสละของบรรพบุรุษเกิดความรู้สึกภาคภูมิใจพร้อมที่จะดำเนินรอยตามใน อันที่จะบำรุงรักษาชาติบ้านเมืองให้ดำรงสืบไป (ซีพีอีส 2513 : 1 - 2)

การสอนประวัติศาสตร์ มีเป้าหมายและจุดมุ่งหมายให้ผู้เรียนได้เกิด การเรียนรู้ทั้ง 3 ด้าน คือทั้งด้านสติปัญญา ทักษะ และทักษะต่าง ๆ จะเห็นได้ว่า การเรียนรู้ในวิชาประวัติศาสตร์นั้นเป็นสิ่งจำเป็นที่สุดในการที่จะแตกแขนงออกเป็น วิชาต่าง ๆ ได้ ทั้งสามารถวิเคราะห์หาคำตอบ ปัจจุบัน และอนาคตได้อย่างมีระบบ

2. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับวิธีการทางประวัติศาสตร์

วิธีการทางประวัติศาสตร์ (Historical Method)

นักการศึกษาหลายท่านได้มีความพอใจในผลงานของนักประวัติศาสตร์และ เชื่อว่านักประวัติศาสตร์มีวิธีการทำงานที่เป็นระบบ ฉะนั้นนักการศึกษาจึงได้นำวิธีการ ที่นักประวัติศาสตร์ใช้ในการค้นคว้าหาคำตอบของปัญหามากำหนดเป็นขั้นตอนของการสอน เรียกว่า วิธีการทางประวัติศาสตร์ (Historical Method) ซึ่งนักการศึกษา ต่างก็แบ่งขั้นตอนของวิธีการสอนด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ออกเป็นลำดับขั้นต่าง ๆ แตกต่างกันไป พอสรุปได้ดังนี้

ขั้นตอนของวิธีการทางประวัติศาสตร์ (Historical Method) มีดังนี้

1. ขั้นกำหนดปัญหา (Setting up Problem) ขั้นนี้เป็นขั้นสำคัญที่สุด เพราะเป็นการกำหนดขอบเขตของเนื้อหาว่าเราต้องการศึกษาเรื่องใดเป็นพิเศษ ในขั้นนี้ จะต้องเป็นคำถามซึ่งมีรายละเอียดอยู่ในเนื้อหาของบทเรียน (Donald Schneider. 1969 : 345) ผู้สอนจะต้องดำเนินการวางแผนและเตรียมการล่วงหน้า เพื่อให้เกิดความพร้อมที่จะช่วยให้คำแนะนำแก่ผู้เรียนให้ได้อธิบายในขณะเรียนอันจะนำไปสู่การกำหนดปัญหา หลังจากนั้นถึงขั้นดำเนินการศึกษาขอบเขตและแนวทางของปัญหาเพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงอย่างละเอียด ซึ่งถ้าผู้เรียนและผู้สอนกระทำด้วยความรอบคอบและระมัดระวังก็จะได้อำนาจที่เกี่ยวกับปัญหาเป็นจำนวนมาก (เฉลิม มลิตา 2521 : 144)

2. ขั้นรวบรวมข้อมูลซึ่งเป็นข้อเท็จจริงและแนวความคิด (Requisition of Fact and Ideas) คือการค้นพบและการได้ข้อมูลหรือบางที่เราเรียกว่า ขบวนการทางเอกสาร (Bibliography process) นักเรียนจะต้องหาคำตอบเพื่อบรรเทาความสงสัยหรือเพื่อบรรเทาความสงสัยที่แท้จริงขึ้น นักเรียนจะต้องรู้จักหลักฐานชั้นแรก (Primary Sources) และหลักฐานชั้นที่สอง (Secondary Sources) สำหรับระดับนักเรียน หลักฐานที่ใช้สำหรับวิธีการทางประวัติศาสตร์ก็คือตำราที่ใช้อ้างอิง (Reference Book) สารานุกรม (Encyclopedia) ชีวประวัติและการสัมภาษณ์ต่าง ๆ ความรู้ที่จะหาแหล่งข้อมูลจะต้องได้รับการปรับปรุงฝึกฝนมาเป็นเวลานานปีซึ่งจะต้องเริ่มศึกษาตั้งแต่ชั้นประถม

3. ขั้นตั้งสมมุติฐาน (Hypothesis) สมมุติฐานนี้ถือว่าเป็นความจริงชั่วคราวที่สมมุติขึ้น เป็นการคาดเดา เป็นการคาดคะเน อย่างมีเหตุผลและยังไม่มี การทดสอบรับรองข้อความจริงชั่วคราวนี้ ยังมีได้มีข้อยุติ ยังกำลังอยู่ ไม่ได้มี

การทดลองยืนยันว่าจริงหรือไม่จริง ใช่หรือไม่ใช่ เป็นเพียงความคิดว่า
เรื่องนั้น ๆ ควรเป็นอย่างไร สมมุติฐานนั้นอาจผิดทั้งหมดหรือถูกทั้งหมดก็ได้ หรือ
ใช้หาความสัมพันธ์ระหว่างข้อเท็จจริงทั้งหลายที่เกิดขึ้นได้ในเหตุการณ์นั้น ๆ
สมมุติฐานที่ได้มีการทดสอบยืนยันว่าเป็นจริงแล้วจะกลายเป็นกฎทฤษฎีหรือหลักเกณฑ์

4. ขั้นวิเคราะห์และประเมินคุณค่าของข้อมูล (Historical Criticism)

หลังจากการรวบรวมข้อมูลแล้วขั้นตอนต่อไปคือ การวิเคราะห์
และประเมินค่าข้อมูล ซึ่งเป็นความคิดที่สามารถพิสูจน์ได้ นักประวัติศาสตร์
แบ่งความคิดวิเคราะห์วิจารณ์ออกเป็น 2 ลักษณะคือ การวิเคราะห์และประเมินค่า
ภายนอก (External Criticism) และการวิเคราะห์และประเมินค่าภายใน
(Internal Criticism)

การวิเคราะห์และประเมินค่าภายนอก (External Criticism)
นักเรียนจะต้องพิสูจน์ว่าข้อมูลนั้นถูกเขียนขึ้นในระบะเวลานั้นหรือไม่

การวิเคราะห์และการประเมินค่าภายใน (Internal Criticism)
นักเรียนจะต้องดูว่าหลักฐานที่ได้เป็นความจริงหรือไม่ เวลาของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น
และเวลาเขียนห่างกันมากน้อยเพียงใด นักประวัติศาสตร์มีความสามารถและ
บอกเรื่องราวที่เป็นความจริงหรือไม่ เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นมีอะไรบ้าง มีอะไรที่
เป็นเครื่องมือยืนยันข้อคิดของเขา ซึ่งในกรณีนี้จะมีวิธีการคล้ายกับวิธีการของ
นักสังคมวิทยา (William T. Lowe. 1968 : 58 - 72)

ในขั้นนี้นักเรียนจะต้องประเมินหลักฐานที่ได้มาว่าเกี่ยวข้องกับเรื่อง
ที่จะศึกษาหรือไม่ ถูกต้องหรือเปล่า ซึ่งอาจจะต้องคัดออกหรือรวมเข้าด้วยกัน
นักเรียนจะยอมรับหลักฐานต่าง ๆ โดยไม่มีเหตุผลไม่ได้ ในขณะนี้นักเรียนได้ฝึกทักษะ

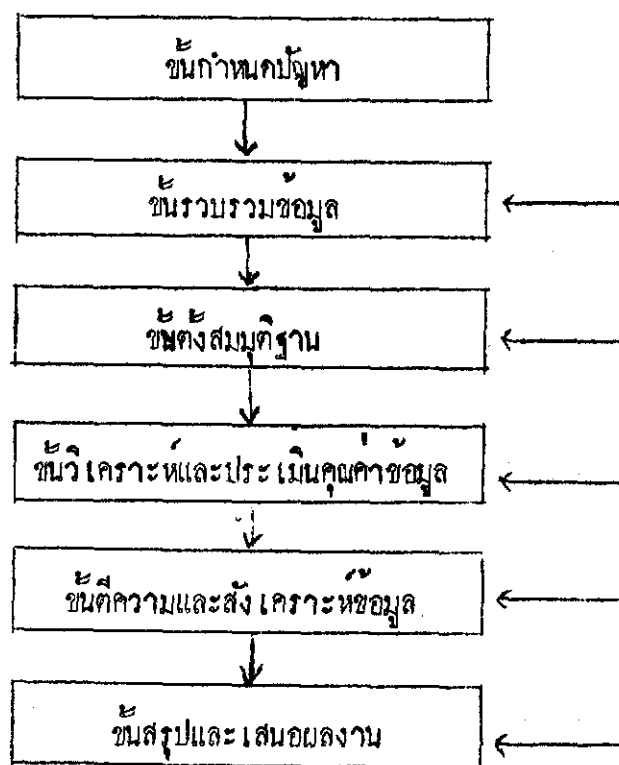
วิธีวิเคราะห์ทางประวัติศาสตร์ (Historical Criticism) และจะทำให้
เขาได้เกิดความรู้ว่าการบันทึกเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์อาจจะลำเอียงได้ถ้า
ไม่ใช้วิธีวิเคราะห์ทางประวัติศาสตร์ (John Jarolimsek. 1971 : 219 - 235)

5. ขั้นตีความและสังเคราะห์ (Synthesis)

ในขณะนั้นนักประวัติศาสตร์จะต้องเลือกจัดระเบียบและการตีความ
ข้อเท็จจริงและความคิดซึ่งเขาได้ค้นพบแล้วนำมาสร้างความสัมพันธ์ต่อเนื่องกันไป
การตีความและการสังเคราะห์ทำให้เกิดความเข้าใจที่แท้จริงในรูปของแนวความคิด
รวบยอด หรือมโนทัศน์ (Concept) ซึ่งจะกระทำได้โดยการนำเอาหลักฐานหรือ
ข้อเท็จจริงมาพิจารณาอธิบาย วิพากษ์วิจารณ์และแสดงความคิดเห็นประกอบกัน
แล้วจึงดำเนินการสรุป ผสมผสานและสังเคราะห์เข้าด้วยกันกลายเป็นแนวความคิด
ของการเรียนรู้

6. ขั้นสรุปและเสนอผลงาน (Presentation)

ขั้นนี้เป็นขั้นที่เขียนข้อสังเคราะห์ (Synthesis) ที่นักเรียน
ได้ค้นคว้ามาได้ การเขียนประวัติศาสตร์นั้น จะต้องอาศัยศิลป์ของการเขียนที่ดี
ไม่ยุ่งเหยิง ไม่ควรมีประโยคยาว ๆ มีวลีแตกแยกมากมาย ขาดความหมาย
ที่แน่นอน ในการสอนวิธีการทางประวัติศาสตร์ให้กับนักเรียนนั้น นักวิชาการได้
กล่าวว่า ควรให้เวลานักเรียนโดยการลองผิดลองถูก แต่ทั้งนี้ต้องอยู่ภายใต้
การแนะนำของครูสอนประวัติศาสตร์ด้วย การเขียนประวัติศาสตร์เป็นหัวใจของ
วิธีการทางประวัติศาสตร์ นอกจากการเขียนแล้ว การนำเสนอความรู้และแนว
ความคิดอาจทำได้โดย การบรรยาย การสัมภาษณ์ การเขียนบทความและ
การทำรายงาน ขั้นตอนนั้นเขียนเป็นแผนผังได้ดังนี้

ภาพประกอบ 1 แผนภูมิลำดับขั้นตอนของวิธีการทางประวัติศาสตร์

เลียวนาร์ค เฮ คลาร์ก (Leonard H. Clark. 1973 : 185)

ได้เสนอตัวอย่างและยุทธวิธีในการสอนด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ดังนี้

1. สอนให้นักเรียนมีโอกาสดูวิวิเคราะห์ วิจัยข้อมูลทั้งภายนอกและภายใน (External and Internal Criticism) โดยการพิจารณาว่าข้อมูลเหล่านั้นเชื่อถือได้มากเพียงใด

2. ให้แบบฝึกหัดให้นักเรียนได้มีการคิดวิเคราะห์วิจารณ์ เช่น นำเอาตัวอย่างข้อความบางตอนออกมาให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นว่าหลักฐานที่กล่าวมานั้น

เป็นหลักฐานชั้นแรกหรือชั้นที่สอง ผู้เขียนนำข้อมูลเหล่านั้นมาจากไหน ข้อมูลที่นำมาถูกต้องเพียงใด ผู้เขียนใส่ความคิดมากน้อยเพียงใด มีการโฆษณาชวนเชื่อมากน้อยเพียงใด เปรียบเทียบข้อความในตอนนี้กับข้อความในแบบเรียนอื่น

3. ชี้แนะให้นักเรียนได้เรียนรู้ที่จะตรวจสอบความจริงจากสิ่งที่นักเรียนได้อ่านและได้เห็น นักเรียนจะได้พบว่าเขามีโอกาสที่จะพบหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่ไม่จริงเสมอไป วิธีหนึ่งก็คือให้นักเรียนได้รู้จักเปรียบเทียบข้อความที่ได้จากหนังสือประวัติศาสตร์กับหลักฐานด้านอื่น ๆ

4. ใช้วิธีการสอนแบบอุปมาน (Inductive Teaching) ในการสอนแบบนี้ นักเรียนจะสามารถถึงความจริงต่าง ๆ จากข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์ และพัฒนาความคิดรวบยอดออกมาได้ ซึ่งในกรณีนี้ครูไม่สามารถที่จะสอนโดยวิธีให้ข้อเท็จจริงหรือสรุปเป็นหลักการ ให้นักเรียนในขณะที่นักเรียนกำลังเรียนอยู่

5. ให้แบบฝึกหัดซึ่งนักเรียนค้นคว้าหาความจริงหรือแสดงปัญหาออกมาได้ โดยใช้วิธีวิเคราะห์ทางประวัติศาสตร์ดังตัวอย่างคือ

5.1 แสดงหลักฐานจากแหล่งที่มาต่าง ๆ กัน และพยายามให้นักเรียนได้สร้างขึ้นใหม่ ให้คงเค้าความเดิม

5.2 ให้นักเรียนสร้างและเขียนประวัติศาสตร์อย่างง่าย ๆ ได้เช่นประวัติศาสตร์ท้องถิ่น

จะเห็นได้ว่า วิธีการสอนด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ สามารถนำไปใช้ได้กับการสอนสังคมศึกษาในทุกระดับ แต่อย่างไรก็ตามวิธีนี้ขึ้นอยู่กับทักษะและความพร้อมของนักเรียนแต่ละคนซึ่งไม่เหมือนกัน ทักษะในวิธีการนี้จะพัฒนาขึ้นอย่างช้า ๆ ตามความสามารถ ความสนใจ และระดับวุฒิภาวะ ซึ่งการพัฒนาจะต้องเริ่มต้นใน

ชั้นประถมเลยทีเดียว โดยใช้วิธีการง่าย ๆ ไม่ซับซ้อน และค่อยพัฒนาทักษะทางประวัติศาสตร์ที่ซับซ้อนมากยิ่งขึ้นในระดับมัธยมศึกษาหรือมัธยมศึกษา ซึ่งวิธีการนี้จะช่วยให้นักเรียนได้พัฒนาความสามารถในการคิดแบบสร้างสรรค์ และการวิเคราะห์วิจารณ์ อันจะช่วยเขานำวิธีการศึกษาเล่าเรียนนี้ไปใช้ประโยชน์ในการทำงานต่อไป

วิธีการทางประวัติศาสตร์ (Historical Method) เป็นการแสวงหาความรู้ ซึ่งนักการศึกษาได้ปรับปรุงให้เหมาะสมและใช้ได้กับวิชาสังคมศึกษา เป็นการสอนให้นักเรียนได้ฝึกทักษะการแสวงหาความรู้แบบสืบสอบ การสร้างสรุปหลักการทางประวัติศาสตร์ เป็นขบวนการที่นำเอาวิธีการทางวิทยาศาสตร์ (Scientific Method) มาใช้สืบสอบปัญหาทางด้านประวัติศาสตร์

ประวัติศาสตร์เป็นวิชาหนึ่งในหมวดสังคมศาสตร์ ทั้งวิชาสังคมศาสตร์ (Social Sciences) และวิชาสังคมศึกษา (Social Studies) เป็นการศึกษาอย่างมีระเบียบของมนุษย์ โดยการนำวิธีการทางวิทยาศาสตร์ (Scientific Method) มาใช้ในการศึกษาลงาน วิธีการทางวิทยาศาสตร์ทำให้งานเป็นระเบียบแบบแผนและเป็นกฎเกณฑ์สากล เป็นการอธิบายเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น โดยใช้สมมุติฐาน (Hypothesis) และทฤษฎี (Theories) เป็นแนวทางในการหาคำตอบที่ต้องการและความพยายามค้นคว้าหาข้อพิสูจน์ให้ได้ โดยใช้วิธีการสืบสวนทางวิทยาศาสตร์ (Method of Scientific Inquiry) วิธีการนี้จึงเป็นการให้ความรู้ที่เหมาะสมที่สุด (Eyron G. Massialas and Benjamin C. Cox. 1966 : 91)

การที่ได้มีการปรับปรุงการสอนวิทยาศาสตร์ครั้งใหม่ในอเมริกา นักการศึกษาทั่วไปรวมทั้ง จอห์น ดิวอี้ (John Dewey) มีความเชื่อมั่นว่าการแก้ปัญหาคำถามต่าง ๆ

ที่พบเห็นนั้น ถ้าทำตามขั้นตอนตามระเบียบวิธีวิทยาศาสตร์แล้วจะแก้ปัญหาได้สำเร็จ
 นอกจากนี้ จอห์น คุย ซึ่งเป็นบิดาแห่งการศึกษาแบบพัฒนาการ (Progressive Education)
 ยังมีความเชื่อว่า การศึกษาทุกวิชาควรจะได้ก่อให้เกิดสติปัญญาความรู้ รู้จักคิดค้น
 อย่างมีเหตุผล และรู้จักแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันได้ด้วย การเพาะความสามารถดังกล่าว
 นี้ จอห์น คุย คิดว่าระเบียบวิธีวิทยาศาสตร์ที่สุด (สวสันต์ นิยมคำ 2517 : 31 - 32)
 ดังนั้น จอห์น คุย จึงนำเอาระเบียบวิธีวิทยาศาสตร์ไปใช้ในวิชาอื่น ๆ เช่น วิชาสังคมศึกษา
 ในการสอนบทเรียนต่าง ๆ จึงเริ่มต้นด้วยการตั้งปัญหาจึงตั้งสมมุติฐานเพื่อคาดคะเนคำตอบ
 การรวบรวมข้อมูลแล้วจึงทำการทดสอบสมมุติฐาน จนสุดท้ายสรุปผลเป็นคำตอบของปัญหา

3. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับทัศนคติ

ความหมายของทัศนคติ

คำว่า "ทัศนคติ" ตรงกับภาษาอังกฤษว่า "Attitude" มาจากภาษาละติน
 ว่า "Aptus" ซึ่งแปลว่าเหมาะสมหรือเหมาะสมเจาะหรือการปรุงแต่ง (Lindzey and
 Aronson. 1968 : 60) ปัจจุบันความหมายของทัศนคตินี้ยังไม่เป็นที่ยอมรับตรงกันในกลุ่ม
 นักจิตวิทยา หรือกลุ่มที่ทำการศึกษารื่องทัศนคติ (ประภาเพ็ญ สุวรรณ 2520 : 1)
 แต่ละท่านได้ให้ความหมายที่แตกต่างกันดังต่อไปนี้คือ

นิวคัมบี้ (New Comb. 1954 : 128) กล่าวว่า ทัศนคติซึ่งมีอยู่ในเฉพาะ
 บุคคลนั้นขึ้นอยู่กับลักษณะของสิ่งแวดล้อมที่เขาได้รับ ทัศนคติของบุคคลนั้นอาจแสดงออกมา
 ได้ทางพฤติกรรมซึ่งเป็นไปในสองลักษณะคือ ลักษณะพึงพอใจ หรือชอบ อันเป็นผลให้ผู้นั้น
 เกิดความพอใจรักใคร่อยากใกล้ชิดสิ่งนั้น ๆ เรียกว่าทัศนคติเชิงนิมิต (Positive Attitude)

กับทัศนคติแบบหนึ่งซึ่งแสดงออกมาในรูปของความไม่พึงพอใจ เบื่อหน่าย เป็นผลให้ผู้นั้น
เกิดความรังเกียจ ไม่อยากเข้าใกล้สิ่งนั้น ๆ เรียกว่า ทัศนคติเชิงลบ (Negative
Attitude)

แมคโดแนลต์ (McDonald. 1959 : 564) ได้ให้ความหมายของทัศนคติไว้ว่า
ทัศนคติคือความโน้มเอียงที่จะแสดงพฤติกรรมในทางใดทางหนึ่งหรือความพร้อมที่จะแสดง
พฤติกรรมในทางใดทางหนึ่ง

ประภาเพ็ญ สุวรรณ (ประภาเพ็ญ สุวรรณ 2520 : 1) กล่าวว่า ทัศนคติ
เป็นความเชื่อ ความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ เช่น บุคคล สิ่งของ การกระทำ
สถานการณ์ และอื่น ๆ รวมทั้งท่าทีที่บ่งถึงสภาพจิตใจที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

เกโซ สอนานนท์ (เกโซ สอนานนท์ 2512 : 28) กล่าวว่า ทัศนคติ
เป็นลักษณะของบุคลิกภาพที่สร้างขึ้นได้ เปลี่ยนแปลงได้และเป็นแรงจูงใจที่กำหนดทิศทาง
พฤติกรรมของบุคคลที่มีต่อสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ดังนั้นทัศนคติจึงเป็นองค์ประกอบสำคัญยิ่งที่จะ
ทำให้บุคคลประสบความสำเร็จหรือล้มเหลวในหน้าที่การงานหรืออาชีพของตน

เชกสกี โสวาสินธุ์ (เชกสกี โสวาสินธุ์ 2520 : 38) ได้ให้ความหมาย
ของทัศนคติว่า เป็นความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ อันเป็นผลเนื่องมาจากการเรียนรู้
ประสบการณ์ และเป็นตัวกระตุ้นให้คนแสดงพฤติกรรม หรือแนวโน้มที่ตอบสนองต่อสิ่งเรานั้น ๆ
ไปในทิศทางใดทิศทางหนึ่งอาจเป็นไปในทางสนับสนุนหรือคัดค้านก็ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับ
กระบวนการอบรมให้เรียนรู้ระเบียบวิธีของสังคม (Socialization) ซึ่งทัศนคติจะ
แสดงออกหรือปรากฏให้เห็นชัด ในกรณีนี้สิ่งเรานั้นเป็นสิ่งเร้าทางสังคม

จากความหมายของทัศนคติที่กล่าวมา พอสรุปได้ว่า ทัศนคติ หมายถึง สภาพจิตใจ อารมณ์ต่าง ๆ ความรู้สึก ความรัก ความชอบ เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย ไม่สนับสนุนของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง อันเป็นผลเนื่องมาจาก ประสบการณ์ ทัศนคติที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง สามารถสร้างขึ้นได้และสามารถเปลี่ยนแปลงได้

องค์ประกอบของทัศนคติ ทัศนคติประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญ

3 ประการคือ (ประภาเพ็ญ สุวรรณ 2520 : 3)

1. องค์ประกอบทางความรู้ (Cognitive Component) เป็นองค์ประกอบด้านความคิด ความคิดนี้จะอยู่ในรูปใดรูปหนึ่งแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ของแต่ละบุคคล

2. องค์ประกอบทางด้านความรู้สึก (Affective Component) เป็นองค์ประกอบอารมณ์ ความรู้สึกซึ่งเป็นตัวเร้าความคิด ให้บุคคลแสดงความรู้สึกออกมาซึ่งจะออกมาในคำบอกหรือลบ

3. องค์ประกอบทางการปฏิบัติ (Behaviour Component) เป็นองค์ประกอบที่มีแนวโน้มในทางปฏิบัติ หรือถ้ามีสิ่งเร้าที่เหมาะสมจะเกิดการปฏิบัติหรือมีปฏิกิริยาอย่างใดอย่างหนึ่ง

การเปลี่ยนแปลงทัศนคติ

ซูซีฟ อ่อนโคกสูง (ซูซีฟ อ่อนโคกสูง อ้างอิงจาก Herbert B. Galman. 2518 : 7) อธิบายการเปลี่ยนแปลงทัศนคติว่าเป็นตามสภาพแวดล้อมของสังคมภายใต้กระบวนการดังนี้

1. การยินยอม (Compliance) คือ การยอมรับอิทธิพลจากผู้อื่น เพื่อให้เขาปฏิบัติต่อตัวในทางที่ตนต้องการ หรือพอใจ

2. การเลียนแบบ (Indemnification) คือ การแสดงพฤติกรรม เพื่อให้เสมือนสมาชิกในสังคม หรือเพื่อให้คนอื่นเห็นว่าตนเป็นคนเก่ง เพื่อจะมีสัมพันธภาพอันดีกับบุคคลอื่น

3. รับผิดชอบต่อสิ่งต่าง ๆ เนื่องจากตรงกับค่านิยมที่มีอยู่ในตัวของบุคคลเอง (Internalization)

สาเหตุของการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ ไทรแอนดิส (ทริฟ อ่อนโคกสูง อ้างอิงจาก Triandis. 2518 : 7) กล่าวถึงสาเหตุของการเปลี่ยนแปลงว่า

1. ได้รับข้อมูลใหม่จากบุคคลหรือสื่อมวลชน
2. ได้รับประสบการณ์ตรง หรือความกระทบกระเทือนใจ
3. ถูกบังคับให้ปฏิบัติไม่ตรงกับทัศนคติของตน
4. การศึกษาทางจิตใจ เพื่อให้เข้าใจเหตุผลที่ถูกต้องขึ้น
5. เปลี่ยนเพื่อให้สอดคล้องกับพฤติกรรมใหม่

การวัดทัศนคติ

วิธีการวัดทัศนคติ สมบูรณ์ ชิตพงศ์ (สมบูรณ์ ชิตพงศ์ 2523 : 107) กล่าวว่า การสร้างเครื่องมือวัดทัศนคติมีหลายวิธี เช่น แบบการจัดอันดับคุณภาพของลิเคอร์ท (Likert) แบบ Semantic Differential ของออสกู๊ด (Osgood) และแบบสถานการณ์เป็นต้น ในเรื่องเดียวกันนี้ ทริฟ อ่อนโคกสูง (ทริฟ อ่อนโคกสูง 2518 : 117) กล่าวว่า วิธีที่จะทราบว่า ทัศนคติของใครคนใดคนหนึ่งต่อวัตถุ คน สิ่งกับ หรือสถานการณ์ต่าง ๆ เป็นอย่างไรอาจทำได้โดย

1. ให้แบบสอบถาม
2. สังเกต สัมภาษณ์ และบันทึก
3. ใช้สังคมมิติ
4. การให้สร้างจินตนาการ

ประโยชน์ของทัศนคติ

ประภาเพ็ญ สุวรรณ (ประภาเพ็ญ สุวรรณ 2520 : 4) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของทัศนคติว่า

1. ช่วยให้เข้าใจสิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ตัว โดยการจับรูปหรือจัดระบบสิ่งของต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัว

2. ช่วยให้มีการเข้าข้างตนเอง (Self - esteem) โดยช่วยให้บุคคลหลีกเลี่ยงสิ่งที่ไม่ดีหรือปกปิดความจริงบางอย่างซึ่งนำมาซึ่งความไม่พอใจมาสู่ตัวเขา

3. ช่วยในการปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมที่สลับซับซ้อน ซึ่งการมีปฏิริยาโต้ตอบ หรือการกระทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดออกไปนั้นส่วนมากจะทำในสิ่งซึ่งนำความพอใจมาให้ หรือเป็นการบ่งชี้เจตจำนงจากสิ่งแวดล้อม

4. ช่วยให้บุคคลสามารถแสดงออกถึงค่านิยมของตนเอง ซึ่งแสดงว่าทัศนคตินั้นนำความพอใจมาสู่บุคคลนั้น

มาตราวัดทัศนคติตามวิธีของลิเคอร์ท (Likert Scale)

การศึกษารังนี้ผู้วิจัยได้สร้างมาตราวัดทัศนคติแบบจัดอันดับคุณภาพ ตามหลักการของลิเคอร์ท (Likert) ซึ่งพวงรัตน์ ทวีรัตน์ และคิลก คิลกานนท์ (พวงรัตน์ ทวีรัตน์ และคิลก คิลกานนท์ 2526 : 25 - 26) ได้กล่าวถึงขั้นตอนในการสร้างไว้ดังนี้

1. ตั้งวัตถุประสงค์ว่าต้องการศึกษาทัศนคติของใครที่มีต่อสิ่งใด

2. ให้ความหมายของทัศนคติต่อสิ่งที่จะศึกษานั้นให้แจ่มชัด เพื่อให้ทราบว่าสิ่งที่เป็น Psychological Object นั้นคืออะไร ประกอบด้วยคุณลักษณะใดบ้าง

3. ทำการวิเคราะห์เพื่อให้ทราบว่า คุณลักษณะของสิ่งที่ต้องการศึกษานั้นมีอะไรบ้าง เช่น จะวัดทัศนคติของนักเรียนต่อวิชาคณิตศาสตร์ ก็ต้องวิเคราะห์ให้ทราบว่าควรถามเกี่ยวกับคณิตศาสตร์ในเรื่องใดบ้าง เช่น คุณค่าของคณิตศาสตร์ การนำคณิตศาสตร์ไปใช้ในชีวิตประจำวัน การสร้างสรรค์ความเจริญแก่มนุษยชาติ เป็นต้น ซึ่งการที่จะทราบถึงสิ่งเหล่านี้ อาจทราบได้จากการศึกษาคุณค่าจากเอกสารที่กล่าวถึงเรื่องนั้น ๆ จากความคิดเห็นของกลุ่มที่มีประสบการณ์เกี่ยวข้องกับเรื่องนั้น ๆ จากเหตุผลของกลุ่มที่ได้อภิปรายกันวิพากษ์วิจารณ์แล้วลงสรุป เป็นต้น

4. ทำการสร้างขอความทัศนคติให้ครอบคลุมลักษณะต่าง ๆ ที่วิเคราะห์ได้จำนวนข้อที่สร้างควรมีประมาณ 20 - 30 ข้อความ และให้มีจำนวนข้อความที่กล่าวถึงสิ่งที่ต้องการในทางที่ดี (ทางบวก) และในทางที่ไม่ดี (ทางลบ) จำนวนมากพอต่อการที่เมื่อนำไปวิเคราะห์คุณภาพแล้ว เหลือตามที่ต้องการ

5. ตรวจสอบขอความที่สร้างขึ้น ซึ่งอาจจะทำได้โดยผู้สร้างขอความเอง หรือนำไปให้ผู้มีความรู้ในเรื่องนั้น ๆ ตรวจสอบ โดยพิจารณาในเรื่องของความครบถ้วนของคุณลักษณะของสิ่งที่ศึกษา และความเหมาะสมของภาษาที่ใช้ตลอดจนลักษณะการตอบกับขอความที่สร้างว่าสอดคล้องกันหรือไม่เพียงใด เช่น พิจารณาว่าควรจะตอบว่า "เห็นด้วยอย่างยิ่ง, เห็นด้วย, เฉย ๆ, ไม่เห็นด้วย, ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง หรือ ชอบมากที่สุด, ชอบมาก, ปานกลาง, ชอบน้อย, ชอบน้อยที่สุด เป็นต้น

เนื่องจากมาตราวัดทัศนคติตามวิธีของลิเคิร์ทนี้ ไม่มีวิธีการตรวจสอบความกำกวมหรือลักษณะสองนัย เหมือนวิธีของเทอร์สโตน ดังนั้นการสอบขอความต้องกระทำอย่างระมัดระวัง มิฉะนั้นจะได้ขอความที่กำกวมและตรวจสอบยาก

6. ทำการทดลองขั้นต้นก่อนที่จะนำไปใช้จริง โดยการนำข้อความที่ได้ตรวจสอบแล้วไปทดลองกับกลุ่มตัวอย่างจำนวนหนึ่ง เพื่อดูว่ายังมีข้อความใดยังไม่ชัดเจนต้องแก้ไขจะได้ทำการแก้ไขเสียก่อนจะบรรจุลงในมาตราวัดทัศนคติ นอกจากการตรวจสอบความชัดเจนของข้อความแล้ว ในขั้นการทดลองขั้นต้นก็ต้องตรวจสอบคุณภาพค่าอื่น ๆ ได้แก่ ความเที่ยงตรง อำนาจจำแนก และค่าความเชื่อมั่นของมาตราวัดทัศนคตินั้นด้วย

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนประวัติศาสตร์

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยครั้งนี้สรุปได้ดังต่อไปนี้

บุญโญ ตันติพิศุภต์ (บุญโญ ตันติพิศุภต์ 2515 : 40) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การใช้แหล่งความรู้ในชุมชนในการสอนประวัติศาสตร์ไทยชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2" สรุปผลการวิจัยไว้ดังนี้คือ ครูทุกคนได้ใช้แหล่งความรู้ในชุมชนบางแห่งเพื่อประกอบการสอนวิชาประวัติศาสตร์ไทย ส่วนแหล่งความรู้ที่ใช้น้อยที่สุดคือ วิทยากรโทรทัศน์ ครูส่วนใหญ่นิยมวิธีการให้นักเรียนออกไปค้นคว้าจากแหล่งอื่นเพิ่มเติม โดยแนะนำให้ไปฟังปาฐกถา หรืออภิปราย รวมทั้งการแนะ หรือพานักเรียนไปร่วมกิจกรรมของชุมชน วิธีการที่ครูใช้น้อยที่สุด ในการนำแหล่งความรู้ในชุมชนมาสู่โรงเรียนคือ การแนะนำให้นักเรียนไปซักถามผู้ปกครองและการเชิญวิทยากรมาบรรยายให้นักเรียนฟัง สำหรับการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนปรากฏว่านักเรียนเรียนได้ดีขึ้น และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นเมื่อครูได้นำเอาแหล่งความรู้ในชุมชนมาช่วยในการสอน

พรเพ็ญ ชีระกุล (พรเพ็ญ ชีระกุล 2515 : 60) ได้ทำการวิจัย เรื่องการสอนประวัติศาสตร์ในชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย แผนกวิทยาศาสตร์ใน โรงเรียนราษฎร์ ในเขตนครหลวงเพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการเรียน การสอนวิชาประวัติศาสตร์ ศึกษาวิธีสอนลักษณะการใช้อุปกรณ์และวิธีวัดผลของครู ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามไปยังครู 18 คน นักเรียน 150 คน ในโรงเรียนราษฎร์ 5 แห่ง ในเขตนครหลวง ผลการวิจัยทางด้านวิธีสอนปรากฏว่า เหตุที่ครูชอบสอน ประวัติศาสตร์เพราะเป็นวิชาที่สัมพันธ์กับวิชาอื่นอย่างกว้างขวาง เหตุที่ไม่ชอบสอน เพราะขาดอุปกรณ์การสอน และถ้ามีก็ใช้ลำบาก วิธีการสอนโดยทั่วไปของครู คือการอธิบายบทเรียนตามหลักสูตรจากตำราหลายเล่มแล้วให้นักเรียนจด

สิริวรรณ สุวรรณอากาศ (สิริวรรณ สุวรรณอากาศ 2516 : 51) ได้ ทำการวิจัยเรื่อง ปัญหาการสอนประวัติศาสตร์ไทยในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นใน กรุงเทพมหานคร วัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อศึกษาปัญหาสำคัญของการสอนวิชา ประวัติศาสตร์ไทยในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โดยเฉพาะในแง่ความเหมาะสมของ หลักสูตร แบบเรียน วิธีสอน อุปกรณ์การสอนและการวัดผลซึ่งใช้อยู่ในปัจจุบัน โดยใช้แบบสอบถามที่สร้างขึ้นเอง ถามครูจำนวน 57 คน และนักเรียนระดับ มัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 480 คน จากโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียน ในกรุงเทพมหานคร จำนวน 10 โรงเรียน ข้อมูลที่ได้นำมาวิเคราะห์เชิงสถิติโดยหา ค่าร้อยละ ผลการวิจัยที่เกี่ยวกับวิธีสอนพบว่าวิธีสอนของครูส่วนใหญ่ไม่ค่อยได้ผล เพราะครูส่วนใหญ่ใช้วิธีการบรรยายตามเนื้อหาแม้จะยกปัญหาหรือหัวข้อที่สำคัญ ๆ มาอธิบายเพิ่มเติม แต่นักเรียนยังไม่มีโอกาสแสดงความคิดเห็นเพียงพอ ทำให้นักเรียนขาดการวิพากษ์วิจารณ์

มาลี โศสกุล (มาลี โศสกุล 2518 : 67) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การสร้างบทเรียนโปรแกรมเรื่อง "การเลืกหาสในสมัยรัชกาลที่ 5" สำหรับ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นกับนักเรียนโรงเรียนสตรีศรีสุริโยทัย จำนวน 100 คน ผลปรากฏว่า บทเรียนโปรแกรมที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพร้อยละ 94.94 / 90.10 และเมื่อนักเรียนบทเรียนโปรแกรมที่สร้างขึ้นแล้วปรากฏว่ามีการพัฒนาการในเรื่อง "การเลืกหาสในสมัยรัชกาลที่ 5" อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01

ชนิษฐา เนื่องวิวัฒน์ (ชนิษฐา เนื่องวิวัฒน์ 2519 : 66) ได้ ทำการวิจัยเรื่องการศึกษาการใช้วิธีสอน กิจกรรมและอุปกรณ์ในการสอนวิชา ประวัติศาสตร์ระดับประกาศนียบัตร วิชาการศึกษาชั้นสูง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้เป็น อาจารย์ที่สอนวิชาประวัติศาสตร์ในระดับวิทยาลัยครู 29 แห่ง จำนวน 195 คน ผลปรากฏว่า อาจารย์ส่วนใหญ่ใช้วิธีการสอนแบบบรรยายและนักศึกษายังขาดทักษะ ในการคิดวิเคราะห์ปัญหาต่าง ๆ ตลอดจนขาดทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง

อุทร ธัญญศรี (อุทร ธัญญศรี 2520 : 58) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการสอนวิชาประวัติศาสตร์ระหว่างการใช้ บทเรียนสำเร็จรูปกับการสอนแบบปกติ เรื่องเหตุการณ์ตั้งแต่ พ.ศ. 2411 - พ.ศ. 2468 ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 ในโรงเรียนเทศบาล 4 อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง โดยแบ่งเป็นกลุ่มตัวอย่าง 30 คน กลุ่มควบคุม 30 คน ผลวิจัย ปรากฏว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้บทเรียนสำเร็จรูปสูงกว่าการเรียน โดยการสอนตามปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ชัยพร วงศ์วรรณ (ชัยพร วงศ์วรรณ 2521 : 57) ได้ทำการวิจัย เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาประวัติศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้บทเรียนโมดูลกับการสอนปกติ เรื่อง เหตุการณ์สำคัญต่าง ๆ สมัยกรุงรัตนโกสินทร์

กลุ่มตัวอย่างไชนักเรียนโรงเรียนพร้าวิทยาคม อำเภอพร้าว จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 128 คน ผลการวิจัยปรากฏว่า บทเรียนโมดูลสามารถใช้กับนักเรียนให้เกิดการเรียนรู้ได้ไม่ต่างกันจากการสอนตามปกติของครู นอกจากนั้นบทเรียนโมดูลทำให้นักเรียนมีทัศนคติต่อวิชาประวัติศาสตร์สูงกว่ากลุ่มที่เรียนกับการสอนตามปกติ

วรรณมาศ กลิ่นแก้ว (วรรณมาศ กลิ่นแก้ว 2523 : 52) ได้เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา โดยการสอนด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์กับการสอนแบบบรรยาย กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เรื่อง การเมืองปกครองอยุธยา พ.ศ. 1893 - 2310 ผลปรากฏว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ซึ่งอาจเป็นผลมาจากการที่นักเรียนไม่คุ้นเคยกับวิธีสอนซึ่งได้รับการสอนแบบบรรยายมาตลอด และอาจเป็นผลมาจากการใช้เวลาน้อยไป

งานวิจัยในต่างประเทศ

เฟรด อาร์โนลด์จอห์นสัน (Fred Arnold Johnson. 1962 : 2718 - 2719) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "Depth Versus Breadth in Teaching American History to High School Student" โดยใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนเกรด 11 ของโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยมิชิแกน โดยใช้การสอนแบบอธิบายเนื้อหาวิชาแนวลึก กับการสอนแบบอธิบายเนื้อหาแบบแนวกว้าง ผลการทดลองปรากฏว่า การทดลองทั้งสองแบบไม่แตกต่างกัน ไม่ว่าจะเป็นระยะสั้นหรือระยะยาว ผู้วิจัยได้สรุปการวิจัยครั้งนี้ว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายของอเมริกันนั้น

สามารถใช้วิธีสอนทั้งสองแบบดังกล่าว โดยไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเกี่ยวกับข้อเท็จจริงในวิชาประวัติศาสตร์อเมริกันเลย

ในปีเดียวกัน ไบรอน จี แมซเซียลาส (Byron G. Massialas. 1961 : 1529 - 1530) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "Description and Analysis of a Method of Teaching A High School Course in World History" เพื่อที่จะศึกษาวิธีสอนประวัติศาสตร์โลกในระดับชั้นมัธยมศึกษาและวิเคราะห์ถึงผลการสอนในแบบต่าง ๆ ที่ผู้วิจัยกำหนดขึ้น วิธีสอนที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้แบ่งเป็น 2 วิธี การเรียนการสอนแบบวิธีการทางวิทยาศาสตร์ (Scientific Method) วิธีนี้เป็นการสืบสอบทางวิทยาศาสตร์ (Scientific - Inquiry) นักเรียนจะเป็นผู้ตั้งปัญหา ตั้งสมมุติฐาน แก้ปัญหา รวมทั้งสามารถสรุปเหตุผลและอธิบายปัญหาต่าง ๆ ได้ ส่วนอีกวิธีหนึ่งเป็นการบรรยายเนื้อหาวิชาตามข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์อย่างละเอียด ผู้วิจัยได้สรุปผลการพิจารณาคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในวิชานี้ไว้ว่าสามารถในการเรียนรู้ข้อเท็จจริงได้เท่าเทียมกัน

1. นักเรียนกลุ่มหลังมีความสามารถในการทำข้อสอบได้เท่ากับคนแรก
2. แบบทดสอบมาตรฐานไม่สามารถจำแนกและวัดทักษะทางด้านการใช้ความคิดอย่างมีเหตุผล (Critical Thinking) ได้
3. นักเรียนกลุ่มแรกมีความสัมพันธ์ระหว่างทักษะ ความสามารถและทัศนคติเกี่ยวกับแบบแผนความคิดสร้างสรรค์สูง
4. ผลการวิจัยมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญระหว่างนักเรียนในกลุ่มแรกในเรื่องความสามารถในการคิดอย่างมีอิสระ (Independent Thinking)
5. นักเรียนกลุ่มแรกมีพัฒนาการก้าวหน้าในการเรียนรู้แบบสืบสอบตลอดเวลาที่ทำการวิจัย

6. ถึงแม้ว่าจะมีสมมุติฐานและข้อสรุปบางข้อที่นำมาใช้กับนักเรียน แต่ก็ไม่มีความจำเป็นที่จะนำสมมุติฐานและข้อสรุปเหล่านี้มาศึกษา

7. ปัญหาต่าง ๆ ที่นำมาใช้ในการวิจัย ทำให้นักเรียนได้มีส่วนร่วม แสดงความคิดเห็นโต้เถียง เป็นการเพิ่มความสนใจเรื่องราวในสังคม

8. นักเรียนที่อยู่ในกลุ่มเดียวกันจะแสดงแนวความคิดและข้อสรุปที่ คล้ายคลึงกันในบทเรียนที่กำหนดให้

9. ลักษณะการอภิปรายของนักเรียนกลุ่มแรก ซึ่งจัดอภิปรายแสดง ความคิดเห็นอย่างอิสระทำให้เกิดปฏิกริยารวมและผลสะท้อนอย่างกว้างขวาง

10. การเปลี่ยนแปลงวิธีการแบบกว้าง ๆ ของการศึกษามีเหตุผลใน บางโอกาสทำให้นักเรียนมีความสนใจอย่างสม่ำเสมอ

ฮาร์โรลด์ พี โรส (Harold P. Rose. 1971 : 6374 - 6375)

วิจัยเรื่อง "The Relationship Between Method Used to Teach American History and Changes in Attitude and Achievement" เพื่อต้องการศึกษา

วิธีการสอนแบบสืบสอบ (Inquiry Method) จะทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทาง

การเรียนในด้านการพัฒนาทักษะการนำความรู้ไปใช้สูงกว่าวิธีสอนแบบเดิม

(Traditional Method of Teaching) นอกจากนี้ยังมีสมมุติฐานที่ต้องการ

จะตรวจสอบอีก 10 ข้อ ซึ่ง 1 ใน 10 ข้อ เป็นการทดสอบวัดทัศนคติ ผลการวิจัย ปรากฏว่า

1. นักเรียนที่เรียนด้วยวิธีสอนแบบสืบสอบ (Inquiry Method)

มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีพอ ๆ กับนักเรียนที่เรียนด้วยวิธีสอนแบบเดิม

(Traditional Method)

2. เมื่อทดลองแบบการแบ่งกลุ่มผู้เรียนตามความสามารถ ผลปรากฏว่าผู้เรียนที่เรียนโดยวิธีสอนแบบสืบสวนและวิธีสอนแบบเคม มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่แตกต่างกัน

3. เมื่อแบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่มย่อยชายและหญิงแล้วพบว่าวิธีการสอนแบบสืบสอบ (Inquiry Method) ให้ผลน้อยในกลุ่มนักเรียนชายที่มีความสามารถปานกลาง และนักเรียนหญิงที่ระดับความสามารถต่ำ

4. ผลคะแนนแบบสอบถามทัศนคติพบว่า การเปลี่ยนแปลงทัศนคติระหว่างการทดสอบก่อนและหลังการทดลองของวิธีสอนทั้งสองนี้มีค่าใกล้เคียงกัน

โรเบิร์ต ฟิลลิป กรีน (Robert Phillip Green. 1977 : 1473 - 1474) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "A Classroom Adaptation of Historical Method" เพื่อบรรยายวิธีการทางประวัติศาสตร์และนำวิธีการนี้มาดัดแปลงใช้ในการสอน แล้วนำมาเปรียบเทียบกับวิธีการที่นักการศึกษาคนอื่นหาไว้ ในการวิจัยครั้งนี้ ได้ใช้ทั้งการวิเคราะห์เชิงบรรยาย (Descriptive Analysis) และการวัดผลประเมินผลทางค่านสถิติ

วิธีการทางประวัติศาสตร์เป็นกระบวนการที่อธิบายถึงปัญหาโดยอาศัยวิธีวิเคราะห์การสังเคราะห์หลักฐานทางประวัติศาสตร์ต่าง ๆ เข้าด้วยกันเพื่อจะอธิบายปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น เพราะประวัติศาสตร์เป็นความสัมพันธ์ระหว่างนักประวัติศาสตร์กับข้อเท็จจริง โดยที่นักประวัติศาสตร์ได้นำความรู้ของเขามาตีความเหตุการณ์ในอดีต กระบวนการที่จะอธิบายปัญหาต่าง ๆ ทางประวัติศาสตร์สามารถนำมาดัดแปลงใช้ในห้องเรียนได้ในห้องเรียนโดยการฝึกให้นักเรียนอ่าน เขียน และคิด โดยผู้วิจัยได้กำหนดปัญหาชื่อ "ลักษณะของสังคมอเมริกันสมัยอาณานิคมเป็นอย่างไร" และได้จัดเตรียมวัสดุสื่อการสอนที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนี้ไว้

สำหรับนักเรียน แล้วให้นักเรียนปฏิบัติดังนี้คือ อ่านวิเคราะห์และประเมินผลการตีความที่ได้โดยใช้แบบแนะนำทางการอ่านและแบบแนะนำทางการประเมินผล ซึ่งนักเรียนจะต้องสังเคราะห์หลักฐานต่าง ๆ ที่เชื่อถือได้เหล่านั้นออกมาในรูปของการตีความปัญหาและจะต้องนำเสนอการตีความออกมาในรูปของรายงาน ทั้งนี้วิธีการนี้จึงทำให้นักเรียนได้ฝึกทักษะการอ่าน การคิดและการเขียน ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้

1. กำหนดปัญหา (Define a Problem)
2. รวบรวมหลักฐานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง (Collect Relevant Material)
3. วิเคราะห์และประเมินผลหลักฐานต่าง ๆ ที่ได้มาอย่างถูกต้องและเหมาะสมที่สุด (Anlysis and Evaluate Those Material)
4. ตีความหลักฐานข้อมูลที่ได้มา (From an Interpretation From the Credible Evidence)

แบบของงานวิจัยนี้แบ่งออกเป็น 2 ส่วนคือ วิเคราะห์วิธีการทางประวัติศาสตร์และประเมินผลด้วยวิธีการทางสถิติ กลุ่มตัวอย่างประชากรคือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่เรียนวิชาประวัติศาสตร์อเมริกันในรัฐเวอร์จิเนีย การวิเคราะห์วิธีการทางประวัติศาสตร์มีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะชี้ให้เห็นถึงการตอบสนองของนักเรียนที่ตอบทรีนและเสนอสิ่งต่าง ๆ เพื่อจะปรับปรุง ส่วนการวัดผลทางสถิติจัดทำโดยใช้แบบทดสอบก่อนการทดลอง (Pretest) และแบบทดสอบหลังการทดลอง (Posttest) โดยการเขียนรายงานซึ่งใช้เกณฑ์ของ Kendall's จากการวิเคราะห์ความแตกต่างของมัธยฐานเลขคณิตด้วยค่าที่ (t) พบว่าคะแนนทดสอบก่อนการทดลอง (Pretest) กับคะแนนหลังการทดลอง (Posttest) แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 แสดงว่านักเรียนได้พัฒนาทักษะการอ่าน การคิด และการเขียนมากขึ้น ในระยะเวลาการเรียนในภาคต้น

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทัศนคติ

งานวิจัยภายในประเทศ

งานวิจัยโดยทั่วไปที่ศึกษาค้นคว้ากันมาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับทัศนคตินั้น มีทั้งที่ศึกษาเกี่ยวกับทัศนคติต่อบทเรียน เนื้อหา และวิธีสอนต่าง ๆ สำหรับวิชาสังคมศึกษานั้นมีผู้วิจัยไว้อย่างกว้างขวาง เนื่องจากเป็นเครื่องมือแนวทางการปฏิบัติในชีวิตประจำวันของมนุษย์ ซึ่งผลการวิจัยมีดังนี้

ชัยพร วงศ์วรรณ (ชัยพร วงศ์วรรณ 2521 : 57) ได้ทำการวิจัยเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาประวัติศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้บทเรียนโมดูลกับการสอนปกติ เรื่องเหตุการณ์สำคัญต่าง ๆ สมัยกรุงรัตนโกสินทร์ กลุ่มตัวอย่าง ใช้นักเรียนโรงเรียนพร้าววิทยาคม อำเภอพร้าว จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 128 คน ผลการวิจัยปรากฏว่าบทเรียนโมดูลสามารถใช้นักเรียนให้เกิดการเรียนรู้ได้ไม่ต่างกับการสอนปกติของครู นอกจากนั้นบทเรียนโมดูลทำให้นักเรียนมีทัศนคติต่อวิชาประวัติศาสตร์ สูงกว่ากลุ่มที่เรียนจากการสอนตามปกติ

วิเชียร คำจันทร์ (วิเชียร คำจันทร์ 2522 : 53) ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบผลการเรียนวิชาสังคมศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทัศนคติต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่ไม่พบความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และทัศนคติต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของกลุ่มตัวอย่างทั้งสอง

ปัทมา นิวเผือก (ปัทมา นิวเผือก 2523 : 57 - 58) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลการสอนวิชาสังคมศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เรื่องความรู้เบื้องต้นสำหรับพุทธศาสนิกชน โดยใช้บทเรียนโมดูลกับการสอนปกติ ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทัศนคติ

คอปุทธศาสนาของกลุ่มตัวอย่างทุกกลุ่มสูงชันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และพบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทัศนคติคอปุทธศาสนาของกลุ่มทดลองเพิ่มขึ้นสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อวยชัย โชคนุญยสิทธิ์ (อวยชัย โชคนุญยสิทธิ์ 2525 : 54) ศึกษาค้นคว้าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทัศนคติต่อวิชาสังคมศึกษา เรื่อง "การพัฒนาประเทศ" ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยการสอนเป็นทีมกับการสอนแบบบรรยาย ผลการวิจัยพบว่านักเรียนที่เรียนเป็นทีมมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนักเรียนที่เรียนจากการสอนเป็นทีมมีทัศนคติต่อวิชาสังคมศึกษาไม่แตกต่างกันกับนักเรียนในกลุ่มควบคุม

รัชฎาภรณ์ ภุณยาawangศ์ (รัชฎาภรณ์ ภุณยาawangศ์ 2525 : 61) ศึกษาค้นคว้าเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทัศนคติต่อวิชาสังคมศึกษา เรื่อง ภูมิศาสตร์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยการสอนด้วยบทเรียนที่ใช้สื่อประสมกับการสอนตามคู่มือการสอนสังคมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมไม่แตกต่างกัน แต่ทัศนคติต่อวิชาสังคมศึกษาของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 และทัศนคติต่อวิชาสังคมศึกษาหลังเรียนในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมสูงกว่าก่อนเรียน

สุวรรณ สุวรรณเวช (สุวรรณ สุวรรณเวช 2526 : 52) ศึกษาค้นคว้าแบบซินติเคท วิชาสังคมศึกษา หน่วยสิทธิและหน้าที่ของพลเมืองไทย ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ผลการทดลองพบว่า นักเรียนที่เรียนโดยการสอนแบบซินติเคทกับนักเรียนที่เรียนโดยการสอนตามคู่มือการสอนสังคมศึกษา มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทัศนคติต่อวิธีสอน และความคงทนในการจำแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สมเกียรติ สุริยะกุล (สมเกียรติ สุริยะกุล 2527 : 62) ศึกษาค้นคว้าเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทัศนคติต่อวิธีสอนในวิชาสังคมศึกษาของนักเรียน

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่สอนโดยกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์กับนักเรียนที่สอนตามคู่มือแนวการสอนของศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และทัศนคติต่อวิธีสอนสังคมศึกษา (ส 504) ของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญที่ระดับ .05

ผลงานวิจัยในต่างประเทศ

ในต่างประเทศได้มีการวิจัยเกี่ยวกับทัศนคติต่อเนื้อหาวิชาและต่อวิธีสอนสังคมศึกษาไว้ดังนี้

กอร์บิน (Corbin, 1972 : 1258 A) ได้ศึกษาเนื้อหาประสิทธิภาพสถานการณ์จำลองเกี่ยวกับเอเชียอาคเนย์ ทางด้านทัศนคติต่อการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม ของนักเรียนระดับ 9 ผลการศึกษาพบว่า การใช้สถานการณ์จำลองสามารถใช้เป็นเครื่องมือที่มีประโยชน์ในการสอนสังคมศึกษาได้แม้ว่าการวัดทัศนคติที่เปลี่ยนไปจะไม่สมบูรณ์ที่สุดก็ตาม แต่ก็แสดงให้เห็นว่าทัศนคติของนักเรียนเปลี่ยนไปจากเดิม

นิวแมน (Newman, 1974 : 6953 - 9854A) ได้ศึกษาเพื่อหาประสิทธิภาพการใช้สถานการณ์จำลองในการสอนวิชาชาติพันธุ์ศึกษา และทัศนคติเกี่ยวกับกลุ่มชน กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ตัวแปรในการศึกษาคือ ทัศนคติต่อวิชาของนักเรียน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาชาติพันธุ์ศึกษา และทัศนคติเกี่ยวกับกลุ่มชน กลุ่มตัวอย่างมี 18 ห้องเรียน จำนวน 466 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 12 ห้องเรียน และกลุ่มควบคุม 6 ห้องเรียน กลุ่มทดลองเรียนโดยใช้สถานการณ์จำลอง กลุ่มควบคุมเรียนโดยวิธีบรรยายและอภิปรายปัญหา ผู้วิจัยแบ่งกลุ่มทดลองออกเป็น 2 กลุ่มย่อยคือ

กลุ่มทดลองที่ 1 จำนวน 6 ห้องเรียน แสดงบทบาทชนผิวขาว

กลุ่มทดลองที่ 2 จำนวน 6 ห้องเรียน แสดงบทบาทชนกลุ่มน้อย

ใช้เวลาทดลองสี่สัปดาห์ครึ่ง ผลปรากฏว่า ทักษะคิดวิเคราะห์ในแง่ของความคิดเห็นเกี่ยวกับชนกลุ่มน้อยของนักเรียนกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

แซนทีค (Sanstead, 1975 : 814 A) ได้ศึกษาทัศนคติต่อการเมืองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในนอร์ทคาโรไลนา กลุ่มตัวอย่างคือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย เกรด 12 สุ่มจากโรงเรียน 63 แห่ง ใน 4 รัศมีจากทั้งหมด 1,750 แห่ง ในนอร์ทคาโรไลนา ผลการวิจัยพบว่า

1. นักเรียนมีทัศนคติไปในทางประชดประชันและมีความคิดเห็นขัดแย้งกับการเมืองของโลก
2. นักเรียนส่วนใหญ่แสดงความไม่พอใจเกี่ยวกับวิธีสอนและหลักสูตร วิชาหน้าที่พลเมืองและการปกครอง

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทัศนคติทั้งในประเทศและต่างประเทศ พอสรุปได้ว่า การสอนสังคมศึกษาหรือวิชาต่าง ๆ ที่ใช้การสอนสองแบบพบว่า วิธีสอนทั้งสองแบบมีผลต่อการเกิดทัศนคติในตัวนักเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จะเห็นได้ว่า ถ้าครูจัดเนื้อหาให้เหมาะสมและเลือกวิธีสอนที่ทันสมัยอยู่เสมอมาสอนแก่แล้ว จะก่อให้เกิดทัศนคติที่ดีต่อวิชานั้น ๆ หรือวิธีสอนนั้นได้ เนื่องจากการเรียนด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ในวิชาสังคมศึกษาแล้วศึกษาทัศนคติต่อวิธีสอนโดยตรงนั้นยังไม่มีผู้ศึกษาวิจัย ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาว่าการสอนด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์นั้นจะมีผลต่อการเกิดและการเปลี่ยนแปลงทัศนคติขึ้นหรือไม่อย่างไร เพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมการใช้เทคนิคการสอนใหม่ ๆ กับการสอนวิชาสังคมศึกษาต่อไป

สมมุติฐานในการศึกษาค้นคว้า

1. นักเรียนที่เรียนจากการสอนด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์กับการสอนตามคู่มือแนวการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกัน

2. นักเรียนที่เรียนจากการสอนด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ และการสอนตามคู่มือการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา มีการเปลี่ยนแปลงทัศนคติต่อวิธีสอนสูงขึ้น เมื่อเปรียบเทียบหลังการทดลองกับก่อนการทดลองสอน

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

ประชากร

ประชากรในการศึกษาค้นคว้านี้เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนโพธารัตนาแสน อำเภอบัวชุม จังหวัดราชบุรี ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2527 จำนวน 8 ห้องเรียน จำนวนนักเรียน 365 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลอง เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนโพธารัตนาแสน อำเภอบัวชุม จังหวัดราชบุรี ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2527 จำนวน 2 ห้องเรียน ห้องละ 42 คน รวม 84 คน แบ่งเป็น 2 กลุ่มคือ

กลุ่มทดลอง จำนวน 42 คน เรียนจากการสอนด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์

กลุ่มทดลอง จำนวน 42 คน เรียนจากการสอนตามคู่มือแนวการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา

วิธีเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. เนื่องจากนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนโพธารัตนาแสน อำเภอบัวชุม จังหวัดราชบุรี มีทั้งหมด 8 ห้องเรียน จัดนักเรียนแต่ละห้องแบบคละกัน ดังนั้นผู้วิจัยจึงใช้การสุ่มเอามา 2 ห้องเรียน

2. จับสลากอีกครั้ง เพื่อเลือกกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

เครื่องมือและวิธีสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง

1. การสร้างแผนการสอนวิชาสังคมศึกษา โดยวิธีการทางประวัติศาสตร์ ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้
 - 1.1 ศึกษาเกี่ยวกับขั้นตอนการเรียนการสอนด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์จากสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ
 - 1.2 ศึกษาหลักสูตร ความมุ่งหมายของหลักสูตร จุดประสงค์ทั่วไปของรายวิชา และขอบข่ายเนื้อหาวิชาสังคมศึกษา (ส 306) จากหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521
 - 1.3 ศึกษารายละเอียดของเนื้อหาที่นำมาสร้างแผนการสอนสำหรับทดลองจากหนังสือแบบเรียนวิชาสังคมศึกษา (ส 306) ซึ่งประกอบด้วยหัวข้อเรื่องประวัติศาสตร์สมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น (พ.ศ. 2325 - 2411)
 - 1.4 กำหนดจุดมุ่งหมายทั่วไป
 - 1.5 กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้
 - 1.6 สร้างแผนการสอนโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์
 - 1.7 นำแผนการสอนให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่าน พิจารณาตรวจและแก้ไขต่อจากนั้นผู้วิจัยนำมาปรับปรุงใหม่
 - 1.8 นำแผนการสอนไปทดลองสอนกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนโพธารินาสนี ที่ไม่ใช่ตัวอย่างประชากร จำนวน 1 ห้องเรียน เพื่อแก้ไขข้อบกพร่องของแผนการสอน
2. สร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา เกี่ยวกับเรื่องที่ทำการวิจัย ซึ่งได้ดำเนินการจัดสร้างตามลำดับขั้นดังต่อไปนี้

2.1 ศึกษาวิธีการสร้างแบบทดสอบจากหนังสือ เทคนิคการวัดผล และประเมินผลการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาของ สมบูรณ์ ชิตพงศ์ (สมบูรณ์ ชิตพงศ์ 2523 : 1 - 115) เทคนิคการเขียนข้อสอบของ ขวาล แพร่สกุล (ขวาล แพร่สกุล 2522 : 1 - 40) และหนังสือวิธีการสร้างและเขียนข้อสอบของ วิเชียร เกตุสิงห์ (วิเชียร เกตุสิงห์ 2518 : 1 - 161)

2.2 ทำการวิเคราะห์หลักสูตรวิชาสังคมศึกษา ตามเนื้อหาที่นำมาทดลองสอนและทำตารางวิเคราะห์หลักสูตร

2.3 สร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามตารางวิเคราะห์หลักสูตรเพื่อให้ได้ข้อสอบที่มีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา เป็นแบบทดสอบปรนัยชนิดเลือกตอบ 5 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ และนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจ

2.4 นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาที่สร้างขึ้นไปทดลองกับนักเรียนชายหญิงโรงเรียนบางแพปฐมวิทยา อำเภอบางแพ จังหวัดราชบุรี จำนวน 100 คน ซึ่งผ่านการเรียนวิชาสังคมศึกษา (ส 305 , ส 306) เรื่องประวัติศาสตร์สมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้นมาแล้ว

2.5 นำแบบทดสอบมาตรวจให้คะแนน ข้อที่ตอบถูกให้ 1 คะแนน ข้อที่ตอบผิด ข้อที่ไม่ได้ทำหรือข้อที่ตอบมากกว่า 1 ตัวเลือก ให้ 0

2.6 นำผลการตรวจให้คะแนนของแบบทดสอบมาหาค่าความยากง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนก (r) เป็นรายข้อ โดยใช้หลักคัตกลุ่ม 27 เปอร์เซ็นต์เป็นกลุ่มสูงและต่ำ หาค่า P_H และ P_L โดยเปิดตารางสำเร็จของ จุง เทห์ฟาน (Fan. 1952 : 6 - 32) แล้วเลือกเฉพาะข้อทดสอบที่มีค่าความยากง่าย (p) ระหว่าง .20 - .80 และหาค่าอำนาจจำแนก (r) ตั้งแต่ .20 ขึ้นไป

2.7 นำแบบทดสอบที่เลือกใช้ในข้อ 2.6 ไปทดลองกับนักเรียนชายหญิง โรงเรียนบางแพปฐมพิทยา อำเภอบางแพ จังหวัดราชบุรี จำนวน 100 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในข้อ 2.4 เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ โดยใช้สูตรหาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ โดยวิธี KR 20 ของคูเกอร์ ริชาร์ดสัน (ลวัน สายยศ และอังคณา สายยศ 2524 : 169)

3. การสร้างแบบทดสอบวัดทัศนคติต่อวิธีสอน มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามวิธีของลิเคอร์ท์ (Likert) ซึ่งผู้วิจัยศึกษาจากหนังสือของ เชิดศักดิ์ โสวาสินธุ์ (เชิดศักดิ์ โสวาสินธุ์ 2520 : 30 - 70) และจากบทความของ พวงรัตน์ ทวีรัตน์ และคิลก กิลกานนท์ (พวงรัตน์ ทวีรัตน์ และคิลก กิลกานนท์ 2526 : 25 - 37) โดยมีขั้นตอนในการสร้างดังต่อไปนี้

3.1 สร้างข้อความที่แสดงทัศนคติต่อวิธีสอน มีจำนวน 25 ข้อ โดยกำหนดตัวเลือกดังนี้คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง แล้วนำข้อความที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา พิจารณาความถูกต้องและตรวจแก้ไข ทั้งนี้เพื่อให้แน่ใจว่าข้อความที่เขียนนี้สอดคล้องและเหมาะสมกับการสอน

3.2 กำหนดน้ำหนักในการตอบตัวเลือกต่าง ๆ ของแต่ละข้อ โดยกำหนดให้แต่ละตัวเลือกมีน้ำหนักเป็น 5 4 3 2 1 หรือ 1 2 3 4 5 ทั้งนี้แล้วแต่ลักษณะของข้อความว่าเป็นทางบวก หรือทางลบ

ตัวอย่างแบบทดสอบวัดทัศนคติต่อวิธีสอน

โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างทางขวามือเพียงช่องเดียวตามความรู้สึกของนักเรียน ดังนี้

4. การสร้างแผนการสอนวิชาสังคมศึกษา (ส 306) ตามคู่มือ
 แนวการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ
 จัดทำขึ้นเพื่อเป็นเครื่องมือช่วยครูในการดำเนินการสอนให้เป็นไปตามหลักสูตร
 ซึ่งประกอบด้วยจุดประสงค์แนวการเรียนการสอนตามจุดประสงค์การเรียนรู้
 การประเมินผล สิ่งส่งเสริมการเรียนการสอน โดยการเสนอแนะกิจกรรมและ
 สื่อการสอนที่สอดคล้องกับเนื้อหาไว้ให้ครูเลือกใช้ตามความจำเป็น และความ
 เหมาะสมจากคู่มือแนวการสอนดังกล่าว ผู้วิจัยได้สร้างบทเรียน โดยมีจำนวน
 คาบเรียนและเนื้อหาเช่นเดียวกับที่กำหนดไว้ในบทเรียนที่สอนด้วยวิธีการทาง
 ประวัติศาสตร์ ซึ่งมีขั้นตอนในการสร้างดังนี้คือ การนำเข้าสู่บทเรียน ชี้แจง
 จุดประสงค์ ชื่นชมทวนประสบการณ์เดิม ชื่นเสนอบทเรียนใหม่โดยใช้อุปกรณ์
 ชื่นการให้แนวการเรียนรู้อื่น การปฏิบัติ ชื่นแจ้งผลการปฏิบัติ ชื่นประเมินผล
 ชื่นการถ่ายโอนการเรียนรู้

การดำเนินการทดลอง

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองตาม
 แบบแผนการวิจัยแบบ Randomized Control Group Pretest-Posttest
 Design (พจน์ สะเพียรชัย และคณะ 2519 : 202 - 203) ตามแผนผังที่
 แสดงไว้ดังต่อไปนี้

ตาราง 1 แบบแผนการวิจัย

กลุ่มทดลอง	สอบก่อน	ทดลอง	สอบหลัง
$\textcircled{R}_E$	T_{E_1}	X	T_{E_2}
$\textcircled{R}_C$	T_{C_1}	$\sim X$	T_{C_2}

สัญลักษณ์ที่ใช้ในแบบแผนการวิจัย

X	แทน	การจัดกระทำ
$\sim X$	แทน	ไม่มีการจัดกระทำ
E	แทน	กลุ่มทดลอง
C	แทน	กลุ่มควบคุม
T_1	แทน	การสอบก่อนการทดลอง
T_2	แทน	การสอบหลังการทดลอง
$\textcircled{R}$	แทน	การกำหนดกลุ่มตัวอย่างแบบสุ่ม

ในการทดลองตามแผนการวิจัยแบบ "Randomized Contral Group
pretest - posttest Design" ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

1. แบ่งกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 84 คน ออกเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยการจับสลากแบ่งห้องเรียน ซึ่งกลุ่มทดลองมีจำนวนนักเรียน 42 คน และกลุ่มควบคุมมีจำนวนนักเรียน 42 คน

2. ทำการทดสอบก่อนเรียนกับกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม โดยใช้แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาและแบบทดสอบวัดทัศนคติต่อวิธีสอน เพื่อวัดความรู้พื้นฐานในเนื้อหาที่จะเรียน และวัดทัศนคติต่อวิธีสอน โดยวิธีการทางประวัติศาสตร์ และการสอนตามคู่มือแนวการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา

3. การดำเนินการสอน ผู้วิจัยเป็นผู้สอนนักเรียนทั้งสองกลุ่ม คือกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม โดยใช้เนื้อหาเดียวกัน ระยะเวลาในการสอนเท่ากัน คือ ใช้เวลากลุ่มละ 15 คาบ คาบละ 50 นาที และใช้วิธีสอนแตกต่างกัน

3.1 กลุ่มทดลอง สอนโดยวิธีการทางประวัติศาสตร์

3.2 กลุ่มควบคุม สอนโดยการสอนตามคู่มือแนวการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งประกอบด้วยแผนการสอน บันทึกการสอน อุปกรณ์การสอน โดยใช้เนื้อหาเดียวกับที่สอนกลุ่มทดลอง ส่วนวิธีสอนจะใช้วิธีอธิบาย บรรยาย อภิปราย สรุปทบทวนให้ค้นคว้าทำรายงาน โดยยึดแนวการเรียนการสอนตามจุดประสงค์การเรียนรู้

4. ทำการทดสอบหลังการเรียน กับนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม หลังจากเสร็จสิ้นการเรียนการสอนที่กำหนดแล้ว เพื่อวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา ซึ่งเป็นชุดเดียวกันกับที่ใช้สอนก่อนเรียน

5. ให้นักเรียนกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุมทำแบบทดสอบวัดทัศนคติ
ต่อวิธีสอนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

6. ตรวจสอบผลจากข้อทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สังคมศึกษา และ
แบบทดสอบวัดทัศนคติต่อวิธีสอน นำคะแนนมาวิเคราะห์โดยใช้วิธีการทางสถิติ
เพื่อทดสอบสมมุติฐาน

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จากผลต่างของคะแนนที่ได้
จากการทดสอบก่อนการทดลองกับหลังการทดลองสอน ระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่ม
ควบคุม แล้วทดสอบหาความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยใช้ $t - test$
แบบ Independent Group ในรูปคะแนนผลต่างระหว่างก่อนการทดลองสอน
กับหลังการทดลองสอน

2. เปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงทัศนคติต่อวิธีสอน ระหว่างก่อนการทดลอง
สอนกับหลังการทดลองสอนของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยใช้ $t - test$
แบบ Dependent Group

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำผลที่ได้จากการทดลองมาวิเคราะห์ด้วยวิธีการทางสถิติ ดังนี้

1. สถิติพื้นฐาน : ค่าเฉลี่ย กับความแปรปรวน
2. หาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ

2.1 ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

คำนวณจากสูตร KR - 20 (ลวัน สายยศ และอังคณา สายยศ 2524 : 169)

$$r_{tt} = \frac{n}{n-1} \left\{ 1 - \frac{\sum p_q}{s_t^2} \right\}$$

เมื่อ r_{tt}	แทน	ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ
n	แทน	จำนวนของแบบทดสอบ
p	แทน	สัดส่วนของคนทำถูกในข้อหนึ่ง ๆ $= \frac{\text{จำนวนคนที่ทำถูก}}{\text{จำนวนคนทั้งหมด}}$
q	แทน	สัดส่วนของคนทำผิดในข้อหนึ่ง ๆ หรือ $1 - p$
s_t^2	แทน	คะแนนความแปรปรวนของแบบทดสอบทั้งสองฉบับ

2.2 หาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดทัศนคติ คำนวณ

จากสูตร (Cronbach. 1970 : 161)

$$\alpha_k = \frac{k}{k-1} \left\{ 1 - \frac{\sum s_1^2}{s_t^2} \right\}$$

เมื่อ α_k	แทน	ความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ
s_t^2	แทน	ความแปรปรวนของคะแนนของแบบทดสอบทั้งสองฉบับ
$\sum s_1^2$	แทน	ผลรวมของค่าความแปรปรวนของคะแนนของแบบทดสอบแต่ละข้อ
k	แทน	จำนวนข้อของแบบทดสอบ

3. หาค่าอ่านจำแนกของเครื่องมือ

หาค่าอ่านจำแนกของแบบทดสอบวัดทัศนคติ คำนวณจากสูตร
(Ferguson. 1971 : 152)

$$t = \frac{\bar{X}_1 - \bar{X}_2}{\sqrt{\frac{S_1^2}{N_1} + \frac{S_2^2}{N_2}}}, \quad df = N_1 + N_2 - 2$$

เมื่อ t แทน อ่านจำแนกเป็นรายข้อ

$\bar{X}_1$ แทน คะแนนเฉลี่ยของคะแนนคำตอบเป็นรายข้อในกลุ่มสูง

$\bar{X}_2$ แทน คะแนนเฉลี่ยของคะแนนคำตอบเป็นรายข้อในกลุ่มต่ำ

S_1^2 แทน ค่าความแปรปรวนของคะแนนคำตอบเป็นรายข้อในกลุ่มสูง

S_2^2 แทน ค่าความแปรปรวนของคะแนนคำตอบเป็นรายข้อในกลุ่มต่ำ

N_1 แทน จำนวนนักเรียนในกลุ่มสูง

N_2 แทน จำนวนนักเรียนในกลุ่มต่ำ

4. ทดสอบความแตกต่างของคะแนน

4.1 การหาค่าความแตกต่างระหว่างคะแนนที่ได้จากการทดสอบ
ก่อนการเรียนและการทดสอบหลังการเรียนของนักเรียนกลุ่มเดียวกัน คำนวณจากสูตร
(ลวน สายยศ และอังคณา สายยศ 2522 : 220)

$$t = \frac{\sum D}{\sqrt{\frac{N \sum D^2 - (\sum D)^2}{N - 1}}}, \quad df = N - 1$$

เมื่อ	t	แทน	ค่าสถิติที่ใช้ในการพิจารณา
	N	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่ม
	ΣD	แทน	ผลรวมของความแตกต่างจากการเปรียบเทียบกันเป็นรายบุคคลระหว่างคะแนนที่ได้จากการทดสอบก่อนการเรียน กับหลังการเรียน
	ΣD^2	แทน	ผลรวมกำลังสองของความแตกต่างจากการเปรียบเทียบกันเป็นรายบุคคลระหว่างคะแนนที่ได้จากการทดสอบก่อนการเรียน กับหลังการเรียน

4.2 เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ของสองกลุ่มคำนวณจากสูตร t - test ในรูป Difference Score
(Edward. 1954 : 256)

$$t = \frac{\bar{X}_{D1} - \bar{X}_{D2}}{\sqrt{\frac{s_{D1}^2}{N_1} + \frac{s_{D2}^2}{N_2}}}, df = \frac{\left\{ \frac{s_1^2}{N_1} + \frac{s_2^2}{N_2} \right\}}{\left\{ \frac{s_1^2}{N_1} \right\}^2 + \left\{ \frac{s_2^2}{N_2} \right\}^2} \frac{N_1 - 1}{N_2 - 2}$$

เมื่อ	t	แทน	ค่าสถิติที่ใช้ในการพิจารณา
	$\bar{x}_{D1}$	แทน	คะแนนเฉลี่ยของความแตกต่างระหว่างการทดสอบ หลังการ เรียนกับก่อนการ เรียนของกลุ่มทดลอง
	$\bar{x}_{D2}$	แทน	คะแนนเฉลี่ยของความแตกต่างระหว่างการทดสอบ หลังการ เรียนกับก่อนการ เรียนของกลุ่มควบคุม
	s_{D1}^2	แทน	ความแปรปรวนของคะแนนความแตกต่างระหว่าง การทดสอบหลังการ เรียนกับก่อนการ เรียนของกลุ่มทดลอง
	s_{D2}^2	แทน	ความแปรปรวนของคะแนนความแตกต่างระหว่างการทดสอบ หลังการ เรียนกับก่อนการ เรียนของกลุ่มควบคุม
	N_1	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่มทดลอง
	N_2	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่มควบคุม

การวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันในการอ่านผลการวิเคราะห์ข้อมูล และการแปลความหมาย ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยจึงได้ให้ความหมายของสัญลักษณ์ที่ใช้ในการนำเสนอผลดังนี้

N	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง
$\bar{X}$	แทน	คะแนนเฉลี่ย
$\bar{X}_{T_1}$	แทน	คะแนนเฉลี่ยก่อนการทดลอง
$\bar{X}_{T_2}$	แทน	คะแนนเฉลี่ยหลังการทดลอง
$\bar{X}_D$	แทน	คะแนนเฉลี่ยของความแตกต่างระหว่างการทดสอบก่อนการทดลอง กับหลังการทดลอง
S_D^2	แทน	ความแปรปรวนของคะแนนความแตกต่างระหว่างการทดสอบ ก่อนการทดลองกับหลังการทดลอง
t	แทน	ค่าอัตราส่วนวิกฤติ t ใน t - distribution
df	แทน	ชั้นแห่งความเป็นอิสระ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล เสนอผลตามลำดับดังนี้

1. การเปรียบเทียบคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม
2. การเปลี่ยนแปลงทัศนคติต่อวิธีสอนของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

1. การเปรียบเทียบคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

ผู้วิจัยได้นำผลต่างของคะแนนเฉลี่ยหลังการทดลองกับก่อนการทดลองของทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม มาเปรียบเทียบกัน โดยใช้ t -test ได้ผลดังแสดงไว้ในตาราง 2

ตาราง 2 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

กลุ่มตัวอย่าง	N	$\bar{X}_{T_1}$	$\bar{X}_{T_2}$	$\bar{X}_D$	S_D^2	t
กลุ่มทดลอง	42	21.6190	29.9761	8.2380	10.8480	1.8523
กลุ่มควบคุม	42	19.3571	26.5952	6.8571	12.5034	

$$t_{.05} (82) = 2.00$$

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากตาราง 2 พบว่า ผลต่างของคะแนนเฉลี่ยของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการทดลองกับก่อนการทดลอง ของนักเรียนทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา (ส 306) เรื่อง ประวัติศาสตร์สมัยกรุงรัตนโกสินทร์ ตอนต้น (พ.ศ. 2325 - 2411) ของนักเรียนที่เรียนด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ กับคู่มือแนวการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. การเปลี่ยนแปลงทัศนคติต่อวิธีสอนของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

ผู้วิจัยนำคะแนนเฉลี่ยของทัศนคติต่อวิธีสอน หลังการทดลองกับก่อนการทดลองของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมาเปรียบเทียบกันภายในกลุ่มโดยใช้ t - test ได้ผลดังแสดงไว้ในตาราง 3

ตาราง 3 เปรียบเทียบทัศนคติต่อวิธีสอนก่อนการทดลองกับหลังการทดลองของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

กลุ่มตัวอย่าง	N	$\bar{X}_{T1}$	$\bar{X}_{T2}$	$\bar{X}_D$	S_D^2	t
กลุ่มทดลอง	42	88.7619	98.8095	9.7142	62.0612	7.8957**
กลุ่มควบคุม	42	86.1666	92.6428	8.1904	53.7732	7.1518**

** กลุ่มทดลอง $t_{.01 (41)} = 2.432$

กลุ่มควบคุม $t_{.01 (41)} = 2.432$

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่แสดงไว้ในตาราง 3 พบว่า ทัศนคติต่อวิธีสอนก่อนการทดลองกับหลังการทดลอง ของนักเรียนทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่าทัศนคติของนักเรียนที่เรียนวิชาสังคมศึกษาด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์กับการใช้คู่มือแนวการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา ภายหลังจากทดลองสอนได้เปลี่ยนแปลงสูงขึ้นกว่าก่อนการทดลอง

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และทัศนคติต่อวิธีสอนวิชาสังคมศึกษา (ส 306) เรื่อง ประวัติศาสตร์สมัยกรุงรัตนโกสินทร์ ตอนต้น (พ.ศ. 2525 - 2411) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนโดยวิธีการทางประวัติศาสตร์กับคู่มือแนวการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา ซึ่งสรุปผลการศึกษาค้นคว้า

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา ของนักเรียนที่เรียนโดยวิธีการทางประวัติศาสตร์กับนักเรียนที่เรียนตามคู่มือแนวการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา
2. เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงทัศนคติระหว่างก่อนการสอนกับหลังการสอนของนักเรียนที่เรียนโดยวิธีการทางประวัติศาสตร์ กับนักเรียนที่เรียนตามคู่มือแนวการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา

สมมุติฐานในการศึกษาค้นคว้า

1. นักเรียนที่เรียนจากการสอนด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์กับการสอนตามคู่มือแนวการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกัน

2. นักเรียนที่เรียนจากการสอนด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ และการสอนตามคู่มือแนวการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา มีการเปลี่ยนแปลงทัศนคติสูงขึ้น เมื่อเปรียบเทียบหลังการทดลองกับก่อนการทดลองสอน

วิธีการดำเนินการค้นคว้า

1. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนโพธารามเสนา อำเภอบางแพ จังหวัดราชบุรี ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2527 จำนวน 64 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 42 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

2.1 แผนการสอนวิชาสังคมศึกษา โดยวิธีการทางประวัติศาสตร์ กับแผนการสอนวิชาสังคมศึกษาตามคู่มือแนวการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นจากเนื้อหา วิชาสังคมศึกษา (ส 306) เรื่อง ประวัติศาสตร์สมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น (พ.ศ. 2325 - 2411)

2.2 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา (ส 306) เรื่อง ประวัติศาสตร์สมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น (พ.ศ. 2325 - 2411) เป็น แบบทดสอบชนิด 5 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่น .7564

2.3 แบบวัดทัศนคติต่อวิธีสอนสังคมศึกษา โดยวิธีการทางประวัติศาสตร์ กับตามคู่มือแนวการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นตาม วิธีการของ ลิเคิร์ต (Likert Type Scale) ซึ่งประกอบด้วยรายการที่เป็น ลักษณะคล้ายคำถาม และมีช่องแสดงความคิดเห็น 5 ช่อง จำนวน 25 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่น .8065

3. การดำเนินการทดลอง

3.1 ทดสอบก่อนการทดลองสอน กับนักเรียนทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา (ส 306) เรื่อง ประวัติศาสตร์สมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น (พ.ศ. 2325 - 2411) และแบบวัดทัศนคติต่อวิธีสอนวิชาสังคมศึกษา โดยวิธีการทางประวัติศาสตร์กับตามคู่มือแนวการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา

3.2 ดำเนินการทดลองโดยให้นักเรียนกลุ่มทดลองเรียนโดยวิธีการทางประวัติศาสตร์ และให้นักเรียนกลุ่มควบคุมเรียนตามคู่มือแนวการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา ซึ่งผู้วิจัยเป็นผู้ทดลองสอนทั้งสองกลุ่ม

3.3 ทดสอบหลังการทดลองสอนกับนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยการใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา (ส 306) เรื่อง ประวัติศาสตร์สมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น (พ.ศ. 2325 - 2411) และแบบวัดทัศนคติต่อวิธีสอนวิชาสังคมศึกษา โดยวิธีการทางประวัติศาสตร์กับตามคู่มือแนวการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา ซึ่งเป็นชุดเดียวกันกับที่ใช้ทดสอบก่อนการทดลองสอน

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากผลต่างของคะแนนที่ได้จากการทดสอบก่อนการทดลองสอนกับหลังการทดลองสอน ระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม แล้วทดสอบหาความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยใช้ $t - test$ แบบ Independent Group ในรูปคะแนนผลต่างระหว่างก่อนการทดลองสอนกับหลังการทดลองสอน

2. เปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงทัศนคติต่อวิธีสอน ระหว่างก่อนการทดลองสอน กับหลังการทดลองสอน ในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยใช้ $t - test$ แบบ Dependent Group

สรุปผลการศึกษาค้นคว้า

1. นักเรียนที่เรียนโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์กับวิธีสอนตามคู่มือแนว การสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกัน อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. นักเรียนที่เรียนโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์กับการสอนตามคู่มือ แนวการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา มีการเปลี่ยนแปลงทัศนคติต่อ วิธีสอนสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อเปรียบเทียบกันระหว่างหลัง การทดลองสอนกับก่อนการทดลองสอน

อภิปรายผล

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

จากการทดลองปรากฏว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุมหลังการทดลองสอน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งไม่เกินไปตามสมมุติฐานข้อที่ 1 ที่ตั้งไว้ ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของ วรณาศ กลั่นแก้ว (วรณาศ กลั่นแก้ว 2523 : 52) ที่พบว่านักเรียนที่เรียน โดยวิธีการทางประวัติศาสตร์ กับนักเรียนที่เรียนด้วยวิธีการสอนแบบบรรยายมีผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

การที่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา (ส 306) เรื่อง
ประวัติศาสตร์สมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น (พ.ศ. 2325 - 2411) ของนักเรียน
กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
อาจเป็นเพราะว่า

1.1 นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยวิธีการทางประวัติศาสตร์ยังไม่คุ้น
กับวิธีการสอนแบบนี้ เป็นเพราะตามปกตินักเรียนได้รับการสอนโดยวิธีการบรรยาย
และทำกิจกรรมภายใต้การสอนของครูตลอดเวลา เมื่อมาพบวิธีการที่นักเรียนจะต้อง
ศึกษาค้นคว้าความรู้ด้วยตนเอง โดยมีครูเป็นที่ปรึกษาและให้คำแนะนำเท่านั้น จึงเป็น
การเร็วไปในการที่นักเรียนจะปรับตัวเพื่อหาความรู้ด้วยวิธีการนี้ ฉะนั้นผลสัมฤทธิ์
ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนจากทั้ง 2 วิธีจึงแตกต่างกันไม่มากนัก

1.2 การสอนโดยวิธีการทางประวัติศาสตร์นั้น ครูจะต้องช่วยให้นักเรียน
นักเรียนสรุปได้ด้วยตนเอง ส่วนการสอนตามคู่มือครูนั้น ครูสามารถเลือกสอนหรือ
บอกหลักเกณฑ์ให้นักเรียนจดจำเนื้อหาได้เร็วกว่า ดังนั้นจึงอาจเป็นเหตุที่ทำให้
ผลการวิจัยออกมาไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ในข้อ 1

1.3 การศึกษาค้นคว้าวิธีการทางประวัติศาสตร์นั้น นักเรียนจะได้ผลดีก็
ต่อเมื่อนักเรียนมีทักษะในการค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเองก็พอสมควร สามารถจับใจความ
สำคัญของเนื้อหาตามทอานได้และสามารถตีปัญหาในเนื้อหานั้นได้ด้วย นอกจากนั้นทักษะ
ในการเขียนและการเรียบเรียงข้อความก็มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมี ซึ่งต้องมี
พื้นฐานและได้รับการฝึกฝนมาก่อน

1.4 ระยะเวลาในการทดลองอาจเป็นสาเหตุอีกประการหนึ่งที่ทำให้
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนทั้งสองกลุ่มแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ
ที่ระดับ .05 นั้นเนื่องมาจากเวลาที่ใช้ในการสอนเพียง 15 คาบ และมีเนื้อหาอื่น

ที่นักเรียนจะต้องเรียนให้ทันเวลาที่กำหนดไว้ในหลักสูตร ทำให้นักเรียนอาจจะไม่เข้าใจ
 ขบวนการเรียนการสอนด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์อย่างถ่องแท้

1.5 ความทฤษฎีพัฒนาการทางเชาวน์ปัญญาของเพียเจต์ (Piaget)
 ซึ่งกล่าวว่าเด็กที่อยู่ในช่วงอายุประมาณ 11 - 15 ปี ควรจะมีการพัฒนาการทางสติปัญญา
 ในขั้นคึกอย่างมีแบบแผน (Formal Operation) ในขั้นนี้เด็กจะสามารถคิดสิ่งที่เป็น
 นามธรรมอย่างมีเหตุผลได้ สามารถค้นหาเหตุผลจากข้อมูลที่มีอยู่ รวมทั้งการคิดใน
 ลักษณะที่เป็นตรรกวิทยา ตลอดจนการใช้เหตุผลทางวิทยาศาสตร์ และสร้างสมมุติฐาน
 ในการแก้ปัญหาได้เป็นอย่างดี (Henry W. Maier. 1969 : 102) แต่ผลการวิจัย
 ของโรเบิร์ต บี ซันด์ และเรสลี คัมบลิว ไทโรบิกส์ (Robert B. Sund and Leslie
 W. Trowbridge. 1974 : 25 - 29) พบว่า แม้สติในระดับมหาวิทยาลัยบางคน
 ยังมีพัฒนาการทางสติปัญญาไม่ถึงขั้นคึกอย่างมีแบบแผน (Formal Operation) ซึ่งเด็ก
 ในขั้นมัธยมศึกษาอาจจะอยู่ในระยะหัวเลี้ยวหัวต่อ (Transitional Stage) ระหว่าง
 ขั้นคึกด้วยรูปธรรม (Concrete Operation) และขั้นคึกอย่างมีแบบแผน (Formal
 Operation) อาจสรุปได้ว่ากิจกรรมบางอย่างเด็กจะสามารถคิดด้วยรูปธรรม (Concrete
 Operation) แต่กิจกรรมบางอย่างเด็กก็สามารถคิดอย่างมีแบบแผน (Formal
 Operation) และในเด็กแต่ละคนการพัฒนาการคิดอยู่ในระดับที่แตกต่างกัน และด้วยเหตุนี้
 จึงทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้

จากการที่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนทั้งสองกลุ่มแตกต่างกันอย่าง
 ไม่นับยสำคัญทางสถิติ อาจเป็นเพราะสาเหตุที่กล่าวมาแล้ว ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัย
 ของ เฟรด อาร์โนลด์ จอห์นสัน (Fred Arnold Johnson. 1962 : 4) ที่ทำ
 การทดลองการสอนวิชาประวัติศาสตร์อเมริกันด้วยการสอนเนื้อหาแบบแนวลึกกับแนวกว้าง

ซึ่งพบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนทั้งสองกลุ่มแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เช่น เกี่ยวกับการวิจัยของ ไบรอน จี แมซเซียลาส (Byron G. Massialas. 1967 : 54) ที่ทำการสอนวิชาประวัติศาสตร์โลก โดยเปรียบเทียบวิธีการสอน 2 วิธีคือ วิธีการทางวิทยาศาสตร์ กับการสอนแบบบรรยาย ปรากฏผลการทดลองว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนทั้งสองกลุ่มแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

จากผลการทดลองการสอนด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์กับการสอนตามคู่มือ แนวการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา ซึ่งผู้วิจัยสอนด้วยตนเองทั้งสองวิธี ในครั้งนี้พบว่า การสอนโดยวิธีการทางประวัติศาสตร์เป็นวิธีการสอนวิธีหนึ่งที่ช่วยให้เด็กมีโอกาสฝึกทักษะการค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง สามารถฝึกการคิดอย่างมีเหตุผล และสามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างมีขั้นตอน ช่วยให้นักเรียนเกิดความรู้สึกหรือวันที่จะค้นพบความรู้ รู้จักตัดสินใจได้ถูกต้องเหมาะสม ซึ่งความศึกษานี้สอดคล้องกับข้อสรุปของ วิลเลียม ดี โรเมย์ (William D. Romey. 1968 : 159 - 165) ที่กล่าวว่า การเรียนรู้ด้วยการค้นพบด้วยตนเองทำให้สติปัญญาของผู้เรียนเติบโตและเข้มแข็งขึ้น เป็นการเพิ่มพูนแรงจูงใจภายในไ้มากกว่าเรียนด้วยวิธีท่องจำ รู้จักสังเกตความแตกต่าง และสรุปแนวความคิดได้อย่างถูกต้อง

ในการทดลองครั้งนี้ผู้วิจัยได้สังเกตพฤติกรรมของนักเรียนพบว่า ทั้งนักเรียนกลุ่มที่รับการสอนด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ และกลุ่มที่เรียนตามคู่มือแนวการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา มีความสนใจและกระตือรือร้นในการเรียนเป็นอย่างมาก สามารถฝึกทักษะต่าง ๆ ได้หลายอย่างในช่วงเวลาเดียวกัน เช่น การคิด การอ่าน การค้นคว้า การอภิปราย การเสนอความคิดเห็น เป็นต้น ซึ่งแสดงว่าการสอนทั้งสองวิธีนี้สามารถใช้สอนในโรงเรียนเพื่อฝึกทักษะดังกล่าวได้เป็นอย่างดี ซึ่งจะเห็นได้จากผลการวิจัยที่ออกมาพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนทั้งสองกลุ่มแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความเชื่อว่า วิธีการทางประวัติศาสตร์เป็นวิธีการสอนที่เหมาะสมวิธีหนึ่ง เช่น เกี่ยวกับการสอนตามคู่มือแนวการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา ที่จะนำไปใช้ในการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาได้เป็นอย่างดี

2. การเปลี่ยนแปลงทัศนคติต่อวิธีสอนวิชาสังคมศึกษาของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

จากผลการทดลองปรากฏว่า กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีทัศนคติต่อวิธีสอนหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานข้อที่ 2 แสดงว่าทัศนคติของนักเรียนที่เรียนโดยวิธีการทางประวัติศาสตร์และวิธีสอนตามคู่มือแนวการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา หลังการเรียนสูงกว่าก่อนการเรียน

การที่นักเรียนทั้งสองกลุ่มมีการเปลี่ยนแปลงทัศนคติสูงขึ้นนั้น อาจเนื่องมาจากเหตุผลดังนี้

2.1 กลุ่มทดลอง นักเรียนเรียนโดยวิธีการทางประวัติศาสตร์ ซึ่งขั้นตอนของวิธีการสอนนั้นมีขั้นตอนที่ชัดเจน และเรียงลำดับไว้อย่างดี ง่ายต่อการเข้าใจ บทเรียนได้รับการจัดอย่างเหมาะสมในค่านของจำนวนคาบ และการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งเหมาะสมกับวัยของเด็กในระดับชั้นมัธยมศึกษา บรรยายภาคีในการเรียนการสอนเน้นส่วนใหญ่เด็กจะค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง ภายใต้การแนะนำของครูผู้สอน เด็กมีโอกาสดำคิดอย่างอิสระ การอภิปราย การหาเหตุผล รวมทั้งการสรุปเรื่องราวต่าง ๆ เป็นทักษะที่จำเป็นอย่างยิ่งในการที่จะนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้เป็นอย่างดี และที่สำคัญนอกเหนือจากความรับผิดชอบที่นักเรียนแต่ละคนจะได้รับแล้ว การแบ่งปันความรู้ซึ่งกันและกันก็เป็นสิ่งสำคัญในการฝึกนิสัยในการทำงานร่วมกับผู้อื่น สำหรับการสร้างบรรยากาศในห้องเรียนนั้น

ผู้วิจัยได้สร้างบรรยากาศความเป็นกันเองกับนักเรียนโดยให้คำปรึกษาแนะนำ เมื่อนักเรียนมีปัญหา และยกย่องชมเชยเมื่อนักเรียนกระทำถูกต้อง ซึ่งวิธีการดังกล่าวเมื่อนำไปเปรียบเทียบกับวิธีการเรียนที่นักเรียนเคยเรียนที่เน้นบทบาทการบรรยายของครูเป็นหลัก จึงอาจเป็นสาเหตุที่ทำให้ทัศนคติต่อวิธีสอนสังคมศึกษาในกลุ่มทดลองภายหลังการทดลองสอนเปลี่ยนแปลงสูงขึ้นกว่าก่อนการทดลองสอน

2.2 กลุ่มควบคุม การสอนโดยใช้คู่มือการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษานั้นมีปัญหาเนื่องจากเนื้อหาในแต่ละแผนที่ไม่ได้กว้างเกินไป แผนการสอนเกี่ยวนี้ออกมา 5 - 10 คาบ กิจกรรมต่าง ๆ ที่ซ้ำ ๆ กัน ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาปัญหาดังกล่าวแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะที่จะใช้เป็นบทเรียนโต้ตอบ บทเรียนดังกล่าวประกอบด้วยกิจกรรมที่น่าสนใจ เหมาะสมกับวัยของเด็กและสอดคล้องกับเนื้อหา รวมทั้งอุปกรณ์และสื่อการเรียนที่ทันสมัยสามารถช่วยเสริมสร้างความเข้าใจให้แก่เด็กที่เรียนมีความเข้าใจในบทเรียนมากขึ้น ทัศนคติการสอนนั้นมีอย่างชัดเจนในแต่ละชั้น ทำให้เด็กได้เรียนไปตามขั้นตอนนั้นอย่างมีระบบ กิจกรรมที่เด็กแสดงออกมานั้นสามารถทำได้หลายรูปแบบไม่ซ้ำซากจำเจ นอกจากนั้นการยอมรับความคิดเห็นของนักเรียนและการเสริมแรงโดยการให้กำลังใจหรือชมเชย ก็เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้บรรยากาศในการสอนน่าสนใจมากขึ้น ด้วยเหตุผลดังกล่าวอาจเป็นสาเหตุที่ทำให้ทัศนคติต่อวิธีสอนวิชาสังคมศึกษาในกลุ่มควบคุมภายหลังการทดลองสอนเปลี่ยนแปลงสูงขึ้นกว่าก่อนการทดลองสอน

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาค้นคว้า ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะซึ่งอาจเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาค้นต่อไปดังนี้

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 ครูผู้สอนวิชาสังคมศึกษา ควรนำเอาการสอนโดยวิธีการทางประวัติศาสตร์มาใช้ในการเรียนการสอน เนื่องจากส่งเสริมให้นักเรียนคิดอย่างมีระบบ เป็นการสอนที่เสริมสร้างประชาธิปไตยและฝึกทักษะการค้นคว้า ตลอดจนทำให้นักเรียนเกิดทักษะในการวิเคราะห์สิ่งต่าง ๆ อย่างมีเหตุผล ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อผู้เรียนเมื่อนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน

1.2 ครูผู้สอนสังคมศึกษาควรเผยแพร่แนวความคิดและวิธีการสอนแบบใหม่ ๆ โดยการเผยแพร่ทางเอกสาร การประชุมสัมมนา การสร้างตัวอย่างแบบเรียน หรือสื่อการสอน ตลอดจนคู่มือครู และมีการสนับสนุนให้ใช้อย่างแพร่หลาย

1.3 ครูสังคมศึกษาควรมีการพัฒนาตนเอง ให้มีความรู้กว้างขวางในเนื้อหาวิชา วิธีการสอน การใช้อุปกรณ์และสื่อการสอนแบบใหม่ ๆ เพื่อจะได้ไม่ก่อให้เกิดปัญหาเมื่อปฏิบัติงานจริง

1.4 ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ครูสังคมศึกษาได้ทดลองวิธีการสอนแบบใหม่ ๆ เพื่อนำมาใช้ในการสอนวิชาสังคมศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งวิธีการสอนโดยวิธีการทางประวัติศาสตร์

1.5 ศึกษาวิเคราะห์สถานการณ์ และสถาบันที่มีหน้าที่ผลิตครู ควรนำวิธีการสอนโดยวิธีการทางประวัติศาสตร์ ไปเผยแพร่ให้นักศึกษาและครูประจำการได้เข้าใจ และสามารถนำวิธีการสอนแบบดังกล่าวไปใช้ได้จริง

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรนำการสอนโดยวิธีการทางประวัติศาสตร์ไปทดลองสอน ในช่วงเวลาหลังจากที่ผู้วิจัยทดลองแล้วสักระยะหนึ่ง เพื่อทดสอบให้เชื่อมั่นยิ่งขึ้นว่าการสอนโดยวิธีการทางประวัติศาสตร์นี้ให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าการสอนโดยวิธีใช้คู่มือการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา

2.2 ควรนำบทเรียนที่สอนด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ เรื่องประวัติศาสตร์สมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น (พ.ศ. 2325 - 2411) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ไปทดลองใช้สอนกับนักเรียนกลุ่มอื่น ๆ โดยเปรียบเทียบกับการสอนตามคู่มือแนวการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา เพื่อดูผลที่เกิดขึ้นว่าเป็นอย่างไร

2.3 ควรศึกษาในเนื้อหาเรื่องประวัติศาสตร์สมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น (พ.ศ. 2325 - 2411) เพื่อใช้กับวิธีการสอนแบบอื่น ๆ เพื่อจะได้ทราบว่าวิธีสอนใดที่เหมาะสมกับเนื้อหาวิชานี้

2.4 ควรศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกับทัศนคติต่อวิธีสอนโดยการใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ในการสอนวิชาสังคมศึกษา

2.5 ควรมีการทดลองสอนด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์และเปรียบเทียบผลระหว่างกลุ่มตัวอย่างประชากรที่อยู่ในสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกัน เพื่อศึกษาผลที่เกิดขึ้นว่าแตกต่างกันหรือไม่อย่างไร ซึ่งจะใช้เป็นแนวทางในการแก้ไขปรับปรุงการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาให้เหมาะสมต่อไป

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- ชนิษฐา เฟื่องวิวัฒน์ การศึกษาการใช้วิธีสอนกิจกรรมและอุปกรณ์การสอนวิชาประวัติศาสตร์
ระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง ปริญญาโท กศ.ม. มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2519, 155 หน้า อักสำเนา
- เฉลิม มลิลา หลักการและวิธีสอนประวัติศาสตร์ในโรงเรียนมัธยม กรุงเทพมหานคร
โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง 2521, 85 หน้า
- ชัยพร วงศ์วรรณ การศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาประวัติศาสตร์ของ
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้บทเรียนโมดูลกับการสอนปกติ ปริญญาโท กศ.ม.
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2521, 53 หน้า อักสำเนา
- ชาญวิทย์ เกษตรศิริ ประวัติศาสตร์วิธี ใน โบราณคดี 6(4) มิถุนายน 2519
ปรัชญาประวัติศาสตร์ พระนคร โรงพิมพ์พิณเนศ 2518, 326 หน้า
- ฐิษฐ์ อ่อนโคกสูง เอกสารประกอบการเรียนวิชาจิตวิทยาการศึกษา วรวิดิการพิมพ์
2518, 209 หน้า
- เชิดศักดิ์ โฆวสินธุ์ การวัดทัศนคติและบุคลิกภาพ สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2520, 130 หน้า
- ซี พี ฮัส คำแนะนำเรื่องการสอนประวัติศาสตร์ แปลจาก Suggestion on the
Teaching of History สำนักเลขาธิการคณะกรรมการแพสพระราชชาติ
พระนคร กุรุสภา 2513
- เดโช สวานานนท์ ปทานุกรมจิตวิทยา โอเคียนส์ไตร์ 2512, 126 หน้า
- ดาเนียด, โรเบิร์ต วี ศึกษาประวัติศาสตร์อย่างไรและทำไม แปลโดย ชิกา สาระยา
ดวงกมล 2520, 172 หน้า
- แถมสุข นุ่มนนท์ "ประวัติศาสตร์" ปรัชญาประวัติศาสตร์ พระนคร โรงพิมพ์พิณเนศ
2518, 326 หน้า

นาคยา ภัทรแสงไทย ยุทธวิธีการสอนสังคมศึกษา โอเคียนสโตร์ 2525,
364 หน้า

ปัญญา นิวเผือก การศึกษาเปรียบเทียบผลการสอนวิชาสังคมศึกษา ชั้นมัธยมศึกษา
ปีที่ 1 เรื่องความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับพุทธศักราช โดยการใช้บทเรียนโมเดลกับ
การสอนปกติ ปริญญาณิพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
2523, 168 หน้า อัดสำเนา

ประไพ ศรียะพงษ์ การสอนประวัติศาสตร์ด้วยวิธีการวิจัยแบบประวัติศาสตร์ ใน
วารสารประวัติศาสตร์ 7(2) พฤษภาคม - สิงหาคม 2525

ประภาเพ็ญ สุวรรณ ทัศนคติ : การเปลี่ยนแปลงและพฤติกรรมอนามัย
ไทยวัฒนาพานิช 2520, 143 หน้า

พจน์ สะเพียรชัย และคณะ การวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ 2519, 210 หน้า

พรเพ็ญ ชีระกุล การสอนวิชาประวัติศาสตร์ในชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย
แผนกวิทยาศาสตร์ โรงเรียนราชภัฏในเขตนครหลวง วิทยานิพนธ์ ค.ม.
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2515, 98 หน้า อัดสำเนา

พวงรัตน์ ทวีรัตน์ และคิลก คิลกานนท์ มาตรการวัดทัศนคติตามวิธีของลิเคอร์ท์
ในวารสารการวัดผลการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
5(2) กันยายน - ธันวาคม 2526

ภิญโญ คันทิพยคุปต์ การใช้แหล่งความรู้ในชุมชนในการสอนวิชาประวัติศาสตร์ไทย
ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 วิทยานิพนธ์ ค.ม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2515,
60 หน้า อัดสำเนา

มาลี โตสกุล การสร้างบทเรียนแบบโปรแกรม เรื่อง "การเลิกทาสในสมัยรัชกาลที่ 5"
สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย วิทยานิพนธ์ ค.ม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2518, 112 หน้า อัดสำเนา

รัชฎาภรณ์ กรุณยาวางศ์ การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง "ภูมิศาสตร์
เอเชียตะวันออกเฉียงใต้" และทัศนคติต่อวิชาสังคมศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา
ปีที่ 2 โดยวิธีสอนด้วยบทเรียนสื่อประสมกับการสอนตามคู่มือการสอนสังคมศึกษา
ปริญญาณิพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2525,
192 หน้า อักส่าเนา

รัศมี ภิบาลแทน พฤติกรรมการสอนสังคมศึกษา 1 ภาควิชาหลักสูตรและการสอน
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง 2524, 305 หน้า
ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ หลักการวิจัยการศึกษา ทวีกิจการพิมพ์
2524, 286 หน้า

_____ สถิติวิทยาทางการศึกษา วัฒนาพานิช 2522, 266 หน้า

วรรณมาศ กลั่นแก้ว การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา
โดยการสอนด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ กับการสอนด้วยวิธีการบรรยาย
วิทยานิพนธ์ ค.ม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2523, 140 หน้า อักส่าเนา
วนิดา ตรงยางกูร ประวัติศาสตร์นิพนธ์เบื้องต้น กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์
มหาวิทยาลัยรามคำแหง 2519

วิรุทธ วิเชียรโชติ จิตวิทยาการเรียนการสอนแบบสืบสวนสอบสวน อานาการพิมพ์
2521, 165 หน้า

วิเชียร เกตุสิงห์ คู่มือการสร้างและการวิเคราะห์ข้อสอบ โอเคียนการพิมพ์
2518, 164 หน้า

วิเชียร คำจันทร์ การศึกษาเปรียบเทียบผลการเรียนวิชาสังคมชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
โดยใช้การสอนแบบศูนย์การเรียนและการสอนปกติ ปริญญาณิพนธ์ กศ.ม.
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2523, 140 หน้า อักส่าเนา

ศึกษาธิการ, กระทรวง หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้นพุทธศักราช 2521

โรงพิมพ์คุรุสภา 2520, 210 หน้า

สมเกียรติ สุริยกุล การศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อ
วิธีสอนสังคมศึกษา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้กระบวนการ
กลุ่มสัมพันธ์ และการใช้คู่มือแนวการสอนของศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา
ปริญญาโท กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2527,
155 หน้า อักส่าเนา

สมบูรณ์ ชิตพงศ์ เทคนิคการวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอนสังคมศึกษา
สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร 2523, 140 หน้า

สมศักดิ์ ชูโต "ประวัติศาสตร์" ใน ปรัชญาประวัติศาสตร์ พระนคร
โรงพิมพ์พิษณุ 2518, 326 หน้า

สิริวรรณ สุวรรณอากาศ ปัญหาการสอนวิชาประวัติศาสตร์ไทยในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น
ในกรุงเทพมหานคร วิทยานิพนธ์ ค.ม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2517,
122 หน้า อักส่าเนา

สุวัฒน์ นิยมคำ การสอนวิทยาศาสตร์แบบพัฒนาความคิด กรุงเทพมหานคร
วัฒนาพานิช 2517

สุวรรณ สุวรรณเวช การทดลองสอนแบบซินดิเคต (Syndicate) วิชาสังคมศึกษา
หน่วยสิทธิและหน้าที่พลเมืองในสังคมไทย ในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 2 ปริญญาโท
กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2526, 110 หน้า อักส่าเนา

อุกร ธัญญศรี การศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการสอนประวัติศาสตร์
ระหว่างการใช้บทเรียนสำเร็จรูปกับการสอนปกติ เรื่อง เหตุการณ์สำคัญตั้งแต่
พ.ศ. 2411 - 1468 ปริญญาโท กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร 2520, 140 หน้า อักส่าเนา

อวยชัย ไชยนุญสิทธิ การศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทัศนคติ
ต่อวิชาสังคมศึกษา เรื่องการพัฒนาประเทศ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยการสอน
เป็นทีมกับการสอนปกติ ปริญญาพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
 ประสานมิตร 2525, 115 หน้า อักษรนำ

Allen, Rodeny F. "The Use of History", Social Education.
 Vol. XXXI, April, 1967.

Clagg Ambrose A. and Schomburg Carl E. "The Dilemma of History
 in the Elementary Schools", Product or Process, in Reading for
Social Studies in Elementrary Education. ed. Jon Jarolimok
 and Huber M. Walh New York Macimilian Publishing Co., 1969.
 pp. 83 - 87.

Clark, Leonard H. Teaching Social Studies in Secondary School
A Han Book. New York : Macimilian Publishing Co., Inc., 1973.

Corbin, Warren Spencer, The Effects of A Simulation Game About
 Southeast Asia on Political, Economic and Social Attitudes of
 Nine Grade - Students, Dissertation Abstracts International.
 32 : 1258A, - September 1971.

Cox Benjamin C. "Historiography," Encyclopedia of Education,
 4 (1971) 445.

Cronbach, Lee Joseph. Essential of Psychological Testing 3rd.
 Ed., New York, McGraw - Hill Book Company, 1970. 752 p.

Edwards, Allen L. Statistical Methods for the Behavioral Sciences.
 New York, Rinchart and Co. Inc., 1954. 542 p.

Edwin Fenton. The New Social Studies. New York, Holt Rinehart
 and Winston Inc., 1967.

Fan, Chung - Teh. Item Anslysis Table - New Jersey, Education
Testing Service. Princeton, 1952. 32 p.

Ferguson, George A. Statistical Analysis in Psychology and Education.
 3 ed. ed., New York, McGraw - Hill Book Company, 1971. 492 p.

- Geen Robert Phillip. "A Classroom Adaptation of Historical Method", Dissertation Abstracts International. Vol. 39, 7, January 1977. pp. 4173-A - 4174-A.
- Jarolimiek John. Social Studies in Elementary Education. 4 rd. ed., New York, The Macmilian Company, 1971.
- Johnson, Fred Arnold. "Depth Versus Breadth in Teaching History to High School Students", Dissertation Abstracts International. 12 : 8 (February, 1962) : 2718A - 2719A.
- Lindzey, Gardner and Elliot Aronson. The Handbook of Social Psychology. 2nd .ed., London, Addison Wesley Publishing Company, 1969. 978 p.
- Lowe, William T. Structure and the Social Study. 2rd.ed., New York, Vait Ballon Press, Inc., 1969.
- Maier Henry W. Three Theories of Child Development Revised Edition. New York : Harper - Row, 1969. p. 102.
- Massialas Byron G. "Description and Analysis of Method of Teaching a High School Course in World History", Dissertation Abstracts Internation. Vol. 12, 6 (November, 1961) 1529A - 1530A.
- Massailas, Byron G. and Cox Benjamin C. Inquiry in Social Studies. New York, McGraw - Hill Book Company, 1966.
- Madonal Federic J. Education Psychology. San Francisco, Wedsworth Prbhishing, 1959. 748 p.
- New Comb T.N. Social Psychology. New York, Prycem Press, 1954. 591 p.
- Newman, John Joseph. "Effectiveness of and Educational Simulation in Teaching Ethnic Studies to High School Students", Dissertation Abstracts International. 34 (1) ; 6953 - 6954, May 1974.
- Romey William D. The Inquiry Techniques for Teaching Science. New Jersey : Prentice - Hall, Inc., Englewood Oliffs, 1968. 159 - 165 p.
- Rose Hareld P. The Relationship Between Methods used to Teach American History and Changes in Attitude and Achievement, Dissertation Abstracts International. Vol. 31, 12 (June, 1971) 6374A - 6375A.

Sanstead, Wayne Godfrey. "A Study of the Political Attitudes of North Dakota High School Seniors", Dissertation Abstracts International. 36 (2) 814-A, November 1975.

Schneider Donald. "The Historical Method in the Teaching of History", in The Social Studies (Structure - Models and Strategies) Edited by Martin Foldman and Eli Scifman. New York, Prentice - Hall, 1969.

Sund Robert B. and Trowbridge Leslie W. Student Centered Teaching in the Secondary School. Ohio : A Bell - Howell Co., 1974. pp. 25 - 29.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
การวิเคราะห์ข้อมูล

ตาราง 4 แสดงค่าความยากง่าย (p) ค่าอ่านาจจำแนก (r) และค่า
ความยากง่ายมาตรฐาน (Δ) ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
ในเนื้อเรื่องเกี่ยวกับประวัติศาสตร์สมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น (พ.ศ.
2325 - 2411)

ข้อ	p	r	Δ	ข้อ	p	r	Δ
1	.36	.51	14.4	21	.78	.26	9.9
2	.63	.25	11.7	22	.46	.27	13.4
3	.71	.35	10.8	23	.59	.31	12.1
4	.62	.31	12.5	24	.75	.37	10.3
5	.23	.35	16.0	25	.61	.35	11.9
6	.46	.48	13.5	26	.43	.38	13.7
7	.57	.28	12.3	27	.28	.36	15.3
8	.73	.40	10.6	28	.27	.23	15.4
9	.58	.41	12.2	29	.65	.21	11.5
10	.87	.60	8.6	30	.66	.25	11.3
11	.43	.25	13.7	31	.57	.58	12.3
12	.54	.27	12.6	32	.37	.69	14.5
13	.78	.30	9.9	33	.44	.23	13.6
14	.53	.26	12.7	34	.71	.26	10.8
15	.46	.39	13.4	35	.43	.52	13.7
16	.71	.26	10.8	36	.71	.43	10.8
17	.54	.36	12.6	37	.55	.37	12.8
18	.66	.25	11.3	38	.23	.26	16.0
19	.21	.31	16.2	39	.48	.23	13.2
20	.44	.23	13.6	40	.38	.20	14.2

ตาราง 5 แสดงการอ่านน้ำหนัก (t) ของแบบวัดทัศนคติต่อวิธีสอน

ข้อ	กลุ่มสูง		กลุ่มต่ำ		ค่าอ่านน้ำหนัก จำแนก (t)
	$\bar{X}$	S^2	$\bar{X}$	S_L^2	
1	4.47	.249	3.85	.217	4.162
2	4.38	.235	3.42	1.006	3.949
3	3.61	.997	2.76	.943	2.796
4	4.81	.331	3.14	.979	5.885
5	3.71	.965	2.80	1.483	2.665
6	4.33	.507	3.28	1.061	3.842
7	4.38	.547	3.42	.816	3.768
8	3.38	1.381	2.42	1.578	2.557
9	4.38	.426	3.57	.530	3.796
10	4.38	.426	3.80	.630	2.586
11	4.71	.204	4.32	.371	2.900
12	4.45	.616	3.71	1.346	3.271
13	4.24	.979	3.56	1.104	2.667
14	4.24	.657	2.90	1.132	4.591
15	4.57	.916	3.80	.630	2.469
16	4.28	.489	3.09	.371	5.880
17	4.50	.630	3.52	.725	3.858
18	3.95	.616	2.95	.712	3.976
19	3.38	.625	3.38	1.147	3.442
20	4.00	.617	3.28	.614	2.973
21	4.04	.521	3.38	.347	3.246
22	4.19	.535	3.50	.561	3.021
23	4.19	.545	3.19	1.861	2.961
24	3.90	.371	3.23	.490	3.264
25	4.04	.521	3.28	.614	3.346

ตาราง 6 คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในเนื้อเรื่องเกี่ยวกับประวัติศาสตร์สมัย
กรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น (พ.ศ. 2325 - 2411) ระหว่างการสอบก่อนการเรียน
และหลังการเรียนของกลุ่มทดลอง

เลขที่	ก่อนเรียน	หลังเรียน	D	เลขที่	ก่อนเรียน	หลังเรียน	D
1	21	29	8	22	15	27	12
2	21	35	14	23	30	34	4
3	21	34	13	24	19	28	9
4	21	19	8	25	30	33	3
5	18	29	11	26	26	29	3
6	24	31	7	27	20	32	12
7	18	26	8	28	24	31	7
8	28	30	2	29	23	29	6
9	25	28	3	30	25	30	5
10	20	29	9	31	19	31	12
11	28	38	8	32	12	27	12
12	30	32	2	33	22	29	7
13	15	27	12	34	28	34	6
14	19	29	10	35	14	27	13
15	16	27	11	36	25	29	4
16	17	26	9	37	21	26	5
17	23	36	13	38	19	27	8
18	26	34	8	39	22	30	8
19	20	28	8	40	26	32	6
20	14	25	11	41	19	29	10
21	19	33	12	42	25	32	7

ตาราง 7 คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในเนื้อเรื่องเกี่ยวกับประวัติศาสตร์สมัย
กรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น (พ.ศ. 2325 - 2411) ระหว่างการสอบก่อนการเรียน
และหลังการเรียนของกลุ่มควบคุม

เลขที่	ก่อนเรียน	หลังเรียน	D	เลขที่	ก่อนเรียน	หลังเรียน	D
1	18	28	10	22	29	34	5
2	17	32	15	23	25	31	6
3	21	29	8	24	26	30	4
4	18	31	13	25	26	30	4
5	18	35	15	26	15	19	4
6	24	29	5	27	14	18	4
7	27	34	7	28	21	27	6
8	19	30	11	29	21	26	5
9	19	31	12	30	16	21	5
10	18	26	8	31	25	27	2
11	13	19	6	32	18	22	4
12	15	26	9	33	25	30	5
13	24	35	11	34	18	25	7
14	16	25	9	35	22	25	3
15	17	25	8	36	23	34	11
16	15	22	7	37	13	24	11
17	16	23	7	38	19	20	1
18	15	18	3	39	19	30	11
19	15	20	5	40	18	26	8
20	19	27	6	41	21	22	1
21	25	35	8	42	19	20	1

ตาราง 8 คะแนนทัศนคติของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนระหว่างก่อนการเรียนและหลังการเรียน
ของกรมทดลอง

เลขที่	ก่อนเรียน	หลังเรียน	D	เลขที่	ก่อนเรียน	หลังเรียน	D
1	91	111	10	22	71	86	15
2	85	87	2	23	65	84	19
3	100	98	-2	24	94	105	11
4	103	100	-3	25	72	85	13
5	84	99	15	26	121	125	4
6	76	85	11	27	84	82	-2
7	84	86	2	28	103	105	2
8	90	97	7	29	89	100	11
9	65	89	24	30	77	82	5
10	88	114	26	31	91	95	4
11	93	105	12	32	64	93	29
12	92	102	10	33	87	104	17
13	100	110	10	34	98	116	18
14	65	91	26	35	94	95	1
15	88	96	8	36	89	91	2
16	100	103	3	37	94	104	10
17	114	116	2	38	63	82	19
18	99	107	8	39	95	102	7
19	96	98	2	40	96	101	5
20	103	113	10	41	77	95	18
21	86	92	6	42	105	116	11

ตาราง 9 คะแนนทัศนคติของนักเรียนที่มีต่อวิธีสอนระหว่างก่อนการเรียนและหลัง
การเรียนของกลุ่มควบคุม

เลขที่	ก่อนเรียน	หลังเรียน	D	เลขที่	ก่อนเรียน	หลังเรียน	D
1	81	86	5	22	98	105	7
2	78	92	4	23	76	79	3
3	85	105	20	23	92	97	5
4	82	93	11	25	96	95	-1
5	80	91	11	26	89	96	7
6	80	95	15	27	77	103	26
7	109	100	-9	28	90	98	8
8	98	99	-1	29	85	95	6
9	78	84	6	30	80	85	5
10	71	81	10	31	84	95	11
11	94	99	5	32	82	93	11
12	86	98	12	33	93	99	6
13	86	102	16	34	99	100	1
14	94	97	3	35	98	96	-2
15	80	95	15	36	81	87	6
16	81	83	2	37	80	93	13
17	95	97	2	38	83	95	12
18	73	98	25	39	86	90	4
19	94	95	1	40	80	85	5
20	93	97	4	41	82	94	12
21	70	93	23	42	96	115	19

ภาคผนวก ข

แผนการสอน

แผนการสอนโดยวิธีการทางประวัติศาสตร์

เรื่อง

ประวัติศาสตร์สมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น (พ.ศ. 2325 - 2411)

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 15 คาบ

บันทึกการสอน

เรื่อง ประวัติศาสตร์สมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น (พ.ศ. 2325 - 2411)

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 15 คาบ

วิธีการทางประวัติศาสตร์

วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม

1. นักเรียนสามารถให้เหตุผลได้ว่า กรุงรัตนโกสินทร์มีทำเลที่ตั้งเหมาะสมที่จะเป็นราชธานีมากกว่ากรุงธนบุรี
2. นักเรียนสามารถอธิบายรูปแบบการปกครองสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้นได้
3. นักเรียนสามารถเปรียบเทียบลักษณะทาง เศรษฐกิจสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้นกับสมัยกรุงศรีอยุธยาได้อย่างถูกต้อง
4. นักเรียนสามารถอธิบายถึงความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้นได้อย่างถูกต้อง
5. นักเรียนสามารถวิเคราะห์ถึงสาเหตุที่ต้องมีการปรับปรุงขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรมในสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้อย่างถูกต้อง
6. นักเรียนสามารถบอกถึงผลดีของการที่พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงออกผนวชตลอดรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวได้อย่างถูกต้อง

เนื้อเรื่อง

1. การสถาปนากรุงรัตนโกสินทร์เป็นราชธานี

หลังจากปราบเพชู้การฉุนวายุในปลายสมัยพระเจ้ากรุงธนบุรีเรียบร้อยแล้ว ประชาชนและข้าราชการก็พร้อมใจกันอัญเชิญสมเด็จพระบวรราชเจ้ามหาสุรสิงหนาทซึ่งปราบดาภิเษกเป็นกษัตริย์องค์ต่อไป พระองค์ได้ทรงพิจารณาเห็นว่ากรุงธนบุรีไม่เหมาะสมที่จะเป็นราชธานีสืบต่อไป เนื่องจากเหตุผลหลายประการคือ

1.1 ท่าเลที่ตั้งของกรุงธนบุรีไม่เหมาะสมทางค่านยุทธศาสตร์ เป็นเมืองนอกแตกคล้ายเมืองพิษณุโลก เพราะมีแม่น้ำเจ้าพระยาไหลผ่านกลางทำให้รักษาเมืองไว้ได้ยาก

1.2 สถานที่กรุงธนบุรีคับแคบ ขยายไม่ได้เพราะมีวัดแจ้งและวัดท้ายตลาดขวางอยู่ทั้งสองข้าง ไม่สง่างาม ประกอบกับเป็นคูกน้ำ น้ำเซาะคลองพังอยู่เสมอ ส่วนทางคันตะวันออกเป็นหัวแหลม น้ำไม่เซาะ และสามารถขยายตัวเมืองได้อย่างกว้างขวาง

2. การปกครองสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น

เป็นการปกครองแบบสมบูรณาญาสิทธิราช มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขสูงสุด และทรงไว้ซึ่งอำนาจแต่เพียงผู้เดียว ทั้งรายละเอียดดังนี้

2.1 สถาบันพระมหากษัตริย์ในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นมีลักษณะ เช่น

3 ประการคือ

- พระมหากษัตริย์มีฐานะเหมือนบิดาของประชาชน
- พระมหากษัตริย์ทรงเป็นอุทิศเทพเจ้า
- พระมหากษัตริย์เป็นผู้ทรงไว้ซึ่งทศพิธราชธรรม

2.2 การปกครองในส่วนกลาง แบ่งเป็น 2 ส่วน

- ฝ่ายทหาร ผู้ควบคุมดูแลได้แก่ สมุหกลาโหม
- ฝ่ายพลเรือน ผู้ควบคุมดูแลได้แก่ สมุหนายก ซึ่งประกอบด้วย

กรมเวียง กรมวัง กรมคลัง และกรมมนา

2.3 การปกครองในส่วนภูมิภาค แบ่งออกเป็น 2 ส่วนคือ

- หัวเมืองชั้นใน คือเมืองที่อยู่ใกล้เมืองหลวง เมืองหลวงสามารถ

ดูแลได้ทั่วถึง

- หัวเมืองชั้นนอก คือเมืองที่อยู่ห่างไกล แบ่งเป็นเมืองชั้นเอก โท

ตรี ส่วนมากเป็นเมืองขนาดใหญ่ และมักมีเมืองบริวารที่ต้องดูแลอีก เช่น พิษณุโลก นครราชสีมา นครศรีธรรมราช เป็นต้น

2.4 การปกครองท้องถิ่น ชุมชนหน่วยย่อยที่สุกได้แก่หมู่บ้าน มีผู้ใหญ่บ้าน ซึ่งประชาชนเลือกขึ้นมาเองเป็นผู้ดูแล หลาย ๆ หมู่บ้านเป็นตำบล มีกำนันเป็นผู้ดูแล หลาย ๆ ตำบลรวมกันเป็นแขวง มีข้าราชการชั้นสูงเป็นผู้ดูแล

2.5 การปกครองหัวเมืองและประเทศราช

ประเทศราชคือ ดินแดนที่เป็นของชนชาติอื่นที่ตกมาอยู่ภายใต้อำนาจของไทยอาจโดยใช้กำลังรุกรานหรือยอมสวามิภักดิ์ก็ได้ ซึ่งในสมัยนี้ได้แก่ ปัตตานี ไทรบุรี กลันตัน ตรังกานู ลาว เขมร ไทยใหญ่ เชียงรุ้ง เชียงตุง

หน้าที่ของประเทศราช

- ต้องส่งบรรณาการ คือ ต้นไม้เงินต้นไม้ทอง อันเป็นเครื่องหมายของความจงรักภักดี
- ต้องส่งทหารช่วยเหลือเมื่อได้รับคำสั่งจากกรุงเทพฯ
- แจ้งเหตุมายังกรุงเทพฯ เมื่อถูกทัพต่างชาติรุกราน หรือทราบข่าวศึกที่จะมารุกรานไทย

3. ลักษณะทางเศรษฐกิจในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น

ลักษณะทางเศรษฐกิจสมัยนี้คล้ายคลึงกับสมัยกรุงศรีอยุธยา รายได้หลักของแผ่นดินได้มาจากการเก็บภาษีราษฎรในภาคการเกษตรกรรมและมีรายได้จากการค้าขายกับต่างประเทศเพิ่มขึ้น

3.1 ภาษีอากร แบ่งออกเป็น 4 ประเภทคือ

- จังกอบ
- อากร
- ฤชา
- ส่วย

ในสมัยรัชกาลที่ 3 ทรงโปรดให้เอกชนประมูลการเก็บภาษีอากร ผู้ที่ให้
สูงสุดถือว่าเป็นผู้ได้ เรียกว่า "เจ้าภาษีนายอากร" ส่วนมากเป็นคนจีน

3.2 การค้าขายแบ่งออกเป็น 2 ประเภท

- การค้าขายภายในประเทศ มีการค้าขายเล็ก ๆ น้อย ๆ ส่วนใหญ่
เป็นชาวจีนที่ได้รับอนุญาตให้เดินทางทั่วพระราชอาณาจักร

- การค้าขายกับต่างประเทศ ทำการค้ากับประเทศใกล้เคียง เช่น
ญวน เขมร มาลายู จีน และประเทศตะวันตก

4. ความสัมพันธ์กับต่างประเทศในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น

ความสัมพันธ์กับต่างประเทศในช่วงนี้พอสรุปได้ดังนี้

4.1 ความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้าน ได้แก่ ลาว เขมร ญวน
มาลายู จีน ซึ่งมีความสัมพันธ์ทั้งทางด้านการเมืองและด้านการค้าขาย

4.2 ความสัมพันธ์กับประเทศตะวันตก ชาตินะตะวันตกเข้ามาติดต่อค้าขาย
กับประเทศไทยตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 1 โดยมีโปรตุเกสเข้ามาเป็นชาติแรก ตามมาด้วยอังกฤษ
เข้ามาในสมัยรัชกาลที่ 2 ส่วนสหรัฐอเมริกาเข้ามาในสมัยรัชกาลที่ 3 ส่วนฝรั่งเศสเข้ามา
ในสมัยรัชกาลที่ 4 ประเทศที่เราติดต่อกับค้าขายมากที่สุดคือ อังกฤษ และเราต้องยอมทำสัญญา
ทางการค้าทั้งที่เสียเปรียบก็เพราะต้องการรักษาเอกราชของชาติเอาไว้ไม่ให้ตกเป็นเมืองขึ้น
ของชาติอื่น ซึ่งช่วงนี้เป็นหัวเลี้ยวหัวต่อที่สำคัญที่สุด

5. การปรับปรุงขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมในสมัยรัชกาลที่ 4

5.1 รัชกาลที่ 4 ได้มีโอกาสรู้จักประชาชนมากกว่าสมัยพระองค์ใด
เนื่องจากได้เสด็จไปตามหัวเมืองต่าง ๆ ก่อนที่จะเสวยราชสมบัติ ในระหว่างที่ทรงผนวชอยู่
ชาติเรากำลังถูกคุกคามจากชาติตะวันตก จึงได้ทำการปรับปรุงขนบธรรมเนียมประเพณีให้
ชาวตะวันตกถูกใจ เช่น การเข้าเฝ้า การรับเสด็จ การตั้งกลองร้องฎีกาเมื่อเกิดครุฑ
นอกจากนี้ยังมีท่านอื่น ๆ อีกเช่น

การศึกษา ศูนย์กลางอยู่ที่วัด มีพระเป็นครูผู้สอน มีการเรียนภาษาอังกฤษ
ในพระบรมมหาราชวัง เฉพาะเชื้อพระวงศ์และเจ้านายชั้นผู้ใหญ่

ศาสนา มีการสร้างวัดและปฏิสังขรณ์วัดวาอารามต่าง ๆ เป็นอันมาก มีการ
ทำการสังคายนาพระไตรปิฎกและแก้ไขข้อปฏิบัติของพระสงฆ์

ค่านกฎหมาย ได้ออกกฎหมายหรือประกาศต่าง ๆ ถึง 500 ฉบับ เพื่อยกฐานะ
ความเป็นอยู่ของประชาชนให้ดีขึ้น ตลอดจนการทำสัญญาทางการค้ากับประเทศตะวันตก

ความกิริยวบยอก

1. กรุงรัตนโกสินทร์มีทำเลที่ตั้งเหมาะสมเนื่องจากอยู่บริเวณหัวแหลมทางด่าน
ตะวันออก สามารถขยายตัวเมืองออกได้กว้างขวาง และมีแม่น้ำเจ้าพระยาเป็นคูเมืองด้าน
ตะวันตก ป้องกันการรุกรานจากพม่า
2. การปกครองสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น มีลักษณะคล้ายกับกรุงศรีอยุธยา
และกรุงธนบุรี คือกษัตริย์เป็นเหมือนบิดา และทรงเปรียบเหมือนเทพเจ้าตั้งแต่สมัยกรุงรัตนโกสินทร์
ตอนต้น กษัตริย์เป็นผู้ทรงไว้ซึ่งทศพิธราชธรรม
3. ลักษณะเศรษฐกิจของสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น มีลักษณะคล้ายกับสมัยกรุงศรีอยุธยา
คือรายได้หลักของประเทศขึ้นอยู่กับภาษีจากการเกษตร แต่สมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น
มีการค้าขายกับต่างประเทศมากกว่า ทำให้ได้รายได้ทั้งภาษีปากเรือ และกำไรที่ได้จากการค้าขาย
4. ความสัมพันธ์กับต่างประเทศสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น ถ้าเป็นประเทศเพื่อนบ้าน
ก็เป็นการปกครองประเทศราช แต่สำหรับชาติตะวันตกมีการทำสนธิสัญญาทางการค้ากันและ
เป็นระยะที่จะเปิดประเทศรับเอาอารยธรรมตะวันตกเข้ามา
5. การปรับปรุงขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมในสมัยพระบาทสมเด็จพระ
จุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เนื่องจากต้องการรักษาความสัมพันธ์อันดีกับชาวตะวันตกและขจัดอุปสรรค
ในด้านการประเพณี ตลอดจนทัศนคติที่ไม่ดีของคนไทยและฝรั่งชาติตะวันตก
6. การที่พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงผนวชอยู่ตลอดรัชสมัยของพระบาท
สมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว นอกจากจะเป็นผลที่ลดความขัดแย้งทางการเมืองแล้วยังเป็นผลดี
ทางด้านศาสนา ประวัติศาสตร์และโบราณคดีอีกด้วย

๕๙
 หน้าที่ 1 หน้ากำหนดปัญหา (2 คาบ)

การนำเสนอสู่บทเรียน

ครูนำเข้าสู่บทเรียนโดยการตั้งคำถามดังต่อไปนี้

- ครูถาม ราชวงศ์ของพระมหากษัตริย์ปัจจุบันมีชื่อว่าราชวงศ์อะไร
- นักเรียนตอบ ราชวงศ์จักรี
- ครูถาม กษัตริย์ซึ่งเป็นปฐมวงศ์ของราชวงศ์จักรีคือพระองค์ใด
- นักเรียนตอบ พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก (รัชกาลที่ 1)
- ครูถาม รัชกาลที่ 1 ทรงย้ายราชธานีจากกรุงธนบุรีมาตั้งอยู่ฝั่งตรงข้ามมีชื่อเรียกว่าอะไร
- นักเรียนตอบ กรุงรัตนโกสินทร์
- ครูถาม ในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ รัชกาลใดที่เริ่มปรับปรุงและพัฒนาประเทศในทุกด้าน
- นักเรียนตอบ สมัยรัชกาลที่ 5
- ครูถาม ก่อนสมัยรัชกาลที่ 5 นั้นเราถือว่ากษัตริย์พระองค์ก่อน ๆ ได้ทรงวางรากฐานในการพัฒนาประเทศหรือไม่ เพราะเหตุใด
- นักเรียนตอบและร่วมกันอภิปราย
- ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปว่า ประวัติศาสตร์สมัยรัตนโกสินทร์แบ่งออกเป็น 2 ช่วงคือ
- ช่วงแรก คือก่อนการปรับปรุงประเทศสมัยรัชกาลที่ 5 คือช่วงสมัยรัชกาลที่ 1 ถึงรัชกาลที่ 4
- ช่วงหลัง คือสมัยการพัฒนาประเทศในสมัยรัชกาลที่ 5 จนถึงปัจจุบัน
- ทั้งนี้ประวัติศาสตร์ในช่วงรัชกาลที่ 1 ถึงรัชกาลที่ 5 ซึ่งเป็นช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อของประเทศ ในการอุทิศทรัพยากรมาเมืองชั้นคุณความอยู่ในภูมิภาคแถบนี้ และประเทศเราก็สามารถดำเนินนโยบายที่เต็มไปด้วยพระปรีชาสามารถ จนทำให้เราเป็นเอกราชอยู่จนครบเท่าทุกวันนี้

ครูถามคำถามนักเรียนเพื่อให้นักเรียนช่วยกันตั้งสมมุติฐาน ครูเขียนคำถามลงบนกระดานดำ

1. เพราะเหตุใดพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก จึงทรงย้ายราชธานีจากกรุงธนบุรีมาตั้งเป็นกรุงรัตนโกสินทร์ ซึ่งอยู่ฝั่งตรงข้าม
2. รูปแบบของการปกครองสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น ยึดแบบอย่างมาจากกรุงศรีอยุธยาเป็นส่วนใหญ่ เพราะสาเหตุใด
3. ลักษณะของเศรษฐกิจสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น มีลักษณะแตกต่างจากกรุงศรีอยุธยาในแง่ใด
4. สาเหตุใดที่ทำให้ประเทศไทยสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น ต้องติดต่อกับค้าขายกับประเทศตะวันตก
5. เพราะเหตุใดพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว จึงต้องปรับปรุงขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรม
6. การที่พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงออกผนวชตลอดสมัยรัชกาลพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวนั้น เป็นผลดีต่อประเทศไทยอย่างไร

ขั้นที่ 2 การแสวงหาความรู้โดยการรวบรวมข้อมูล (4 คาบ)

ครูถาม ในการที่จะตั้งสมมุติฐานนั้น จำเป็นต้องสืบเสาะหาข้อมูลที่เชื่อถือได้ นักเรียนจะมีวิธีการอย่างไร

นักเรียนช่วยกันสรุปว่า วิธีการค้นคว้าหาข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ ได้แก่

1. พงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์
2. หนังสือเกี่ยวกับประวัติศาสตร์สมัยกรุงรัตนโกสินทร์
3. หนังสือแบบเรียนสังคมศึกษา
4. บทความจากวารสาร หนังสือพิมพ์ต่าง ๆ

ครูถาม จากข้อมูลที่นักเรียนบอกมานี้ ข้อมูลใดที่น่าเชื่อถือมากกว่ากัน ระหว่างข้อมูลที่ผู้เขียนอยู่ร่วมสมัยหรือประสบเหตุการณ์เอง กับข้อมูลที่ผู้เรียบเรียงหรือเขียนขึ้นภายหลัง

นักเรียนตอบ ข้อมูลที่ผู้เขียนอยู่ร่วมสมัยหรือประสบเหตุการณ์เอง น่าเชื่อถือกว่า แต่ถ้าวางข้อมูลประเภทนี้ไม่ได้ก็ใช้ข้อมูลที่ผู้เรียบเรียงเขียนขึ้น

ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปว่า หลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่ผู้เขียนอยู่ร่วมสมัยหรือประสบเหตุการณ์เรียกว่าหลักฐานชั้นที่ 1 และหลักฐานที่ผู้เรียบเรียงและเขียนขึ้นภายหลังเรียกว่าหลักฐานชั้นที่ 2 พร้อมทั้งยกตัวอย่างประกอบ

ครูให้รายชื่อหนังสือที่นักเรียนจะต้องใช้ในการค้นคว้าครั้งนี้ ให้นักเรียนดู ก็มีรายชื่อดังต่อไปนี้

รายชื่อหนังสือที่นักเรียนจะต้องใช้ในการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี มีดังนี้

ขจร สุขพานิช ข้อมูลจากอดีต สำนักพิมพ์เคสส์ไทย 2518

เจริญ ไชยชนะ ประวัติศาสตร์ไทย พิมพ์ครั้งที่ 1 เขมมบรรณกิจ 2497

คำรณราชานุภาพ สมเด็จพระยา พระราชพงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 1

โรงพิมพ์ไศยพระจันทร์ 2478, 325 หน้า

_____ พระราชพงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 2 โรงพิมพ์ไทย 2459,
434 หน้า

_____ ความทรงจำ คลังวิทยา 2494, 460 หน้า

ทิพากรวงศ์ เจ้าพระยา พระราชพงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 1 โรงพิมพ์

บำรุงอนุญาติ ร.ศ. 120, 272 หน้า

_____ พระราชพงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 3 โรงพิมพ์ศรีพงษ์ 2477,
374 หน้า

_____ พระราชพงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 4 โรงพิมพ์กรมศิลปากร
2507, 271 หน้า

_____ ประชุมจดหมายเหตุ เรื่อง สุริยุปราคาในรัชกาลที่ 4 และเรื่องรัชกาลที่

ประชารสวรรคต โรงพิมพ์ธรรมสาร 2500, 110 หน้า

นคร พันธมรงค์ ประวัติศาสตร์ไทยสมัยกรุงธนบุรีและกรุงรัตนโกสินทร์ ภาควิชาประวัติศาสตร์

คณะสังคมศาสตร์ มศว.พิษณุโลก 2524, 470 หน้า

บึงกร ปิยะพันธ์ ประวัติศาสตร์ไทยสมัยกรุงธนบุรีและกรุงรัตนโกสินทร์ วิทยาลัยครูนครปฐม

2523, 247 หน้า

เพ็ญศรี อุก การต่างประเทศกับเอกราชและอธิปไตยของไทย สมัยรัชกาลที่ 4 - สมัย

จอมพล ป. เจ้าพระยาการพิมพ์ 2524, 304 หน้า

การดี มหาพันธ์ ประวัติศาสตร์ไทย 2 ภาควิชาประวัติศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

มศว.บางแสน 2520, 127 หน้า

มอฟแพท แอมบอต โยว แ่นกีนพระจอมเกล้า สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย

2520, 315 หน้า

วิจิตร สิ้นสิริ ประวัติศาสตร์ไทย ส 421 สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช 2521

วิลาศวงศ์ พงศ์บุตร แบบเรียนสังคมศึกษา ส 421 , ส 422 ประวัติศาสตร์ไทย

ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ไทยวัฒนาพานิช 2521

วิไลเลขา บุญศิริ และคณะ ประวัติศาสตร์ไทย 2 มหาวิทยาลัยรามคำแหง 2522,

410 หน้า

ศิลปากร, กรม มูลเหตุแห่งการติดต่อค้าขายระหว่างไทยอังกฤษ โรงพิมพ์กรมศิลปากร

2504

คำหาธิการ, กระทรวง กรมวิชาการ ประวัติศาสตร์ไทยสำหรับรายวิชา ส 421 พิมพ์

ครั้งที่ 1 โรงพิมพ์คุรุสภา 2520

_____ แบบเรียนวิชาสังคมศึกษา โลกของเรา เล่มที่ 2 รายวิชา ส 305, ส 306

มัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงพิมพ์คุรุสภา 2525, 125 หน้า

สะเทือน ศุภโสภณ ประวัติศาสตร์ไทย พิมพ์ครั้งที่ 1 อักษรเจริญทัศน์ 2514, 442 หน้า

สนั่น วงษ์เมือง ประวัติศาสตร์กรุงเทพมหานคร - รัตนโกสินทร์ พิมพ์ครั้งที่ 2 มศว.สงขลา

2520, 450 หน้า

สมชาย ทุมสะอาด ประวัติศาสตร์ไทยวิเคราะห์ โรงพิมพ์อักษรเจริญทัศน์ 2519, 118 หน้า

สิบลพาร เสนอ โสภกุล, ม.จ. ประวัติศาสตร์ไทยสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ยุคแรก โรงพิมพ์พิวพร

2501, 78 หน้า

แสงโสม เกษมศรี ม.ร.ว. ประวัติศาสตร์ไทยสมัยกรุงรัตนโกสินทร์รัชกาลที่ 1 - 3

สำนักทำเนียบนายกรัฐมนตรี 2515, 283 หน้า

ครูถาม จากการที่นักเรียนได้เสนอแนะวิธีการค้นคว้าข้อมูลและปัญหาทั้ง 6 ข้อ มาหลายวิธี แต่เนื่องจากปัญหามีหลายข้อ และนักเรียนจะตั้งสมมุติฐานไว้ สำหรับทดสอบแล้วนักเรียนไม่สามารถค้นคว้าได้ทุกเรื่องในเวลาจำกัด จึงต้องอาศัยเพื่อน ๆ ช่วยพิจารณานักเรียนมีวิธีการอย่างไร

นักเรียนตอบ ให้แบ่งกลุ่มออกเป็น 6 กลุ่ม กลุ่มละ 7 คน เพื่อค้นคว้าหาคำตอบตาม สมมุติฐานที่ตั้งไว้ ให้เวลานักเรียน 4 คาบ นักเรียนจะจัดกลุ่มรายงาน แต่ละกลุ่มจะมารับบัตรงาน ซึ่งในบัตรงานจะมีคำถาม และกิจกรรมที่ระบุ ให้ทำไว้ชัดเจน โดยให้นักเรียนแบ่งงานกันทำ

บัตรงานที่ 1

คำถาม เพราะเหตุใดพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก จึงทรงย้ายราชธานี จากกรุงธนบุรี มาตั้งเป็นกรุงรัตนโกสินทร์ ซึ่งอยู่ฝั่งตรงข้าม

กิจกรรม

1. ทำแผนที่กรุงธนบุรีและกรุงรัตนโกสินทร์
2. ทำแผนภูมิแสดงข้อดีของกรุงรัตนโกสินทร์และข้อเสียของกรุงธนบุรี
3. ค้นคว้าจากหนังสือประวัติศาสตร์ แบบเรียนสังคมศึกษา ซึ่งอธิบายถึง สาเหตุการย้ายเมืองหลวงจากกรุงธนบุรีมาเป็นกรุงรัตนโกสินทร์

บัตรงานที่ 2

คำถาม รูปแบบการปกครองสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้นยึดแบบอย่างมาจากกรุงศรีอยุธยา เป็นส่วนใหญ่เพราะเหตุใด

กิจกรรม

1. ทำแผนที่อาณาจักรรัตนโกสินทร์ตอนต้น
2. ทำแผนภูมิการปกครองทั้งส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น
3. ค้นคว้าจากหนังสือประวัติศาสตร์และแบบเรียนสังคมศึกษาที่เกี่ยวข้อง ประวัติศาสตร์และอธิบายลักษณะ ตลอดจนความหมายของการปกครอง แบบสมบูรณาญาสิทธิราช

4. ค้นหาเกี่ยวกับลักษณะทางการ เมืองการปกครองสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น และเหตุการณ์สำคัญเกี่ยวกับการปกครองสมัยนั้น

ใบ้ตรวจงานที่ 3

- คำถาม ลักษณะเศรษฐกิจสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น มีลักษณะต่างจากสมัยกรุงศรีอยุธยา ในแง่ใด
- กิจกรรม
1. ทำแผนภูมิเกี่ยวกับการเสียภาษีอากร
 2. ทำแผนภูมิเปรียบเทียบลักษณะทาง เศรษฐกิจของสมัยกรุงศรีอยุธยา กับสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น
 3. ค้นหาเอกสาร เกี่ยวกับลักษณะทาง เศรษฐกิจสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น จากหนังสือเรียน รวมทั้งหนังสือประวัติศาสตร์และเอกสารอื่น ๆ

ใบ้ตรวจงานที่ 4

- คำถาม เพราะเหตุใดที่ทำให้ประเทศไทยในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้นต้องติดต่อกับค้าขายกับประเทศตะวันตก
- กิจกรรม
1. วาดรูปหรือรูปเกี่ยวกับเรือสินค้าในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น
 2. ทำชาร์ตสรุปสาระสำคัญของการติดต่อกับค้าขายกับประเทศตะวันตกแยกเป็น รัชกาลต่าง ๆ ตั้งแต่รัชกาลที่ 1 ถึงรัชกาลที่ 4
 3. ค้นหาเอกสารที่เกี่ยวกับการติดต่อกับค้าขายของประเทศไทยในสมัย กรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น จากหนังสือประวัติศาสตร์ หนังสือแบบเรียน และเอกสารอื่น ๆ

ใบ้ตรวจงานที่ 5

- คำถาม เพราะเหตุใดพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวจึงทรงปรับปรุงขนบธรรมเนียม ประเพณีและวัฒนธรรม

- กิจกรรม
1. เขียนชาร์ตแสดงหัวข้อชนบทชนบทย่อยประเพณีและวัฒนธรรมที่ได้รับ การปรับปรุง
 2. หาภาพหรือวาดภาพชนบทย่อยประเพณีเหล่านั้น
 3. ค้นหาเอกสารเกี่ยวกับการปรับปรุงชนบทย่อยประเพณีและวัฒนธรรม จากหนังสือประวัติศาสตร์ หนังสือแบบเรียนและตำราอื่น ๆ

บัตรงานที่ 6

- คำถาม
- การที่พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงออกผนวชตลอดรัชสมัยของ พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ก่อให้เกิดผลดีต่อประเทศชาติอย่างไร
- กิจกรรม
1. หาภาพหรือวาดภาพรัชกาลที่ 4 เมื่อครั้งทรงผนวช
 2. เขียนชาร์ตแสดงผลดีต่าง ๆ ของการทรงออกผนวชของรัชกาลที่ 4
 3. ค้นหาเอกสารเกี่ยวกับการออกผนวชของรัชกาลที่ 4 ที่ก่อให้เกิดผลดี ต่อประเทศชาติ จากตำราประวัติศาสตร์ รวมทั้งแบบเรียนและ บทความต่าง ๆ

ขั้นที่ 3 ขั้นตั้งสมมุติฐาน (1 คาบ)

ครูให้นักเรียนตั้งสมมุติฐานเพื่ออธิบายปัญหาทั้ง 6 ข้อ โดยให้ตั้งสมมุติฐานทีละข้อ
ครูเขียนลงบนกระดานคำพร้อมทั้งให้นักเรียนจดลงสมุดงาน

คำถามที่ 1

เพราะเหตุใดพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก จึงทรงย้ายราชธานีจาก
กรุงธนบุรีมาตั้ง เป็นกรุงรัตนโกสินทร์ ซึ่งอยู่ฝั่งตรงข้าม

ความคิดรวบยอด

1. กรุงธนบุรีคับแคบขยายต่อไปไม่ได้ เนื่องจากมีวัดแข็งแรงและวัดท้ายตลาด
หนาแน่นอยู่ทั้งสองข้าง
2. กรุงธนบุรีเป็นเมืองนอกแตกมีแม่น้ำท่ากลาง ไม่เหมาะสมในทางยุทธศาสตร์
และอยู่ตรงคุ้งน้ำ ทำให้น้ำเซาะตลิ่งพังอยู่เสมอ
3. ฝั่งตะวันออกเป็นหัวแหลม สามารถขยายตัวเมืองได้กว้างขวางและมีคูเมือง
คั่นตะวันออกป้องกันการรุกรานจากพม่า

สมมุติฐาน (ที่คาดว่านักเรียนจะช่วยกันตั้งขึ้นโดยครูเป็นผู้ถามนำและสรุปแก้ไข)

1. การย้ายราชธานีจากกรุงธนบุรีมาตั้งกรุงรัตนโกสินทร์ เป็นเหตุผลทางด้าน
ยุทธศาสตร์และทางด้านการเมือง
2. การย้ายราชธานีจากกรุงธนบุรีมายังกรุงรัตนโกสินทร์ เนื่องจากต้องการ
สร้าง เมืองหลวงให้เท่าเทียมกรุงศรีอยุธยา

คำถามที่ 2

รูปแบบการปกครองสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น นั้นมีแบบอย่างมาจากกรุงศรีอยุธยา
เป็นส่วนใหญ่เพราะสาเหตุใด

ความกึกรวบยอก

1. ลักษณะการปกครองของกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น เป็นแบบสมบูรณาญาสิทธิราช ษัตริย์เป็นองค์พระประมุขสูงสุด และทรงไว้ซึ่งอำนาจแต่เพียงผู้เดียว
2. การปกครองที่ยังยึดแบบเดิมสมัยกรุงศรีอยุธยา เนื่องจากต้องการเรียกร้อง ความสนใจจากประชาชนและแสดงความยิ่งใหญ่ให้กลับคืนมาเหมือนสมัยกรุงศรีอยุธยา

สมมุติฐาน

1. การจัดรูปแบบการปกครองในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น ยังเหมือนสมัย กรุงศรีอยุธยา เพราะยังไม่มี การเปลี่ยนแปลงมากนักเนื่องจากประเทศยังต้องทำสงคราม ตึกพันอยู่กับเขา
2. ความมุ่งหวังที่จะสร้างราชธานีให้รุ่งเรืองยิ่งใหญ่เท่ากักรุงศรีอยุธยาเป็น สาเหตุให้ยังรักษารูปแบบเดิมของการปกครอง และการก่อสร้างต่าง ๆ ไว้

คำถามที่ 3

ลักษณะของเศรษฐกิจกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น มีลักษณะแตกต่างจากกรุงศรีอยุธยา ในแง่ใด

ความกึกรวบยอก

1. เศรษฐกิจของกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น รายได้ส่วนใหญ่ขึ้นอยู่กับ การเกษตรกรรม
2. การค้าขายกับต่างประเทศสามารถทำรายได้ให้กับประเทศเป็นจำนวนมาก

สมมุติฐาน

1. การค้าขายกับต่างประเทศเป็นลักษณะที่แตกต่างจากสมัยกรุงศรีอยุธยา เพราะ สามารถทำรายได้ให้ประเทศไ้มาก

2. ในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นนั้น แม้จะมีสงครามกับพม่าแต่ก็ไม่บ่อยนักเหมือนกับสมัยกรุงศรีอยุธยา จึงทำให้ราษฎรทำมาหากินคล่องตัวขึ้น เศรษฐกิจจึงดีกว่าสมัยกรุงศรีอยุธยา
3. การประมุขให้เจ้าภคินีมาปกครองแทนภคินีในสมัยรัชกาลที่ 3 ทำให้ประเทศมีรายได้แน่นอน

คำถามที่ 4

เพราะเหตุใดที่ทำให้ประเทศไทยในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น ต้องติดต่อกับชาวยุโรป

ความคิดรวบยอด

1. การค้าขายเป็นการทราขายได้เข้าสู่ประเทศอีกทางหนึ่งนอกเหนือจากการเก็บภาษีอากรจากประชาชน
2. การติดต่อกับชาวต่างประเทศทำให้เศรษฐกิจของชาติเราดีขึ้น มีการค้าขายสินค้าต่าง ๆ ทำให้ราษฎรก็อยู่ดีขึ้น

สมมุติฐาน

1. ไทยเกิดความหวาดวิตกว่าชาวยุโรปเข้ามาเพื่อต้องการยึดเมืองเอาเป็นเมืองขึ้น จึงต้องผูกสัมพันธ์ทางการค้าไว้
2. ความต้องการสินค้าบางอย่าง เช่น ปืน และเครื่องกระสุน จากพวกพ่อค้าชาวตะวันตก เป็นเหตุหนึ่งที่ทำให้เราต้องการค้าขายกับชาวตะวันตก
3. การค้าขายกับชาวต่างประเทศนอกจากเราจะขายสินค้าไปแล้ว เรายังสามารถเก็บภาษีปากเรือได้อีกด้วย

คำถามที่ 5

เพราะเหตุใดรัชกาลที่ 4 จึงต้องปรับปรุงขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรม

ความกิริยวบยอก

1. การปรับปรุงชนบธรรมเนียมประเพณีในรัชกาลที่ 4 เป็นรากฐานนำไปสู่การพัฒนาประเทศในสมัยรัชกาลที่ 5
2. ความจำเป็นในการติดต่อกับชาวตะวันตก ทำให้มีการเปลี่ยนแปลงประเพณีต่าง ๆ เพื่อมิให้ชาวต่างประเทศถูกเหยียดหยามประเทศของเรา

สมมุติฐาน

1. การเปลี่ยนแปลงชนบธรรมเนียมประเพณีในสมัยรัชกาลที่ 4 ทำให้ชาวต่างชาติมีทัศนคติที่กตอกคนไทย
2. การเปลี่ยนแปลงชนบธรรมเนียมประเพณีในสมัยรัชกาลที่ 4 เป็นการรักษาความสัมพันธ์อันดีระหว่างชาวไทยกับชาวตะวันตก ซึ่งทำให้ประเทศชาติรอดพ้นจากการเป็นเมืองขึ้นของมหาอำนาจ

คำถามที่ 6

การที่พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงผนวชตลอดรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวนั้น ก่อให้เกิดผลดีต่อประเทศอย่างไร

ความกิริยวบยอก

1. การออกผนวชของรัชกาลที่ 4 นอกจากจะทำให้ลดความขัดแย้งทางการเมืองแล้วยังก่อให้เกิดความคิดในการเริ่มพัฒนาประเทศและปรับปรุงชนบธรรมเนียมประเพณีต่าง ๆ
2. การออกผนวชของรัชกาลที่ 4 มีผลต่อความมั่นคงของพระพุทธศาสนาในประเทศไทยและความเจริญทางก้นประวัติศาสตร์และโบราณคดี

สมมติฐาน

1. ถ้ารัชกาลที่ 4 ไม่ออกผนวช การเริ่มการปรับปรุงประเทศจะไม่เกิดขึ้น
2. การที่รัชกาลที่ 4 ออกผนวช ทำให้มีเวลาค้นคว้าศึกษากันศาสนา ประวัติศาสตร์ โบราณคดี และอาศัยประสบการณ์อย่างมากมายเป็นมูลฐานในการตัดสินใจพระทัยในเรื่องการติดต่อกับต่างประเทศ ทำให้ประเทศอยู่รอดปลอดภัย
3. การที่รัชกาลที่ 4 ทรงออกผนวชนั้น เป็นการลดความขัดแย้งทางด้านการเมือง ทำให้ประเทศไม่วุ่นวายเพราะเกิดการแย่งราชบัลลังก์

ขั้นที่ 4 ขั้นวิเคราะห์และประเมินคุณค่าข้อมูล (2 คาบ)

หลังจากนักเรียนแต่ละกลุ่มได้อ่านหาข้อมูลแล้ว ครูนำนักเรียน
อภิปรายถึงเกณฑ์ในการวัดความน่าเชื่อถือของข้อมูลว่ามีอะไรบ้าง

ดูแหล่งที่มาของข้อมูลว่ามาจากแหล่งใด น่าเชื่อถือหรือไม่ เช่น จาก
พงศาวดาร จดหมายเหตุ ศิลปจารึก บันทึกคำบอกเล่า หนังสือที่นักวิชาการและ
ผู้ทรงคุณวุฒิในวิชาประวัติศาสตร์ น่าจะเป็นข้อมูลที่น่าเชื่อถือมากกว่า

พิจารณาเกี่ยวกับภูมิหลังของผู้เขียนว่ามีตำแหน่งชื่อเสียงน่าเชื่อถือได้
แค่ไหน เช่น ถ้ามีตำแหน่งเป็นคณะกรรมการชำระประวัติศาสตร์ไทย นักวิชาการ
ด้านประวัติศาสตร์ก็น่าจะได้รับความเชื่อถือมากกว่า

ข้อมูลบางชนิดอาจมีข้อเท็จจริงและการตีความหมายของผู้เขียนผสมกัน
ดังนั้นต้องพิจารณาให้ละเอียด ทดสอบความเชื่อถือได้โดยการพิจารณาข้อมูลจาก
หลาย ๆ ข้อมูลจากหลาย ๆ แหล่ง ว่าสรุปตรงกันหรือขัดแย้งกันอย่างไร

ข้อมูลบางอย่างที่ใหม่กว่าน่าจะเป็นข้อมูลที่น่าเชื่อถือกว่าเพราะแสดงว่า
ได้มีการแก้ไขข้อมูลให้ทันสมัยมากยิ่งขึ้น

เมื่อครูและนักเรียนได้อภิปรายร่วมกันหน้าชั้นแล้วนักเรียนทั้งชั้นก็ร่วม
อภิปราย เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลนั้นว่าน่าเชื่อถือเพียงใด โดยครูตั้งคำถามดังนี้

- นักเรียนได้อ่านหาข้อมูลจากหนังสือหลาย ๆ เล่มหรือไม่
- ข้อมูลที่นักเรียนได้รับมานั้น สรุปตรงกันหรือขัดแย้งกันหรือไม่

อย่างไร

- นักเรียนทราบได้อย่างไรว่าข้อมูลนั้นน่าเชื่อถือได้เพียงใด
- สมาชิกในกลุ่มได้มีการปรึกษารวบรวมถึงข้อมูลที่ค้นได้หรือไม่

ชั้นที่ 5 และ 6 ทำพร้อมกันไปทีละปัญหา

ชั้นที่ 5 ชั้นที่ความและสังเคราะห์ (กลุ่มละ 1 คาบ)

ครูให้นักเรียนทั้ง 6 กลุ่ม พิจารณาสมมุติฐานที่ตั้งไว้ แล้วบอกว่าข้อมูล ที่หามาสนับสนุนข้อสมมุติฐานที่ตั้งไว้หรือไม่ ในชั้นนี้นักเรียนต้องค้นพบคำตอบที่ถูกต้อง โดยการผสมผสานและสังเคราะห์ข้อเท็จจริงและแนวความคิดเข้าด้วยกัน โดยครู และนักเรียนช่วยกันสรุปผลตามข้อมูลที่ได้อจากการค้นคว้า

ปัญหาที่ 1 เพราะเหตุใดพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก จึงทรงย้าย ราชธานีจากกรุงธนบุรีมาเป็นกรุงรัตนโกสินทร์ ซึ่งอยู่ฝั่งตรงข้าม

สมมุติฐาน

1. การย้ายราชธานีจากกรุงธนบุรีมาตั้งกรุงรัตนโกสินทร์เป็นเหตุผลทาง ด้านยุทธศาสตร์ และทางด้านการเมือง
2. การย้ายราชธานีจากกรุงธนบุรีมาตั้งกรุงรัตนโกสินทร์เนื่องจาก ต้องการสร้างเมืองหลวงให้เท่าเทียมกรุงศรีอยุธยา

ข้อสรุปที่คาดว่าจะได้รับ

1. กรุงธนบุรีคับแคบขยายตัวไม่ได้อันไม่เหมาะสมทางด้านยุทธศาสตร์
 2. ฝั่งตรงข้ามสามารถขยายตัวเมืองได้ดีกว่า และมีชัยภูมิถูกต้องตาม หลักยุทธศาสตร์
 3. เป็นการสร้างวงศ์ใหม่ จึงจำเป็นต้องสร้างเมืองหลวงใหม่ให้ ใหญ่โตเหมือนกรุงศรีอยุธยา
- จะเห็นว่าข้อสรุปที่ได้สอดคล้องกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้ทุกประการ

ปัญหาที่ 2 รูปแบบการปกครองสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นนั้นยึดถือแบบอย่าง
มาจากกรุงศรีอยุธยาเป็นส่วนใหญ่เพราะเหตุใด

สมมุติฐาน

1. การจัดรูปแบบการปกครองของกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น ยังเหมือน
สมัยกรุงศรีอยุธยาเพราะยังไม่มี การเปลี่ยนแปลงมากนักเนื่องจากประเทศยังต้อง
ทำสงครามติดพันอยู่กับพม่า
2. ความมุ่งหวังที่จะสร้างราชธานีให้รุ่งเรืองยิ่งใหญ่เท่ากับกรุงศรีอยุธยา
เป็นสาเหตุให้ยังคงรักษารูปแบบเดิมของการปกครองและการก่อสร้างต่าง ๆ เอาไว้

ข้อสรุปที่คาดว่าจะได้รับ

1. การปรับปรุงการปกครองยังมีไม่มากนัก เพราะยังทำสงครามติดพัน
อยู่กับพม่า
2. ต้องการให้ประชาชนมีความเป็นอยู่ดีขึ้น และเจริญรุ่งเรืองเหมือน
เมื่อครั้งกรุงศรีอยุธยา จึงยังคงรักษารูปแบบการปกครองเดิมเอาไว้
3. การปกครองสมัยกรุงศรีอยุธยามีอิทธิพลต่อประชาชนมาก เนื่องจาก
เป็นความเจริญติดต่อกันมาเป็นเวลา 400 กว่าปี
จะเห็นได้ว่าข้อสรุปที่ได้รับสอดคล้องกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้

ปัญหาที่ 3 ลักษณะเศรษฐกิจของกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้นมีลักษณะแตกต่างจาก
สมัยกรุงศรีอยุธยาในแง่ใด

สมมุติฐาน

1. การค้าขายกับต่างประเทศเป็นลักษณะที่แตกต่างจากสมัยกรุงศรีอยุธยา
เพราะสามารถหารายได้ให้กับประเทศมากกว่า

2. ในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้นนั้น แม้จะมีสงครามกับพม่าแต่ก็
ไม่บ่อยนักเหมือนสมัยกรุงศรีอยุธยา จึงทำให้ราษฎรทำมาหากินคล่องตัวขึ้น
เศรษฐกิจของประเทศก็ดีขึ้นด้วย

3. การประมูลให้เจ้าภาษีนายอากรเก็บภาษี ในรัชกาลที่ 3 ทำให้
ประเทศมีรายได้แน่นอน

ข้อสรุปที่คาดว่าจะได้รับ

1. เศรษฐกิจสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นคล้ายคลึงกับสมัยกรุงศรีอยุธยา
แต่ต่างกันตรงที่มีการค้าขายกับชาวต่างประเทศมากกว่า
2. สงครามกับพม่ามีไม่บ่อยนักทำให้ราษฎรทำมาหากินอย่างสุขสบาย
3. การเก็บภาษีโดยการประมูลให้ "เจ้าภาษีนายอากร" เป็นผู้เก็บ
ทำให้ประเทศมีรายได้เต็มเม็ดเต็มหน่วย แต่ประชาชนเดือดร้อนเพราะนายอากร
มาขูดรีดเอาภาษีแพง ๆ เพื่อให้ได้กำไรมาก ๆ

ข้อสรุปทั้ง 3 ข้อแล้วสนับสนุนสมมุติฐานที่ตั้งไว้

ปัญหาที่ 4 สาเหตุใดที่ทำให้ไทยในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้นต้องติดต่อกับ
ชาติตะวันตก

สมมุติฐาน

1. ไทยเกิดความหวาดวิตกว่าชาวยุโรปเข้ามาเพื่อยึดครองประเทศเรา
เป็นเมืองขึ้นจึงต้องผูกสัมพันธ์ทางการค้าเอาไว้
2. ความต้องการสินค้าบางอย่าง เช่น ปืน และเครื่องกระสุน
จากพวกพ่อค้าตะวันตกเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เราต้องติดต่อกับชาติตะวันตก
3. การค้าขายกับชาวต่างประเทศนอกจากเราจะขายสินค้าไปแล้ว ยัง
สามารถเรียกเก็บภาษีปากเรือได้อีกด้วย

ข้อสรุปที่คาดว่าจะได้รับ

1. ในขณะนั้นอังกฤษกำลังล่าอาณานิคม ไทยจึงต้องผูกสัมพันธ์ทางการค้า เพราะมิฉะนั้นอังกฤษจะใช้นโยบาย เรือปืน เข้ามายึด
 2. การค้าขายกับชาวต่างชาตินั้นนอกจากจะเก็บภาษีปากเรือแล้ว ยังได้สินค้าที่จำเป็นในสงครามคือปืนและกระสุน
 3. การค้าขายกับประเทศตะวันตกนั้น อังกฤษเป็นประเทศที่เรา คิดต่อค้าขายด้วยมากที่สุดในยุครัตนโกสินทร์ตอนต้น
- ข้อสรุปทั้ง 3 ข้อที่กล่าวมาล้วนแต่สนับสนุนสมมุติฐานทั้งสิ้น

ข้อหาที่ 5 เพราะเหตุใดพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวจึงต้องปรับปรุง ขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรม

สมมุติฐาน

1. การเปลี่ยนแปลงขนบธรรมเนียมประเพณีในสมัยรัชกาลที่ 4 ทำให้ ชาวต่างชาติมีทัศนคติที่ดีต่อคนไทย
2. การเปลี่ยนแปลงขนบธรรมเนียมประเพณีในสมัยรัชกาลที่ 4 เป็น การรักษาความสัมพันธ์อันดีระหว่างชาวไทยและชาวตะวันตก ซึ่งทำให้ประเทศ อยู่รอดปลอดภัย

ข้อสรุปที่คาดว่าจะได้รับ

1. ชาวต่างชาติไม่ชอบประเพณีของไทยบางอย่างเช่น การเข้าเฝ้า การทรมานและการทรมานทวาร โดยดูถูกว่าเป็นคนป่าเถื่อน พระองค์จึงต้อง เปลี่ยนแปลงเพื่อให้ชายหน้าคนต่างชาติ

2. รัชกาลที่ 4 ไม่ต้องการขัดแย้งกับรัฐบาลของชาวตะวันตก ซึ่ง
เป็นมหาอำนาจอยู่ในขณะนั้น

3. ความสำเร็จของรัชกาลที่ 4 มีการปรับปรุงขนบธรรมเนียม
ประเพณี และทำให้เป็นเอกราชอยู่ได้ทุกวันนี้

ข้อสรุปทั้ง 3 ข้อ สนับสนุนสมมุติฐานข้างต้น

ปัญหาที่ 6 การที่พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงออกผนวชตลอด
รัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวนั้นก่อให้เกิดผลดีต่อ
ประเทศชาติอย่างไร

สมมุติฐาน

1. ถ้ารัชกาลที่ 4 ไม่ออกผนวช การปรับปรุงประเทศอาจจะไม่เกิดขึ้น
2. การที่รัชกาลที่ 4 ออกผนวช ทำให้มีเวลาได้ศึกษาค้นคว้าด้านศาสนา
ประวัติศาสตร์โบราณคดีและอาศัยประสบการณ์เป็นมูลฐานในการปรับปรุงประเทศ
และดำเนินนโยบายกับต่างประเทศ
3. การที่รัชกาลที่ 4 ทรงออกผนวชนั้นเป็นการลดความขัดแย้งทาง
การเมืองทำให้ประเทศไม่วุ่นวายเพราะเกิดการแบ่งราชบัลลังก์

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. การที่ทรงผนวชตลอดรัชสมัยรัชกาลที่ 3 ทำให้มีเวลาเตรียมตัวใน
การแสวงหาความรู้และประสบการณ์ในการปกครองประเทศ
2. การที่ทรงออกผนวชนั้นเป็นผลทำให้เกิดการค้นพบ หลักฐานทาง
ประวัติศาสตร์และโบราณคดีที่สำคัญของชาติ

3. การที่ทรงผนวชอยู่ทำให้มีการทูลบำรุงพระพุทธศาสนา เช่น
สังคายนาพระไตรปิฎกและตั้งธรรมยุทต์นิกายขึ้น
 4. การที่ทรงออกผนวชเป็นการเสียสละ และเข้าใจเหตุการณ์บ้านเมือง
ในเวลานั้นเป็นอย่างดี
- ข้อสรุปดังกล่าวมาทั้งหมดนี้ล้วนสนับสนุนสมมุติฐานทั้งสิ้น

ขั้นที่ 6 ขั้นสรุปและเสนอผลงาน

เมื่อนักเรียนได้ผลสรุปของข้อมูลและนำไปทดสอบสมมุติฐานแล้วนักเรียนก็นำเสนอความรู้และแนวทางที่ผ่านการวิเคราะห์และสังเคราะห์มาแล้ว โดยการเขียนรายงานและการรายงานหน้าชั้น ประกอบสื่อที่สร้างมาแล้ว

กลุ่มที่ 1

- อธิบายที่ตั้งของกรุงธนบุรีและกรุงรัตนโกสินทร์ในแผนที่
- อธิบายแผนภูมิข้อดีของกรุงรัตนโกสินทร์และข้อเสียของกรุงธนบุรี
- สรุปสาเหตุการย้ายเมืองหลวงจากกรุงธนบุรีมายังกรุงรัตนโกสินทร์

กลุ่มที่ 2

- อธิบายอาณาเขตของกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้นประกอบแผนที่
- อธิบายแผนภูมิการปกครองส่วนกลาง ส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่น
- สรุปลักษณะและความหมายของการปกครองแบบสมบูรณาญาสิทธิราช
- สรุปรูปแบบการปกครองสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น และเหตุการณ์สำคัญทางการเมืองในช่วงนั้น

กลุ่มที่ 3

- อธิบายแผนภูมิเกี่ยวกับการเก็บภาษีอากรในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น
- เปรียบเทียบลักษณะเศรษฐกิจของกรุงศรีอยุธยาและกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น
- สรุปลักษณะเศรษฐกิจของกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น

กลุ่มที่ 4

- แสดงรูปภาพ หรือภาพเกี่ยวกับเรือสินค้าในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นที่หามาได้
- สรุปสาระสำคัญของการติดต่อค้าขายกับชาติตะวันตกที่ละรัชกาลประกอบชาร์ท
- สรุปผลคิดเสียของการติดต่อค้าขายกับชาติตะวันตก

กลุ่มที่ 5

- อธิบายการปรับปรุงขนบธรรมเนียมประเพณีต่าง ๆ ในสมัยรัชกาลที่ 4
- แสดงรูปภาพ หรือภาพวาดเกี่ยวกับประเพณีต่าง ๆ ในสมัยรัตนโกสินทร์

คอนตน

- สรุปสาเหตุของการที่ต้องมีการปรับปรุงขนบธรรมเนียมประเพณีในสมัยรัชกาลที่ 4

กลุ่มที่ 6

- อธิบายถึงสาเหตุที่รัชกาลที่ 4 ต้องออกผนวชตลอดรัชสมัยของรัชกาลที่ 3
- แสดงรูปภาพที่เกี่ยวกับการค้นพบสิ่งสำคัญต่าง ๆ
- สรุปถึงผลดีด้านต่าง ๆ ของการที่รัชกาลที่ 4 ได้ทรงออกผนวช

ตลอดสมัยรัชกาลที่ 3

หมายเหตุ

หลังจากแต่ละกลุ่มได้รายงานผลงานของกลุ่มตัวอย่างจบลงแล้ว ครูจะช่วยสรุปสาระสำคัญและเพิ่มเติมส่วนที่ครูรู้ให้อีกครั้ง ในแต่ละกลุ่ม

ข้อสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
 วิชาสังคมศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
 เรื่อง ประวัติศาสตร์สมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น (พ.ศ. 2325 - 2411)

คำชี้แจงวิธีทำแบบทดสอบ

1. แบบทดสอบฉบับนี้มีทั้งหมด 40 ข้อ ใช้เวลาประมาณ 30 นาที
2. ข้อสอบแต่ละข้อเป็นแบบเลือกตอบชนิด 5 ตัวเลือก ให้นักเรียน
 เลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียง 1 คำตอบ เมื่อเลือกได้แล้วให้กากบาททับตัวอักษร
 ก ข ค ง หรือ จ ที่เลือกลงในกระดาษคำตอบที่แจกให้

ตัวอย่าง

๐) ประวัติศาสตร์ไทยสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้นสิ้นสุดลงในสมัยใด

- ก. รัชกาลที่ 3
- ข. รัชกาลที่ 4
- ค. รัชกาลที่ 5
- ง. รัชกาลที่ 6
- จ. รัชกาลที่ 7

ถ้านักเรียนเลือกข้อ ข ให้กระทำการดังนี้

- ก. ~~ข~~ ค. ง. จ.

3. ถ้าเลือกตอบข้อใดเกินกว่า 1 ตัวเลือกจะถือว่าข้อนั้นผิด

4. ถ้าต้องการเปลี่ยนคำตอบให้กากบาททับตัวอักษรนั้นหนา ๆ แล้วค่อยกากบาท
 ตัวอักษรที่เลือกใหม่ เช่น จะเปลี่ยนจาก ข เป็น จ กระทำการดังนี้

- ก. ~~ข~~ ค. ง. ~~จ~~

5. พบข้อใดยากควรข้ามข้อนั้นไปทำข้อง่ายก่อน เมื่อมีเวลาเหลือ
จึงย้อนมาทำใหม่

6. การเคาไม่ช่วยให้นักเรียนทำคะแนนได้ดีขึ้น
7. ถ้าสงสัยให้ยกมือถาม
8. ค่อยไปนี้ให้นักเรียนเริ่มทำกันจริง ๆ

1. ผู้ที่ทำการปราบจลาจลในคอนปลายสมัยพระเจ้ากรุงธนบุรีสำเร็จคือใคร
 - ก. พระยาสุรศักดิ์
 - ข. กรมขุนอินทรพิทักษ์
 - ค. กรมขุนอนุรักษ์สงคราม
 - ง. สมเด็จเจ้าพระยามหากษัตริย์ศึก
 - จ. กรมพระราชวังบวรมหาสุรสิงหนาท
2. เพราะเหตุใดพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกจึงทรงย้ายราชธานีจากกรุงธนบุรีมายังฝั่งตะวันออก
 - ก. กรุงธนบุรีคับแคบเกินไป
 - ข. กรุงธนบุรีตั้งอยู่ตรงคู้่งน้ำ น้ำเซาะคลองพังทุกปี
 - ค. กรุงธนบุรีมีแม่น้ำไหลผ่านกลางเมืองทำให้เป็นเมืองเอกแตก
 - ง. เมื่อย้ายมาอยู่ฝั่งตะวันออกสามารถใช้น้ำเป็นคูเมืองได้ดี
 - จ. ที่กล่าวมาแล้วทั้งหมดถูกทุกข้อ
3. "เมืองเอกแตก" หมายความว่าอย่างไร
 - ก. เมืองที่ตั้งอยู่ระหว่างภูเขา
 - ข. เมืองที่มีแม่น้ำไหลผ่านกลางเมือง
 - ค. เมืองที่ตั้งอยู่ระหว่างแม่น้ำสองสาย
 - ง. เมืองที่ตั้งอยู่บนสภมเหลี่ยมปากแม่น้ำ
 - จ. เมืองที่มีแม่น้ำสองสายไหลมาบรรจบกัน

4. การแก้ปัญหาเกี่ยวกับการที่น้ำเซาะตลิ่งพังในสมัยก่อนทำได้ยาก แต่ในสมัยปัจจุบันสามารถแก้ปัญหาได้โดยการกระทำเช่นไร
 - ก. ปลูกริมตลิ่ง
 - ข. สร้างเขื่อนดินป้องกัน
 - ค. สร้างเขื่อนหินป้องกัน
 - ง. เปลี่ยนสายน้ำให้ไปอยู่ฝั่งตรงข้าม
 - จ. ห้ามใช้เรือซึ่งทำให้เกิดคลื่นขนาดใหญ่
5. กรุงรัตนโกสินทร์ดีกว่ากรุงธนบุรีในด้านใดมากที่สุด
 - ก. อุดมสมบูรณ์มากกว่า
 - ข. อยู่ใกล้ทะเลมากกว่า
 - ค. ประชากรอาศัยอยู่หนาแน่นกว่า
 - ง. มีคูเมืองที่แข็งแรงป้องกันข้าศึกมากกว่า
 - จ. สามารถขยายพระบรมมหาราชวังได้กว้างขวางกว่า
6. ข้อใดเป็นลักษณะของกษัตริย์ในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ที่ต่างจากสมัยอยุธยา
 - ก. ทรงเป็นทุจเทพเจ้า
 - ข. ทรงอยู่เหนือกฎหมาย
 - ค. ทรงไว้ซึ่งทศพิธราชธรรม
 - ง. เป็นเหมือนบิดาของประชาชน
 - จ. มีอำนาจเต็มที่ในการปกครองบ้านเมือง
7. การปกครองสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้นเป็นแบบใด
 - ก. จตุสดมภ์
 - ข. สังคมนตรี
 - ค. เทศาภิบาล
 - ง. ราชาธิปไตย
 - จ. ประชาธิปไตย

8. ผู้ที่ควบคุมดูแลกิจการฝ่ายพลเรือนคือบุคคลในข้อใด
- เจ้าเมือง
 - สมุหนายก
 - สมุหกลาโหม
 - หลวงยกบัตร
 - ข้าหลวงเทศาภิบาล
9. ข้อใดไม่ใช่หัวเมืองชั้นนอก
- พิษณุโลก
 - นครปฐม
 - นครราชสีมา
 - กำแพงเพชร
 - นครศรีธรรมราช
10. "หลาย ๆ คำบลรวมกันเป็นแขวง" คำว่า แขวง หมายถึงข้อใด
- อำเภอ
 - เมือง
 - จังหวัด
 - มณฑล
 - ประเทศ
11. การเลือกผู้ใหญ่บ้านในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้นนั้นมีวิธีการเลือกอย่างไร
- เจ้าเมืองแต่งตั้ง
 - เลือกจากผู้อาสาสมัคร
 - เลือกจากการเลือกตั้ง
 - พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งเอง
 - เลือกจากบุคคลที่ประชาชนเสนอขึ้นมา

12. ข้อใดไม่ใช่หน้าที่ของพระเศวราช
- ต้องส่งเครื่องราชบรรณาการ
 - ต้องส่งกองทัพมาช่วยเมื่อได้รับคำสั่ง
 - แจ้งเหตุมายังเมืองหลวงเมื่อทราบข่าวศึก
 - ดูแลหัวเมืองชายแดนทางพระเนตรพระกรรณ
 - แจ้งเหตุมายังเมืองหลวงเมื่อถูกต่างชาติรุกราน
13. "ต้นไม้เงิน ต้นไม้ทอง" ที่พระเศวราชส่งมา หมายความว่าอย่างไร
- แสดงความจงรักภักดี
 - ต้นไม้ชนิดหนึ่งที่หายากมาก
 - ของขวัญแก่กษัตริย์ผู้ยิ่งใหญ่
 - ต้นไม้ที่ทำด้วยเงินและทองแท้ ๆ
 - การบอกความสิ้นสุดความสัมพันธ์ต่อกัน
14. รายได้หลักของประเทศในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้นมาจากข้อใด
- การค้าขายภายในประเทศ
 - การกักขายกับต่างประเทศ
 - ภาษีที่เก็บได้จากประชาชน
 - เงินคงคลังที่ได้จากพระเศวราช
 - ภาษีที่ได้รับจากการสูบฝิ่นและเปิดบ่อนการพนัน
15. โครงสร้างของสังคมไทยในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้นคล้ายคลึงกับข้อใดมากที่สุด
- สังคมชาวจีน
 - สังคมมลายู
 - สังคมชาวเขมร
 - สังคมชาวสุโขทัย
 - สังคมชาวอยุธยา

16. เงินหรือสิ่งของที่หักแทนแรงงานที่ต้องมาเข้าเวรรับราชการ เรียกว่าอะไร

- ก. ฤชา
- ข. ภาณี
- ค. ส่วย
- ง. อากร
- จ. จังกอบ

17. เพราะเหตุใดการค้าสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้นจึงไม่แพร่หลายทั่วประเทศ

- ก. ปริมาณสินค้าที่ซื้อมีจำนวนน้อย
- ข. การคมนาคมติดต่อยังไม่สะดวก
- ค. ขาดเงินตราที่มาใช้แลกเปลี่ยน
- ง. ประชาชนในประเทศไม่สนใจการค้า
- จ. ความต้องการสินค้าของประชาชนมีน้อย

18. การเก็บภาษีอากรในสมัยรัชกาลที่ 3 ผู้รับผิดชอบในการเก็บคือใคร

- ก. สมุหนายก
- ข. เสนาบดีคลัง
- ค. กรมศุลกากร
- ง. กรมธนารักษ์
- จ. เจ้าภาษีนายอากร

19. เพราะเหตุใดคนไทยในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้นจึงไม่มีอิสระทางการค้าเกี่ยวกับชาวจีน

- ก. คนไทยไม่ชอบค้าขาย
- ข. ต้องเข้าเวรรับราชการ
- ค. รัฐบาลไม่อนุญาตให้ค้าขาย
- ง. รัฐบาลในขณะนั้นไม่สนับสนุน
- จ. การแข่งขันการค้าขายกับชาวจีนไม่ได้

20. ภาษีการค้า ในปัจจุบันมีความหมายตรงกับคำใดในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น

- ก. ฤชา
- ข. ส่วย
- ค. อากร
- ง. จังกอบ
- จ. บรรณาการ

21. "ภาษีปากเรือ" มีวิธีการเก็บอย่างไร

- ก. เก็บจากจำนวนเรือที่เข้า
- ข. เก็บจากประเภทของเรือ
- ค. เก็บตามประเภทของสินค้า
- ง. เก็บตามปริมาณสินค้าในเรือ
- จ. เก็บตามความกว้างยาวของเรือ

22. สนธิสัญญาเบาริง ท้ากันในรัชกาลใด

- ก. รัชกาลที่ 2
- ข. รัชกาลที่ 3
- ค. รัชกาลที่ 4
- ง. รัชกาลที่ 5
- จ. รัชกาลที่ 6

23. สนธิสัญญาเบาริง มีผลต่อประเทศไทยอย่างไร

- ก. ไทยเก็บภาษีขาเข้าร้อยละ 3
- ข. ยกเลิกการเก็บภาษีปากเรือ
- ค. เสียสิทธิสภาพนอกอาณาเขต
- ง. อังกฤษทำการค้าได้อย่างเสรี
- จ. ทักลาวมาแล้วทั้งหมดถูกต้อง

24. ไทยต้องยอมรับสิทธิสภาพนอกอาณาเขตเนื่องจากเหตุผลข้อใด
- เพื่อรักษาเอกราชของชาติไว้
 - เพื่อจะได้ขายสินค้าให้อังกฤษมากขึ้น
 - เพื่อหาทางปรับปรุงกฎหมายบ้านเมือง
 - เพื่อแลกกับเงินก่อนโตที่อังกฤษให้ความช่วยเหลือ
 - เพื่อขอความช่วยเหลือจากอังกฤษในการสร้างทางรถไฟสายใต้
25. การติดต่อค้าขายกับประเทศตะวันตกให้ผลดีต่อประเทศไทยมากที่สุดในด้านใด
- ทำให้ประชาชนมีรายได้เพิ่มขึ้น
 - ทำให้มีเงินตราต่างประเทศมาก
 - ทำให้ประเทศอื่นไม่กล้ารุกรานประเทศไทย
 - ทำให้ประเทศไทยรับเอาวัฒนธรรมตะวันตกมาใช้
 - เป็นการวางรากฐานในการปรับปรุงประเทศให้เจริญเหมือนชาติตะวันตก
26. ข้อใดเป็นอาณานิคมของฝรั่งเศสทั้งหมด
- ก. เขมร ลาว พม่า
 - ข. พม่า อินโดจีน เขมร
 - ค. พม่า อินโดจีน มาลายู
 - ง. เขมร ลาว เวียดนาม
 - จ. เวียดนาม เขมร มาลายู
27. ประเทศคู่ค้าที่สำคัญที่สุดที่เข้ามาค้าขายกับไทยในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นคือประเทศใด
- ก. สเปน
 - ข. อังกฤษ
 - ค. ฮอลันดา
 - ง. ฝรั่งเศส
 - จ. โปรตุเกส

28. การที่ประเทศอังกฤษเข้ามายุ่งเกี่ยวกับทางด้านการเมืองและการค้ามี
จุดมุ่งหมายใดเป็นหลัก
- ต้องการผูกสัมพันธไมตรี
 - ต้องการตั้งสถานีดการค้า
 - ต้องการซื้อสินค้าหายาก
 - ต้องการได้ไทยเป็นเมืองขึ้น
 - ต้องการเผยแพร่อิทธิพลของตัวเอง
29. นอกจากจะเสียสิทธิสภาพนอกอาณาเขตแล้ว การติดต่อกับประเทศตะวันตก
ยังทำให้ไทยต้องเสียหายด้านใดอีก
- เสียเงินค่าตอบแทน
 - ประชาชนยากจนลง
 - เสียรายได้จากการค้า
 - ประชาชนถูกกดขี่ข่มเหง
 - วัฒนธรรมของชาติถูกกลืน
30. การปรับปรุงขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมในสมัยรัชกาลที่ 4
ที่สำคัญมีอะไรบ้าง
- โปรดให้ตั้งกองรองภูษาได้
 - ชาวต่างชาติให้ยื่นเข้าเฝ้าได้
 - ให้ข้าราชการสวมเสื้อเวลาเข้าเฝ้า
 - อนุญาตให้ราษฎรเข้าเฝ้าอย่างใกล้ชิด
 - ตั้งกลาวมาลวนทุกทั้งหมด

31. เหตุผลที่รัชกาลที่ 4 ต้องปรับปรุงขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมของไทย
เนื่องจากอะไร

- ก. ชาวตะวันตกเกลียดชังประเทศไทย
- ข. การค้าขายต้องเอาใจผู้ที่เรากำลังค้าขายด้วย
- ค. ไม่เห็นด้วยกับประเพณีดั้งเดิมของไทยตั้งแต่แรก
- ง. ต้องการให้ชาวต่างประเทศนำความเจริญเข้ามา
- จ. ต้องการให้ประเทศเจริญทัดเทียมกับอารยประเทศ

32. การผนวชของรัชกาลที่ 4 ตลอดรัชสมัยรัชกาลที่ 3 ก่อให้เกิดผลสูงสุดในข้อใด

- ก. ทำให้ศาสนาพุทธเจริญสูงสุด
- ข. ทำให้ไม่เกิดการแย่งราชสมบัติ
- ค. ทำให้มีเวลาเตรียมตัวในการที่จะขึ้นครองราชย์
- ง. ทำให้ประชาชนเกิดความรักชาติในพระองค์มากขึ้น
- จ. เป็นประโยชน์ทางด้านประวัติศาสตร์และโบราณคดีอย่างมาก

33. ลักษณะเด่นของการศึกษาในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นคืออะไร

- ก. รัฐให้การศึกษแบบให้เปล่า
- ข. มีการจัดการศึกษาอย่างมีระบบ
- ค. เป็นการศึกษาแบบวงศ์ตระกูล
- ง. การศึกษาเลียนแบบมาจากตะวันตก
- จ. ชายหญิงมีโอกาสที่จะศึกษาเล่าเรียนเท่าเทียมกัน

34. จุดมุ่งหมายของการศึกษาในระยะเริ่มแรกของไทยคือข้อใด
- ผลิตคนให้มั่งงานอาชีพ
 - ผลิตคนให้เป็นข้าราชการ
 - ผลิตคนเพื่อให้มีความรู้สูง
 - เพื่อให้การศึกษาแก่คนทุกคน
 - เพื่อเป็นการปลูกฝังการศึกษาแก่เด็ก
35. พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงตั้งนิทาลัยของพระพุทธศาสนาขึ้นมา
- หินยาน
 - มหายาน
 - มหานิกาย
 - ธรรมยุตินิกาย
 - ที่กล่าวมาแล้วถูกทุกข้อ
36. เพราะเหตุใดพระสงฆ์ในนิทาลัยต่าง ๆ ในพุทธศาสนาจึงไม่มีการแตกแยกกัน
- การตั้งราชคณะไม่ถือนิกายเป็นสำคัญ
 - ประชาชนให้ความศรัทธาทั้งสอมนิกาย
 - ทางรัฐบาลถือว่าสงฆ์ทั้งสอมนิกายเหมือนกัน
 - พระมหากษัตริย์ทรงทำนุบำรุงนิกายทั้งสอมนิกายเท่าเทียมกัน
 - ที่กล่าวมาแล้วถูกทุกข้อ
37. เพราะเหตุใดพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวจึงมีเวลาตรวจสอบพระไตรปิฎก
- ทรงออกผนวชก่อนครองราชย์
 - ได้รับความช่วยเหลือจากลังกา
 - รัฐบาลสมัยนั้นให้ความช่วยเหลือ
 - ทรงสนใจพระพุทธศาสนาอย่างมาก
 - ได้รับมอบหมายจากรัชกาลที่ 3 ให้ตรวจสอบ

38. งานด้านศาสนาที่สำคัญที่สุดในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นคือข้อใด
- การกำหนดพิธีการต่าง ๆ ขึ้น
 - การปฏิสังขรวัดวาอารามต่าง ๆ
 - การสังคายนาพระไตรปิฎกครั้งใหญ่
 - การส่งสมณทูตไปเผยแพร่ศาสนาที่ลังกา
 - การรับสมณทูตจากลังกาเข้ามาเผยแพร่ศาสนา
39. การออกกฎหมายฉบับต่าง ๆ ในสมัยรัชกาลที่ 4 ทำให้รวดเร็วขึ้น
อยู่กับข้อใด
- ความช่วยเหลือจากชาวจีน
 - ความชำนาญของนักกฎหมาย
 - ความก้าวหน้าทางด้านการพิมพ์
 - ด้วยพระปรีชาสามารถของกษัตริย์
 - ความสามารถของเจ้าหน้าที่บ้านเมือง
40. ผู้ที่มีส่วนสำคัญอย่างมากในการพิมพ์หนังสือประเภทต่าง ๆ ของไทยคือใคร
- หมอยอร์จ
 - หมอบรัดเลย์
 - หมอดิศิเวนส์
 - เฮนรี เบอร์นี
 - เซอร์จอห์น เบาริง

แบบทดสอบทัศนคติต่อวิธีสอน

คำชี้แจงในการตอบแบบทดสอบ

1. แบบทดสอบฉบับนี้ถามเกี่ยวกับความคิดเห็นหรือความรู้สึกของนักเรียน โดยมีพฤติกรรมให้นักเรียนอ่านก่อน แล้วให้พิจารณาว่าพฤติกรรมต่าง ๆ นั้นตรงกับความคิดเห็นหรือความรู้สึกของนักเรียนอย่างไร คำตอบของนักเรียนจะไม่มีถูกหรือผิด เพราะความคิดเห็นหรือความรู้สึกของแต่ละคนไม่เหมือนกัน สิ่งที่สำคัญที่สุดคือขอให้นักเรียนตอบให้ตรงกับความเป็นจริงของนักเรียนให้มากที่สุด
2. คำตอบแบบทดสอบของนักเรียนจะไม่มีผลกระทบต่อนักเรียน ฉะนั้นขอให้นักเรียนตอบอย่างสบายใจ ผลการประเมินในครั้งนี้จะนำไปใช้เพื่อการวิจัยทางวิชาการ อันเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับวิชา สังคมศึกษา
3. วิธีตอบแบบทดสอบกระทำดังนี้ นักเรียนพยายามอ่านข้อความในของพฤติกรรมอย่างละเอียดแล้วกาเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความรู้สึกหรือความคิดเห็นที่แท้จริงของนักเรียน โดยแบ่งเป็น 5 ระดับคือ ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ไม่เห็นด้วย ไม่แน่ใจ เห็นด้วย และเห็นด้วยอย่างยิ่ง ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่าง ข้อ ๑) นักเรียนต้องการตอบว่า ไม่เห็นด้วย

ข้อความ	ความรู้สึก				
	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ไม่เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	เห็นด้วย	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
จากการสอนด้วยวิธีการสอนที่ผ่านมาแล้ว นักเรียนมีความรู้สึกว่					
(๑) วิธีการสอนที่ครูนำมาใช้เป็นการส่งเสริมให้นักเรียนคิดอย่างมีเหตุผล		✓			

แบบทดสอบทัศนคติต่อวิธีสอน

เมื่อนักเรียนเรียนวิชาสังคมศึกษา (ส 306) ในเนื้อหาเกี่ยวกับประวัติศาสตร์
กรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น (พ.ศ. 2325 - 2411) นักเรียนมีความรู้สึกอย่างไรต่อ
วิธีการสอนของครู

ข้อความ \ ความรู้สึก	ไม่ เห็นด้วย อย่างยิ่ง	ไม่ เห็นด้วย	ไม่ แน่ใจ	เห็น ด้วย	เห็นด้วย อย่างยิ่ง
1. วิธีการสอนที่ครูนำมาใช้เป็นการ ส่งเสริมให้นักเรียนคิดอย่างมีเหตุผล					
2. ทำให้นักเรียนได้ฝึกทักษะในการ แก้ปัญหาได้ดียิ่งขึ้น					
3. นักเรียนมีโอกาสดแสดงความคิดเห็น ได้น้อยมาก					
4. ช่วยให้นักเรียนกระตือรือร้นที่จะค้นคว้า หาสาเหตุของปัญหา					
5. กิจกรรมการเรียนการสอน มีขั้นตอน มากไปโดยไม่จำเป็น					
6. บรรยากาศในการเรียนการสอนทำให้ นักเรียนไม่เครียด					
7. บรรยากาศในการเรียนการสอน ดูวุ่นวาย					
8. กิจกรรมของนักเรียนมีมากเกินไปทำให้ เกิดความเครียดเพราะใช้สมองมาก เกินไป					

การศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทัศนคติต่อวิธีสอนในวิชาสังคมศึกษา
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยวิธีการทางประวัติศาสตร์และการใช้คู่มือแนวการสอน
ของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา

บทคัดย่อ

ของ

วิรัช วัชรปาน

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาค้นคว้าหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต
กรกฎาคม 2528

จุดมุ่งหมายของการวิจัยครั้งนี้ ก็เพื่อศึกษาลักษณะพฤติกรรมการเรียนวิชา
สังคมศึกษาเรื่อง ประวัติศาสตร์สมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น (พ.ศ. 2325 - 2411)
และทัศนคติต่อวิธีสอน โดยเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มนักเรียนที่เรียนโดยวิธีการทาง
ประวัติศาสตร์กับกลุ่มนักเรียนที่เรียนโดยการสอนตามคู่มือแนวการสอนของหน่วย
ศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา

กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 84 คน เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียน
ที่ 2 ปีการศึกษา 2527 ของโรงเรียนโพธารัตนาสามัคคี จังหวัดราชบุรี กลุ่มทดลอง
เรียนโดย "วิธีการทางประวัติศาสตร์" กลุ่มควบคุมเรียนโดย "การสอนตามคู่มือ
แนวการสอน" ใช้เวลาในการทดลองสอนกลุ่มละ 15 คาบ คาบละ 50 นาที
โดยใช้เนื้อหาในการทดลองเดียวกัน ดำเนินการทดลองโดยใช้แบบแผนการวิจัยแบบ
Randomized Control Group Pretest - Posttest Design เครื่องมือที่ใช้
ในการรวบรวมข้อมูลได้แก่ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในเรื่องเกี่ยวกับ
กับประวัติศาสตร์สมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น (พ.ศ. 2325 - 2411) และแบบสอบถาม
วัดทัศนคติต่อวิธีสอน ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้น มีค่าความเชื่อมั่น .7564 และ .8065
ตามลำดับ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ t - test

ผลการศึกษาพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง ประวัติศาสตร์สมัยกรุง
รัตนโกสินทร์ตอนต้น ระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ
ทางสถิติ ทัศนคติต่อวิธีสอนของกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุมหลังการทดลองสูงกว่าก่อน
การทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

A COMPARATIVE STUDY OF MATTAYOM SUKSA III STUDENTS' ACHIEVEMENT
AND ATTITUDES TOWARDS THE INSTRUCTIONAL TECHNIQUES IN
SOCIAL STUDIES USING HISTORICAL METHOD AND VARIOUS
METHOD SELECTED FROM THE TEACHER'S MANUAL

AN ABSTRACT

BY

WICHAI WATPAN

Presented in partial fulfillment of the requirement
for the Master of Education degree
at Srinakharinwirot University

July 1985

The purposes of this research were to study the academic achievement of students studying History: Early Rattanakosin Period (1782 - 1868) and to study the attitudes toward methods of teaching social studies, comparing between two groups of students taught by teacher using historical method and by the various methods selected from the teacher's manual prepared by the Supervisory Unit, General Education Department.

The subjects of this study consisted of 84 Mattayom Suksa III students studying during the second semester of the 1984 academic year, in Phothawattanasenee School, Ratchaburi. The experimental group was taught by teacher using historical method while the control group was taught by teacher using the various methods selected from the teacher's manual. The length of the experimental period was 15 periods 50 minutes each. The same contents and lessons were applied to both groups. The research design of this experiment was the randomized control group pretest - posttest design. The Early Rattanakosin Period Achievement Test and the attitudes toward method of teaching questionnaire constructed by the researcher (with the reliability of .7564 and .8065 respectively) were used in data collection. The t - test was applied in order to analysis the data.

It was found that learning achievement of both groups of students, studying the History : Early Rattanakosin Period was not significant difference. The attitudes changes of the two groups being compared between the pretest and posttest, were positive significance.